

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, «ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – MASTER IN LAW AND ECONOMICS»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ»**

Επιμέλεια: **Μπαριτάκη Μαρία (ΑΜ ΜΔΟ1738)**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: **Αριστέα Σινανιώτη-Μαρούδη**

Πειραιάς 2020

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο

Η ΣΥΜΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΝΧΩΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ
έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας.....

Όνοματεπώνυμο.....

Μπαρμπούνη Νόρα

Ημερομηνία.....

29.5.2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	3
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	4
Περίληψη	5
Εισαγωγή	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	10
1. Εννοιολογική Προσέγγιση	10
1.1 Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή.....	10
1.2 Τι εμπίπτει στην έννοια των προσωπικών δεδομένων;.....	12
2. Νομοθετικό Πλαίσιο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων	14
2.1. Η θέσπιση του Νέου Ενωσιακού Κανονισμού (GDPR)	14
2.2 Καινοτομίες που εισήγαγε ο Νέος Κανονισμός (GDPR).....	18
2.3 Διαφοροποίηση εν συγκρίσει με το προηγούμενο καθεστώς	18
2.4 Παρεχόμενα δικαιώματα στο υποκείμενο των δεδομένων	19
2.5 Δικαιώματα και υποχρεώσεις του Υπεύθυνου Επεξεργασίας των δεδομένων	22
3. Η ενσωμάτωση του ΓΚΠΔ στο εθνικό δίκαιο με τη θέσπισή του Ν. 4624/2019.	28
3.1 Βασικότερες ρυθμίσεις του Ν. 4624/2019 και διαφοροποίησή του με τον ΓΚΠΔ.	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ 38	
2.1 Εισαγωγή – Εννοιολογική Προσέγγισή	38
2.2 Ιστορική αναδρομή	39
2.3 Συνταγματική προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και η ελευθερία της έκφρασης.	41
2.4 Η πνευματική ιδιοκτησία στο ελληνικό δίκαιο	45
2.5 Τα Δικαιώματα του Δημιουργού.....	47
α) Το περιουσιακό δικαίωμα (ή droit des suite)	48
β) Το ηθικό δικαίωμα (droit moral)	51

2.6 Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	55
2.6.Α. Η προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή του διαδικτύου.	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Περιπτωσιολογία σύγκρουσης και αλληλεπίδρασης των δυο νομικών αντικειμένων.....	59
3.1. Εισαγωγή.....	59
3.2. Υπόθεση TINDER (ΠΑΡΙΣΙ).....	61
3.3. Η εικόνα ως στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου και η προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας του φωτογράφου.....	64
3.4. Τα δίκτυα p2p και η διαρροή των πνευματικών έργων.	69
3.5 Η προβληματική των IP	74
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	78
Α. ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ – ΕΡΓΑΣΙΕΣ- ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ	78
Β. ΝΟΜΟΙ-ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	80
Γ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	82
Δ. ΔΙΑΔΥΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ	82

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

- **Α.Π.Δ.Π.Χ.:** Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
- **GDPR :**General Data Protection Regulation
- **Γ.Κ.Π.Δ.:** Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων
- **Υ.Π. :**Υπεύθυνος Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων
- **ΕΑΠΔ :** Εκτίμηση αντίκτυπου σχετικά με την προστασία δεδομένων
- **DPO:** Υπεύθυνος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων
- **Ε.Σ.Δ.Α.:** Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων Ανθρώπου
- **Χ.Θ.Δ.Ε.Ε:** Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης
- **TRIPs:** Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property

Rights

- **P2P:** Peer to peer δίκτυα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Προσωπικά δεδομένα, πνευματική ιδιοκτησία, προστασία του δημιουργού, πνευματικό έργο, προστασία προσωπικών δεδομένων, επεξεργασία δεδομένων, μετάδοση πληροφορίας, σύγκρουση δικαιωμάτων, αρχή της αναλογικότητας, τεχνολογίες ενίσχυσης της ιδιωτικότητας, πνευματική ιδιοκτησία, σύγκρουση, casestudies.

Περίληψη

Με τη παρούσα Διπλωματική Εργασία γίνεται μια απόπειρα προσέγγισης της προβληματικής της προστασίας των προσωπικών δεδομένων συνδυαστικά με την πνευματική ιδιοκτησία, σε ένα «τεχνολογικά προηγμένο» κόσμο, όπου η πληροφορία διαχέεται με ταχύτατους ρυθμούς. Βασική συμβολή της εργασίας είναι η έρευνα των ιδιαιτεροτήτων που εμφανίζει η προστασία των προσωπικών δεδομένων σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία και τη δημιουργία. Για το σκοπό αυτό, κρίνεται αναγκαία η αναφορά τόσο στο νέο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, και εισάγεται με τον Πανευρωπαϊκό Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 2016/679 (GDPR), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στην ελληνική επικράτεια στις 25 Μαΐου του 2018, και ενσωματώθηκε σε αυτή με το Νόμο 4628/2019, όσο και στο ρυθμιστικό πλαίσιο του νόμου περί Προστασίας της Πνευματικής ιδιοκτησίας. Βάσει των παραπάνω, το πρώτο μέρος της εργασίας είναι αφιερωμένο στη θέσπιση του νέου νομοθετήματος και στην παρουσίαση των καινοτόμων ρυθμίσεων που εισήχθησαν με αυτό και αφορούν κυρίως τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υποκειμένων αλλά και των υπεύθυνων επεξεργασίας των δεδομένων. Εν συνεχεία, παρουσιάζεται περιληπτικά το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, ενώ παράλληλα, δίνεται έμφαση στις ιδιομορφίες που ενδέχεται να λαμβάνουν τα πνευματικά δημιουργήματα στο χώρο του διαδικτύου, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη θέσπιση εξειδικευμένων προστατευτικών κανόνων, επισημαίνοντας με αυτό τον τρόπο, την ιδιαιτερότητα της αποτελεσματικής προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Τέλος, γίνεται μία προσπάθεια πρακτικής απεικόνισης της εν λόγω προβληματικής, με την παράθεση παραδειγμάτων (case studies), στα οποία εμφανίζεται η σύγκρουση των εν λόγω δικαιωμάτων και καταδεικνύεται ο εκάστοτε τρόπος επίλυσης της προβληματικής.

Εισαγωγή

Η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη που βιώνουμε από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, συνδυαστικά με την παγκοσμιοποίηση και την επιτάχυνση των διεθνών συναλλαγών, έχουν οδηγήσει αδιαμφισβήτητα στη διαμόρφωση μια νέας «Ψηφιακής Εποχής», η οποία έχει θέσει διαφορετικές βάσεις σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής. Συχνά, μάλιστα, αναφέρεται, ορθώς, ότι πλέον, η ανθρωπότητα, ως σύνολο, έχει εισέλθει σε μία νέα εποχή, την «Εποχή της πληροφορίας». Χαρακτηριστικό της εποχής αυτής είναι η σταδιακή απομάκρυνση από την παραδοσιακή βιομηχανία, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την βιομηχανική επανάσταση και τη μετάβαση σε μια οικονομία βασιζόμενη στην πληροφορία. Συγκεκριμένα, η ψηφιακή βιομηχανία δημιουργεί μια κοινωνία βασιζόμενη στην γνώση περιβαλλόμενη από μια παγκόσμια οικονομία υψηλής τεχνολογίας, η οποία επιδρά στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν η βιομηχανία παραγωγής και ο τομέας των υπηρεσιών. Το μέγεθος και η ταχύτητα διάδοσης της πληροφορίας έχει αυξήσει τη ροή των προσωπικών δεδομένων, πολλές φορές με τρόπο που προσβάλλει τις ατομικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών. Πλέον, με τη δυνατότητα ταχύτατης διάδοσης των πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, εγκυμονεί μεγάλος κίνδυνος έκθεσης των προσωπικών μας δεδομένων και τυχόν πνευματικών έργων, σε μία ευρεία ομάδα ανθρώπων, χωρίς καν να το γνωρίζουμε. Εφημερίδες, περιοδικά, εικόνες, βίντεο, δημοσιογραφικά άρθρα, βρίσκονται καθημερινά διάσπαρτα σε έναν αχανή διαδικτυακό τόπο, χωρίς να υπάρχει ουδεμία δυνατότητα ελέγχου εκ των υποκειμένων των δεδομένων, ούτε για το μέρος που εκτίθενται τα προσωπικά τους στοιχεία αλλά και με το ποιοι μπορεί να έχουν πρόσβαση σε αυτά.

Τούτο, βέβαια, αποτελεί απόρροια της τεχνολογικής εξάρτησης που έχει δημιουργηθεί στους πολίτες, δεδομένου ότι το διαδίκτυο διαδραματίζει τον πλέον πρωταρχικό ρόλο στην καθημερινότητά μας. Άλλωστε, δε θα αποτελούσε υπερβολή να πούμε πώς, όλες οι καθημερινές μας συναλλαγές οικονομικές και μη, πραγματοποιούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους μέσω του διαδικτύου. Ηλεκτρονικές πληρωμές¹, κρατήσεις πτήσεων, ξενοδοχείων, ενοικιάσεις οχημάτων, αγορά πάσης φύσεως εμπορευμάτων², επικοινωνία και ανάρτηση πληροφοριών δια μέσου των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, όλες αυτές οι ενέργειες αφήνουν ίχνη στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, οδηγώντας στην αποκάλυψη προσωπικών μας στοιχείων σε άγνωστα προς εμάς πρόσωπα, τα οποία δύνανται να διαμορφώσουν μία άποψη για τις προτιμήσεις, τις δραστηριότητές μας, την προσωπική μας ζωή, εξάγοντας συμπεράσματα ακόμη και για το χαρακτήρα μας.

Όλη αυτή η «διαδικτυακή επιδημία», σε συνδυασμό με την ταχύτητα μετάδοσης των πληροφοριών, δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστη την επιχειρηματική κοινότητα του εμπορίου. Οι επιχειρήσεις είδαν το διαδίκτυο ως πρόσφορο έδαφος για την «άνθηση» της

---

¹Π.χ Λογαριασμοί τηλεφώνου, Δ.Ε.Η, Ε.Υ.Δ.Α.Π., Τραπεζικές Συναλλαγές

²ειδών ένδυσης, υπόδησης, τροφίμων, ηλεκτρικών ειδών, μηχανήματων, βιβλίων, ταινιών, επίπλων κ.λ.π.

δραστηριότητάς τους. Σταδιακά λοιπόν, ακόμη και τα πνευματικά δημιουργήματα³ άρχισαν να πωλούνται στο διαδίκτυο με ψηφιακή μορφή, συνήθως υπό το περίβλημα τεχνολογικών μέτρων προστασίας, που σκοπό έχουν να προστατεύσουν τα δημιουργήματα από μη εξουσιοδοτημένη χρήση, την αντιγραφή, τη διαμόρφωση, την αποθήκευση και τη μεταφορά και προβολή σε τρίτους.

Ωστόσο, η προστασία αυτή απεδείχθη μηδαμινή και άκρως αναποτελεσματική μπροστά στην απεριόριστη δύναμη του διαδικτύου, με αποτέλεσμα να μην αργήσουν να εμφανιστούν περιπτώσεις μη εξουσιοδοτημένης αντιγραφής, αναπαραγωγής, διάθεσης και μετάδοσης πνευματικών έργων. Έτσι η επικινδυνότητα και οι απροσδιόριστοι κίνδυνοι που ελλοχεύουν στη ψηφιακή αγορά, τόσο για του ίδιους τους δημιουργούς όσο και για τους καταναλωτές, έγιναν ταχύτατα αντιληπτοί. Για μεν τους πρώτους ελλοχεύει ο κίνδυνος της εν αγνοία τους διάδοσης, επεξεργασίας και σφετερισμού των πνευματικών τους δημιουργημάτων, για δε τους καταναλωτές, υπάρχει ο κίνδυνος παράνομης επεξεργασίας και χρήσης των προσωπικών τους στοιχείων⁴, τα οποία πολλές φορές αναγκάζονται να παρέχουν, προκειμένου να αποκτήσουν κάποιο εκ των ανωτέρω έργων, δίχως να πληροφορούνται περαιτέρω για τον τρόπο επεξεργασίας αυτών. Θα μπορούσαμε να πούμε, μάλιστα, ότι με την ψηφιακή αγορά έχει εξαλειφθεί το στοιχείο της ανωνυμοποίησης, που ίσχυε παλαιότερα με τη φυσική αγορά.⁵

Στο σημείο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, οι κίνδυνοι αυτοί δε δημιουργήθηκαν αποκλειστικά στα πλαίσια λειτουργίας και ανάπτυξης της «ψηφιακής αγοράς». Αντιθέτως, ανέκαθεν, οποιοδήποτε έργο πνευματικής ιδιοκτησίας, θα μπορούσε να συνιστά παράλληλα και προσβολή της προσωπικότητας κάποιου ατόμου, όπως για παράδειγμα έχει συμβεί πολλές φορές με άρθρα εφημερίδων, δημοσιεύματα περιοδικών, βιβλία, τηλεοπτικές σειρές, κινηματογραφικά και θεατρικά έργα, μουσικές συνθέσεις και δρώμενα, ή ακόμα και με την δημοσίευση φωτογραφιών και βίντεο. Τα ανωτέρω πνευματικά δημιουργήματα δεν αποκλείεται να εμπεριέχουν προσωπικές πληροφορίες και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ατόμων, τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν, εν αγνοία τους. Οι κίνδυνοι αυτοί, υπήρχαν εξ αρχής, παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια με την αλματώδη τεχνολογική πρόοδο, την εγκαθίδρυση της «ψηφιακής αγοράς» και την γοργότητα της μετάδοσης της πληροφορίας δια μέσου αυτής, το πρόβλημα καθίσταται εντονότερο από κάθε άλλη φορά.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι, υπάρχει σειρά ζητημάτων που προκύπτουν στα πλαίσια της Ελεύθερης Κοινωνίας των Πληροφοριών. Συγκεκριμένα, οι συγκρούσεις μεταξύ της ιδιωτικότητας, της προστασίας των προσωπικών μας δεδομένων, και της ευρείας τεχνολογικής διάδοσης της πληροφορίας, είναι αναπόφευκτες. Από τη μία έχουμε την ανάγκη να ζούμε σε μία ανοικτή κοινωνία,

---

³Βιβλία, μουσική, ταινίες και άλλα πνευματικά έργα

⁴Συνήθως, ονοματεπώνυμο, πατρώνυμο, ημερομηνία γέννησης, διεύθυνση, τόπο κατοικίας, τηλέφωνα επικοινωνίας, στοιχεία Τραπεζικής κάρτας, από την οποία θα πραγματοποιηθεί η πληρωμή.

⁵Για παράδειγμα, όταν κάποιος αγοράζει ένα CD από κάποιο διαδικτυακό κατάστημα, του ζητείται να δώσει τα στοιχεία του, ειδάλλως δεν μπορεί να ολοκληρωθεί η αγορά. Τουναντίον, κάτι τέτοιο δε συνέβαινε όταν αγοράζες το ίδιο cd από κάποιο φυσικό κατάστημα.

όπου η πληροφορία, διαχέεται σε όλους, δίχως περιορισμούς και από την άλλη, θέλουμε να διατηρήσουμε αναλλοίωτο το δικαίωμα διαχείρισης και επεξεργασίας των πληροφοριών και δεδομένων που μας αφορούν κατ' αποκλειστικότητα.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι στην εποχή της διαδικτυακής ευμάρειας, εντοπίστηκε δραματική αύξηση των περιπτώσεων σύγκρουσης ατομικών δικαιωμάτων, η επίλυση των οποίων κρίνεται επιτακτική με την αποτελεσματική παροχή έννομης προστασίας και την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του ψηφιακού κόσμου. Για παράδειγμα, δεν είναι λίγες οι φορές που το δικαίωμα της ιδιωτικότητας και κατ' επέκταση αυτό της προστασίας των προσωπικών δεδομένων έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα στην πνευματική ιδιοκτησία. Τι θα μπορούσε όμως να συμβεί σε αυτές τις περιπτώσεις; Ποιο δικαίωμα υπερτερεί και χρήζει προστασίας έναντι του άλλου;

Ας πάρουμε το παράδειγμα του φωτογράφου, ο οποίος, απαθανατίζει φυσικά πρόσωπα, ως τρόπο καλλιτεχνικής έκφρασης. Τι θα συμβεί αν τα εικονιζόμενα πρόσωπα ζητήσουν από τον δημιουργό να μη δημοσιεύσει τις φωτογραφίες του ή ακόμη και να τις καταστρέψει; Δικαιούνται τα τελευταία να απαγορεύσουν κάθε χρήση στοιχείων που παρά τη θέλησή τους προσβάλλει τη σφαίρα της ιδιωτικότητάς τους; Μπορεί ο φωτογράφος να αρνηθεί οποιαδήποτε επέμβαση τρίτων στο πνευματικό του έργο, το οποίο αποτελεί και στοιχείο της εν γένει προσωπικότητάς του, τη στιγμή, μάλιστα, που μέσω αυτών καταστρατηγείται και το δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή; Μπορεί ο τρίτος να ζητήσει από το δημιουργό τα αρνητικά (φίλμς) των φωτογραφιών;

Η ως άνω προβληματική, όπως είναι φυσικό, διογκώνεται εξαιτίας της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης, η οποία, όπως αναφέραμε ανωτέρω, έχει δημιουργήσει μια νέα «ψηφιακή πραγματικότητα». Είναι αλήθεια, άλλωστε, ότι η ανεξέλεγκτη, πλέον, πρόοδος της τεχνολογίας, συχνά καταργεί το δικαίωμα του καθενός τόσο στην ιδιωτική ζωή, όσο και στον έλεγχο χρήσης, διάδοσης και επεξεργασίας των προσωπικών του στοιχείων. Σήμερα, πνευματικό έργο αποτελεί και ένας κώδικας προγραμματισμού, ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα ανίχνευσης μιας ηλεκτρονικής συσκευής, οπουδήποτε και αν αυτή βρίσκεται (π.χ. σύστημα GPS). Όμως, τα αποτελέσματα για το χρήστη είναι δυσάρεστα, καθότι τα προσωπικά του στοιχεία (όπως π.χ. το ονοματεπώνυμο, η τοποθεσία του, το μοντέλο του κινητού του, κ.α.) γνωστοποιούνται εν αγνοία του σε ένα ευρύ και ακαθόριστο φάσμα ατόμων, οι οποίοι τα χρησιμοποιούν και τα επεξεργάζονται κατά βούληση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της νέα πραγματικότητας αποτελεί η πρακτική ορισμένων ψηφιακών υπηρεσιών εξεύρεσης συντρόφων (βλ. αναλυτικότερα κεφάλαιο 3.2 για το Tinder), οι οποίες βασίζονται στη συλλογή ευαίσθητων, κυρίως, προσωπικών δεδομένων, για την συλλογή των οποίων απαιτούν από τους χρήστες, κατά τη διαδικασία εγκατάστασης της εφαρμογής, ελεύθερη πρόσβαση στους προσωπικούς τους λογαριασμούς στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn). Έτσι, επεξεργάζονται τις ήδη υπάρχουσες πληροφορίες δια μέσου ενός προγράμματος (πνευματικό έργο), το οποίο, κατόπιν επεξεργασίας των εξατομικευμένων δεδομένων, υποδεικνύει

στο χρήστη τον κατάλληλο σύντροφο. Στην περίπτωση αυτή, πως είναι δυνατόν να προστατευθεί το υποκείμενο από τη διαρροή και την εν αγνοία του επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, ενώ παράλληλα να διασφαλισθεί και το δικαίωμα του δημιουργού πάνω στο έργο του; Μπορεί ο δημιουργός, να συνεχίζει να επεξεργάζεται τα προσωπικά στοιχεία των υποκειμένων, κατά τρόπο ώστε να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η χρησιμότητα του έργου του, ακόμη και στην περίπτωση που τα τελευταία εναντιωθούν στην επεξεργασία αυτή; Σε περίπτωση τέτοιας σύγκρουσης, ποιο δικαίωμα χρήζει προστασίας;

Η απάντηση στα ανωτέρω ερωτήματα, είναι η αφορμή για τη δημιουργία ενός γενικότερου διαχρονικού προβληματισμού, ο οποίος επιχειρείται να εξεταστεί και να αποσαφηνιστεί με την παρούσα εργασία. Για να γίνει τούτο βέβαια, πρέπει να έχουμε πλήρη εικόνα για τα πεδία εφαρμογής των ανωτέρω δικαιωμάτων. Αποσκοπώντας, λοιπόν στην βαθύτερη κατανόηση των εν λόγω εννοιών, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στα ειδικά νομοθετήματα που τα οριοθετούν και τα προστατεύουν.

Πλέον συγκεκριμένα, αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού έχει θεσπιστεί ο ν.2121/1993, ενώ για την προστασία των προσωπικών δεδομένων εφαρμόζεται πλέον ο νέος Νόμος 4624/2019, ο οποίος συνίσταται στην ενσωμάτωση του νέου πανευρωπαϊκού Ευρωπαϊκού Κανονισμού για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (General Data Protection Regulation GDPR), ο οποίος ψηφίσθηκε την 27η-4-2016 και τέθηκε σε ισχύ στην Ελλάδα την 25η-5-2018.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

1. Εννοιολογική Προσέγγιση

1.1 Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, παρουσιάζει μια τεράστια ευρύτητα, σε βαθμό που καθίσταται πρακτικά αδύνατο να προσδιοριστεί επακριβώς το περιεχόμενο ή έστω να αναφερθούν οι επιμέρους αρχές με τις οποίες αυτό σχετίζεται. Υπάρχει πλήθος ορισμών για την έννοια της ιδιωτικότητας. Σύμφωνα με τον Αμερικανό δικηγόρο και συγγραφέα Robert Ellis Smith, η ιδιωτικότητα συνίσταται στην «

μ,

. Με άλλα λόγια, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή με την έννοια του δικαιώματος του ατόμου να μένει μόνος.⁶ Επίσης, ο Miller υποστήριξε ότι «

μ

συνιστά την ιδιωτικότητα⁷.

Από το συνδυασμό όλων των ορισμών, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η ιδιωτικότητα του ατόμου συνίσταται στο δικαίωμα του να προσδιορίζει το ίδιο τις σχετικές με αυτό πληροφορίες που θα γνωστοποιούνται σε τρίτους, ανάλογα και με τον βαθμό οικειότητας που υπάρχει με καθέναν από αυτούς, ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετεί στην προστασία ενός «ηθικού κεφαλαίου» δηλαδή ενός τμήματος προσωπικών πληροφοριών που γνωστοποιούνται σε τρίτα άτομα με σκοπό την προώθηση των σχέσεων και τέλος υποστηρίζει την δράση προς πειραματισμό⁸. Έχει υποστηριχθεί μάλιστα και η άποψη ότι στην έννοια της ιδιωτικότητας, ήτοι του «δικαιώματος να αφήνεται κανείς μόνος», περιέχεται, το δικαίωμα κάθε ατόμου να ελέγχει το φυσικό του περιβάλλον, αλλά και των προσωπικών του πληροφοριών. Με άλλα λόγια, είναι το δικαίωμα να αποφασίζει κανείς πότε, κάτω υπό ποιες

⁶ Διονυσία Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία, ιδιωτική ζωή και προσωπικά δεδομένα, έτος 2010.

⁷ Βικτώρια Μπαντή – Μαρκούτη, , Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ 60-61. μ

⁸ Βικτώρια Μπαντή – Μαρκούτη, , Νομική Βιβλιοθήκη, 2012 μ

προϋποθέσεις και σε ποιους θα αποκαλύπτει και θα γνωστοποιεί περιστάσεις από την απόρρητη ιδιωτική του ζωή.⁹

Βέβαια, υπάρχει και η άποψη ότι το δικαίωμα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διακρίνεται από το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, καθώς το πρώτο θέτει κανόνες για την επεξεργασία των δεδομένων και αναγνωρίζει επιμέρους δικαιώματα στο άτομο για να προστατευθεί, ενώ το δεύτερο είναι το δικαίωμα του ατόμου να αφήνεται μόνος στην προσωπική ζωή και στην ηρεμία του, είναι το λεγόμενο «right to privacy» ή «right to be let alone»¹⁰. Όμως, η διάκριση αυτή γίνεται κυρίως σε θεωρητικό επίπεδο, καθώς και στις δύο περιπτώσεις γίνεται αποδεκτό ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να διαχειρίζεται το ίδιο τα προσωπικά του δεδομένα.

Η σπουδαιότητα του ανώτερου δικαιώματος αποδεικνύεται και από την πληθώρα εγχώριων και διεθνών νομοθετικών κειμένων που το διασφαλίζουν. Ενδεικτικά, το άρθρο 12 της Παγκόσμιας Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (1948), το άρθρο 19 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων των παιδιών (1989), το άρθρο 17 της Διεθνούς Σύμβασης Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (1966), το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ατόμου καθώς και το άρθρο 7 του Χάρτη θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι κάποια από τα προστατευτικά πεδία της ατομικής ελευθερίας της ιδιωτικότητας.

Στην Ελλάδα δε, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή τυγχάνει Συνταγματικής προστασίας από τη συνδυαστική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρ. 2 παρ. 1 (ανθρώπινη αξιοπρέπεια), 5 παρ. 1 (δικαίωμα να αναπτύσσει καθένας ελεύθερα την προσωπικότητά του), 9 (κατοικία, ιδιωτική και οικογενειακή ζωή), 9^A (δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων) και 19 (απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας).¹¹ Επιπλέον, η προστασία του δικαιώματος αυτού συναντάται και σε άλλα νομοθετήματα, όπως στις διατάξεις 17 ως 60, 281, 288, 914, 919 και 920 του ΑΚ, στα άρθρα 361-367 369, 370 και 370Α του ΠΚ και 329 και 330 του ΚΠΔ.

Σημειώνεται δε, ότι, ενδιαφέρον προκαλεί η άποψη ότι το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή είναι άρρηκτα συνυφασμένο με το δικαίωμα του δημιουργού, ως εκδήλωση του ηθικού δικαιώματος, δεδομένου ότι και τα δύο αποσκοπούν στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και στην προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας¹². Ειδικότερα, τόσο, η ιδιωτικότητα, όσο και η πνευματική δημιουργία, αποτελούν εκδηλώσεις του δικαιώματος στην προσωπικότητα. Είναι αλήθεια, άλλωστε, ότι το πνευματικό δημιούργημα αποτελεί τον αντικατοπτρισμό της προσωπικότητας του δημιουργού

---

⁹Φαρσεδάκης Ι., Σατλάνης Χρ., Ποινική Δικονομία Βασικές Έννοιες και Θεμελιώδεις Αρχές, 2014, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 524

¹⁰Διονυσία Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία, ιδιωτική ζωή και προσωπικά δεδομένα, έτος 2010.

¹¹Φαρσεδάκης Ι., Σατλάνης Χρ., Ποινική Δικονομία Βασικές Έννοιες και Θεμελιώδεις Αρχές, 2014, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 524

¹²Διονυσία Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία, ιδιωτική ζωή και προσωπικά δεδομένα, έτος 2010

και όλα τα στοιχεία που την συναπαρτίζουν (όπως τον ψυχισμό, τις ιδέες, τις αντιλήψεις, το ήθος, τις πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές πεποιθήσεις κ.α.). Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι, τα καλλιτεχνικά έργα συνήθως δημιουργούνται σε στιγμές απομόνωσης στο πλαίσιο της ιδιωτικής σφαίρας, παρά το ότι ο δημιουργός δεν ξεκινάει πάντα εκ του μηδενός, αλλά εμπνέεται από στοιχεία άλλων έργων, γεγονότα και την πολιτιστική κληρονομιά. Δε θα ήταν υπερβολικό αν ειπωθεί ότι το πνευματικά έργα αποτελούν ενσάρκωση της φαντασίας και μαρτυρούν τις σκέψεις του δημιουργού, καθρεφτίζοντας έτσι την προσωπικότητα του. Ως εκ τούτου, καταδεικνύεται, η αλληλεπίδραση των ανωτέρω δικαιωμάτων, τα οποία συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους.

Συνεπώς, παρατηρείται πως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή με την έννοια του δικαιώματος του ατόμου να μένει μόνος και η πνευματική ιδιοκτησία ως εκδήλωση του ηθικού δικαιώματος έχουν κοινά σημεία επενέργειας, γιατί αποσκοπούν στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και στην προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Ως εκ τούτου, οι αμοιβαίες επιδράσεις και συγκρούσεις μεταξύ πνευματικής ιδιοκτησίας και προσωπικών δεδομένων εντοπίζονται σε δύο κυρίως σημεία: στη χρήση τεχνολογικών μέτρων και στην ανίχνευση δεδομένων επικοινωνίας

1.2 Τι εμπίπτει στην έννοια των προσωπικών δεδομένων;

Όπως τονίστηκε και ανωτέρω, κρίνεται απαραίτητη μια αναλυτικότερη αναφορά στο περιεχόμενο του όρου προσωπικά δεδομένα. Σύμφωνα, με την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, «προσωπικό δεδομένο» ορίζεται «κάθε πληροφορία που αναφέρεται και περιγράφει ένα άτομο», όπως: στοιχεία αναγνώρισης (ονοματεπώνυμο, ηλικία, κατοικία, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση κλπ.), φυσικά χαρακτηριστικά, εκπαίδευση, εργασιακές σχέσεις (προϋπηρεσία, εργασιακή συμπεριφορά κ.λπ.), συνδικαλιστική δράση (συμμετοχή σε σωματεία, οργανώσεις) οικονομική κατάσταση (έσοδα, περιουσιακά στοιχεία, οικονομική συμπεριφορά), ενδιαφέροντα, δραστηριότητες, συνήθειες, προσωπική κατάσταση (ελεύθερος, σε σχέση, παντρεμένος, διαζευγμένος, παιδιά κλπ.), προτιμήσεις (θρησκευτικές, πολιτικές, κοινωνικές, σεξουαλικές κ.α.), υγεία και κοινωνική πρόνοια, ποινικό μητρώο (καταδίκες, ποινικές διώξεις).¹³ Το άτομο (φυσικό πρόσωπο) στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ονομάζεται υποκείμενο των δεδομένων.

Από τον ανωτέρω ορισμό, καθίσταται σαφές ότι στον όρο προσωπικά δεδομένα περιέχονται πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση του κάθε προσώπου, ήτοι το όνομα, τη

---

¹³ Διαδικτυακό άρθρο από τη σελίδα της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, με τίτλο «
http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/PAGE/APDPX/NEWSMAIN/PUBLICATIONS/ENTYPO_GENERAL_FINAL_LOW_PAGES_0.PDF

διεύθυνση κατοικίας, το τηλέφωνο, την ημερομηνία και τον τόπο γέννησης, τον αριθμό φορολογικού μητρώου και μητρώου φορολογικής ασφάλισης και πλείστα άλλα. Ο όρος όμως δεν περιορίζεται εκεί, αλλά είναι πολύ ευρύτερος, καθώς περιέχει κάθε στοιχείο σχετικό με την ζωή και την δράση ενός ατόμου. Η διεύθυνση αυτή, οφείλεται φυσικά, στην ολοένα και αυξανόμενη τεχνολογική ανάπτυξη, δια μέσου της οποίας η πληροφορία εξαπλώνεται και διαχέεται σε τέτοιο βαθμό και ταχύτητα που κανείς πλέον δεν μπορεί ούτε να την περιορίσει ούτε να ζήσει χωρίς αυτή. Τοιουτοτρόπως, στην έννοια των προσωπικών δεδομένων εμπίπτουν και τα ηλεκτρονικά ίχνη(διαδικτυακές αναζητήσεις, παρακολούθηση ταινιών, βίντεο, επισκεψιμότητα ιστοσελίδων) οι ηλεκτρονικές αγορές και κάθε είδους διαδικτυακή χρηματική συναλλαγή (κράτηση εισιτηρίων, διαμονές σε ξενοδοχεία, οι αγορές παντός είδους προϊόντων) καθώς και οι προτιμήσεις του ατόμου, οι οποίες, δίχως άλλο, μπορούν ευκολά να συναχθούν από τη συλλογή και επεξεργασία των ανωτέρω πληροφοριών. Θα μπορούσε, επομένως, να ισχυριστεί κανείς ότι ο όρος αυτός είναι ευκολότερο να προσδιοριστεί αρνητικά, ως κάθε στοιχείο σχετικό με ένα άτομο, το οποίο δεν εμπίπτει στην έννοια του δημόσιου βίου και το οποίο, όπως ήδη έχει επισημανθεί, το ίδιο το άτομο επιλέγει σε ποιους θα αποκαλύψει. Καθίσταται επομένως σαφές ότι κάθε φορά πρέπει να κρίνεται adhoc αν ένα συγκεκριμένο στοιχείο αποτελεί προσωπικό δεδομένο ή όχι.

Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε πως, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κάθε πληροφορία που αφορά φυσικό πρόσωπο, με βάση την οποία ταυτοποιείται/αναγνωρίζεται¹⁴. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και υπό προϋποθέσεις, επιτρέπεται για τα δεδομένα αυτά η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η αποθήκευση, η μορφοποίηση ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή. Όλες οι παραπάνω ενέργειες ονομάζονται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Είναι πρόδηλο, επομένως, πως στον όρο προσωπικά δεδομένα εμπίπτει και κάθε στοιχείο που παρέχει ο χρήστης στη σελίδα μιας επιχείρησης ή ψηφιακής εφαρμογής προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτήν. Μάλιστα, αυτό συμβαίνει με διάφορες διαδικτυακές επιχειρήσεις, όπου ο χρήστης απαιτείται να δώσει κάποια στοιχεία, ανεξάρτητα από το αν απαιτείται πρώτα να συνδεθεί στην σελίδα αυτή μέσω κάποιου λογαριασμού ή όχι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού άλλωστε είναι η παροχή της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του χρήστη, προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στην σελίδα όπως συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση του Facebook. Βέβαια το ίδιο συμβαίνει και σε σελίδες όπως το YouTube, όπου παρόλο που ο χρήστης έχει την δυνατότητα να αποκτήσει πρόσβαση στην σελίδα, μπορεί να συνδεθεί με τον προσωπικό του λογαριασμό προκειμένου να

---

¹⁴GDPR

αφήσει κάποιο σχόλιο σε ήδη υπάρχον βίντεο, ή να «ανεβάσει» ο ίδιος ένα νέο βίντεο και να δημιουργώντας το προσωπικό του κανάλι, το οποίο θα είναι δημόσιο.

Όμως, στην έννοια των προσωπικών δεδομένων, μπορούν να εμπίπτουν και πληροφορίες που δεν συνδέονται με κάποιο λογαριασμό, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μηχανή αναζήτησης Google, η οποία αποθηκεύει τις πρόσφατες αναζητήσεις από την συγκεκριμένη διεύθυνση ip, ή στην περίπτωση ορισμένων ιστοσελίδων, οι οποίες, για λόγους διαφήμισης και προαγωγής του εμπορίου, αποθηκεύουν τις προτιμήσεις των χρηστών, χρησιμοποιώντας τα λεγόμενα «cookies», τα οποία είναι μικρά αρχεία κειμένου τα οποία αποθηκεύονται στον φυλλομετρητή του εκάστοτε χρήστη κατά την πλοήγησή του στο διαδίκτυο. Σκοπός των ανωτέρω είναι να προσφέρουν προσωποποιημένες υπηρεσίες που καλύπτουν τις εξατομικευμένες ανάγκες του συγκεκριμένου χρήστη, αποσκοπώντας τελικά στην αύξηση της επισκεψιμότητας/κέρδους τους. Ωστόσο, έχει όμως αποδειχθεί ότι ορισμένα κακόβουλα cookies (τα λεγόμενα third-party cookies) συλλέγουν πληροφορίες για τη συμπεριφορά του κάθε χρήστη στο διαδίκτυο, κάτι που εγείρει σημαντικά ερωτήματα για την ιδιωτικότητα και την προστασία των δεδομένων του ανθρώπου, καθώς η χρήση τους τις περισσότερες φορές δεν γινόταν αντιληπτή από τους χρήστες. Για αυτό το λόγο, άλλωστε, και οι Η.Π.Α. εξέδωσαν οδηγίες για τον τρόπο χρήσης τους και την ενημέρωση του χρήστη, για κάθε ιστότοπο που τα χρησιμοποιεί.¹⁵

Οι περιπτώσεις αυτές αποτελούν μια μικρή ένδειξη από την ανέλεγκτη συλλογή και επεξεργασία που μπορεί να πραγματοποιηθεί στα προσωπικά μας δεδομένα κατά την περιήγησή μας στον αχανή χώρο του διαδικτύου. Το γεγονός αυτό, από μόνο του, σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες απαιτήσεις που δημιουργεί η τεχνολογική πρόοδος συνηγόρησαν στη θέσπιση της νέας Ευρωπαϊκής Οδηγίας για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (General Data Protection Regulation GDPR), η οποία ψηφίστηκε την 27η-4-2016, τέθηκε σε ισχύ την 25η-5-2018 και ενσωματώθηκε στη χώρα μας με το Ν. 4624/2019.

2. Νομοθετικό Πλαίσιο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

2.1. Η θέσπιση του Νέου Ενωσιακού Κανονισμού (GDPR)

Τα προσωπικά δεδομένα, λόγω της πολυπλοκότητάς τους και της αυξημένης διάδοσης τους, ανέκαθεν αποτελούσαν ένα ευρύτατο πεδίο σκέψης και νομικής αναζήτησης, αναφορικά με τη θέσπιση ενός αποτελεσματικότερου και αμεσότερου προστατευτικού νομικού πλαισίου. Ο Κοινοτικός νομοθέτης, ήδη με τη θέσπιση της Οδηγίας 95/46/EK, σε βάθος χρόνου έχει δείξει ιδιαίτερο

---

¹⁵ Διαδικτυακό άρθρο του BBC, με τίτλο «New netrules set to make cookies crumble» το οποίο δημοσιεύθηκε 8-3-2011, <https://www.bbc.com/news/technology-12668552>

ενδιαφέρον για τον προσδιορισμό ενός απόλυτου τρόπου προστασίας των προσωπικών δεδομένων από τον κίνδυνο υφαρπαγής τους στο βωμό της αυθαίρετης πλέον τεχνολογικής ανάπτυξης και καταναλωτικής ασυδοσίας με τη θέσπιση νομοθετημάτων με καθολική ισχύ, μέσω των οποίων υιοθετούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη νόμιμη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς το σκοπό της προστασίας των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της προσωπικής ζωής.

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η κλίμακα της συλλογής και της ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυξήθηκε σημαντικά. Η τεχνολογία επιτρέπει τόσο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και σε δημόσιες αρχές να κάνουν χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε πρωτοφανή κλίμακα για την επιδίωξη των δραστηριοτήτων τους.

Ωστόσο, δυνάμει της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης και της ευρύτητας χρήσης και πρόσβασης σε διαδικτυακούς τόπους, στο πλαίσιο τόσο προσωπικών, όσο και επαγγελματικών δραστηριοτήτων και συμπεριφορών, σε συνδυασμό με την εξάπλωση της παγκοσμιοποιημένης αγοράς, των κοινωνικών δικτύων και των υπηρεσιών υπολογιστικών νεφών, έχει δημιουργηθεί μια αχανής «ψηφιακή δεξαμενή» προσωπικών δεδομένων, από την οποία διαρρέουν καθημερινά και σε ακαθόριστο αριθμό προσώπων, πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα την κατάφορη παραβίαση του δικαιώματος του ατόμου να προστατέψει την ιδιωτική του ζωή.

Αυτή, λοιπόν, η ανεξέλεγκτη και ασύδοτη διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών, κατέστησαν το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο απαρχαιωμένο και ανεπαρκές ως προς την αποτελεσματική προστασία των υποκειμένων των δεδομένων, αναδεικνύοντας, παράλληλα, την επιτακτική ανάγκη υιοθέτησης ενός αυστηρότερου θεσμικού πλαισίου προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο θα συμβαδίζει με τα δεδομένα της νέας «Ψηφιακής Πραγματικότητας» του 21^{ου} αιώνα.

Ειδικότερα, η αναγκαιότητα αυτή για τη θέσπιση ενός Πανευρωπαϊκού Νομοθετήματος με καθολική ισχύ, αποτυπώνεται με ακρίβεια στην κάτωθι απεικόνιση της τρέχουσας κατάστασης. Τα τελευταία έτη υπάρχει ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η οποία αξιοποιείται για την εμπορευματοποίηση της βιομηχανικής παραγωγής και την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών, με δεδομένη τη ταχύτατη καταγραφή, συλλογή, συσχέτιση και επεξεργασία κάθε είδους πληροφοριών για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων ακόμα και από τις φαινομενικά πιο ασήμαντες πληροφορίες ως αποτέλεσμα των τρομερών τεχνολογικών δυνατοτήτων. Καθημερινά, τεράστιος αριθμός πληροφοριών διακινείται ανάμεσα σε πολίτες, δημόσιες αρχές και ιδιωτικούς φορείς: δεδομένα τραπεζικών λογαριασμών και πιστωτικών καρτών, δεδομένα επικοινωνίας, ιατρικοί φάκελοι, περιηγήσεις ιστοσελίδων, ερωτήματα μηχανισμών αναζήτησης, αναρτήσεις σε κοινωνικά

δίκτυα, όλες οι ανωτέρω πληροφορίες συνδεόμενες μεταξύ τους σκιαγραφούν με απόλυτη ακρίβεια και λεπτομέρεια το προσωπικό προφίλ του υποκειμένου, αποκαλύπτοντας πολλές φορές, και ευαίσθητες πληροφορίες, που ανήκουν στον σκληρό προσωπικό του πυρήνα. Ποτέ άλλοτε η συμπεριφορά, οι συνήθειες, οι προτιμήσεις, τα χόμπι, οι δραστηριότητες και οι γενικότερες πεποιθήσεις των ατόμων δεν καταγράφονταν τόσο συστηματικά και λεπτομερώς. Πλέον, η συλλογή, μεταφορά και επεξεργασία των πληροφοριών πραγματοποιείται σε ελάχιστο χρόνο και με μηδενικό σχεδόν κόστος και στις πλείονες των περιπτώσεων αυτή πραγματοποιείται προς εξυπηρέτηση εμπορικών σκοπών (π.χ. «φακελοποίηση» δυνητικών καταναλωτών, με συλλογή των προτιμήσεων και των αναγκών τους»).

Κατά συνέπεια, η συλλογή και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των εν δυνάμει καταναλωτών ανάγεται πλέον σε εγγενές συστατικό στοιχείο του οικονομικού προγραμματισμού των επιχειρήσεων, ενώ τόσο η συλλογή όσο και η επεξεργασία αυτή γίνεται κατά κανόνα με απόλυτη μυστικότητα, εν αγνοία, και φυσικά χωρίς τη συναίνεση ή συγκατάθεση των ατόμων, τα οποία άτυπα «καταγράφονται». Στα πλαίσια αυτά, άρχισε να αναπτύσσεται μια «βιομηχανία προσωπικών πληροφοριών», απειλώντας έτσι θεμελιώδη δικαιώματά των πολιτών, ιδίως εκείνα της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας του απορρήτου.

Τρανταχτό παράδειγμα της ανωτέρω διαμορφωθείσας κατάστασης είναι, η χρήση των ήδη, ως άνω, αναφερθέντων cookies, με τη χρήση των οποίων εμφανίζονται διαφημίσεις εμπορικών προϊόντων κι υπηρεσιών, κατά την πλοήγηση του χρήστη στο διαδίκτυο, οι οποίες έχουν επιλεγεί προσεκτικά από τις συλλεχθείσες προσωπικές πληροφορίες του συγκεκριμένου χρήστη, οι οποίες αποκαλύπτουν τις προτιμήσεις, τα γούστα, τις δραστηριότητες, την οικονομική κατάσταση κ.α. Κατ' αυτόν τον τρόπο, πέραν του ότι εμφανίζεται το φαινόμενο υπόγειας χειραγώγησης του καταναλωτικού κοινού προς αγορά και κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών, παρατηρείται και μια κατάφορη παραβίαση των προσωπικών δεδομένων και πληροφοριών, καθότι λόγω του εύρους των διαχεόμενων πληροφοριών κάνεις πλέον δεν είναι σε θέση να προστατεύσει την ιδιωτικότητα του.

Πρέπει, λοιπόν, η τεχνολογία να διευκολύνει περαιτέρω την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ένωσης και τη διαβίβαση σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, διασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Άλλωστε, τα φυσικά πρόσωπα ολοένα και περισσότερο δημοσιοποιούν προσωπικές τους πληροφορίες, καθιστώντας τις διαθέσιμες σε παγκόσμιο επίπεδο.¹⁶

---

¹⁶ Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016, σελ 1 και 2.

Τούτων δοθέντων, ο Ενωσιακός νομοθέτης κατά την αξιολόγηση της έκτασης που έχει λάβει παγκοσμίως το εν λόγω φαινόμενο, έκρινε επιτακτική τη θέσπιση αυστηρότερων κανόνων προστασίας. Ειδικότερα, τον Ιανουάριο του 2012 γνωστοποιήθηκε η ΠρότασηΚανονισμού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων. Ακολούθως, τον Απρίλιο του 2016 (27-4-2016), θεσπίστηκε ο νέος υπ' αριθμ. 2016/679 Ευρωπαϊκός κανονισμός για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων (General Data Protection Regulation GDPR)¹⁷, ο οποίος τέθηκε σε πανευρωπαϊκή εφαρμογή την 25^η-5-2018. Για το λόγο αυτό, προβλεπόταν η αναγκαιότητα όλων των κρατών – μελών¹⁸ να ενσωματώσουν στην εθνική τους νομοθεσία τον Κανονισμό έως την 6^η-5-2018, ούτως ώστε, να επιτευχθεί η διασυνοριακή ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων, ενισχύοντας έτσι τη διαμόρφωση μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς στα πλαίσια της οποίας, τα αγαθά και οι υπηρεσίες θα κινούνται ελεύθερα μεταξύ των χωρών, και η διαθεσιμότητα των πληροφοριών θα είναι ελεύθερη, αλλά παράλληλα ελεγχόμενη προκειμένου, να εξασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των προσωπικών πληροφοριών.¹⁹

Ο Κανονισμός λοιπόν, έχει ως σκοπό στη θέσπιση αυστηρών μέτρων προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τα οποία θα οδηγήσουν στην εναρμόνιση του νομικού πλαισίου για την προστασία της ιδιωτικότητας των υποκειμένων σε ολόκληρη την Ευρώπη, ανοίγοντας παράλληλα, τον δρόμο για την ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και ιδεών, χωρίς περιορισμούς, δεδομένου ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη για να αναπτυχθεί η ψηφιακή οικονομία στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, τα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο των δικών τους δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ενισχυθούν η ασφάλεια δικαίου και η πρακτική ασφάλεια για τα φυσικά πρόσωπα, τους οικονομικούς παράγοντες και τις δημόσιες αρχές.²⁰

Ωστόσο, για να υλοποιηθεί, η αποτελεσματική λειτουργία της ευρωπαϊκής ψηφιακής αγοράς, προϋποτίθεται η πλήρης και ομοιόμορφη εναρμόνιση όλων των κρατών – μελών στο ενωσιακό ρυθμιστικό πλαίσιο.

---

¹⁷Ο Κανονισμός αυτός επέφερε, όπως είναι φυσικό την κατάργηση της προηγούμενης 96/46/ΕΚ οδηγίας EEL 119 της 4^{ης}.5.2016

¹⁸Όλες οι Επιχειρήσεις, Δημόσιοι Οργανισμοί, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) και ΟΤΑ.

¹⁹8 Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679, Προοίμιο αρ. (5) σελ. 2

²⁰Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016, σελ. 2.

2.2 Καινοτομίες που εισήγαγε ο Νέος Κανονισμός (GDPR)

Ο νέος Κανονισμός, εκσυγχρονίζει τους κανόνες προστασίας των προσωπικών δεδομένων, εισάγοντας αποτελεσματικότερα μέτρα προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων, αποσκοπώντας ταυτόχρονα στη δημιουργία μιας ενιαίας και ελεύθερης ψηφιακής αγοράς, δια μέσου της οποίας θα διακινούνται δίχως περιορισμούς εμπορεύματα και υπηρεσίες, ενισχύοντας την εμπορικότητα της Ένωσης.

Συγκεκριμένα, με τον GDPR εισάγεται ένα νέο εναρμονισμένο ρυθμιστικό πλαίσιο, με καθολική ισχύ που αποσκοπεί στην προστασία της ιδιωτικότητας του ατόμου στα πλαίσια της γοργότητας και ψηφιακής εξέλιξης της Ενωσιακής Αγοράς. Θεσπίζονται κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται τόσο εντός της Ε.Ε, όσο και εκτός αυτής. Εισάγονται νέα δικαιώματα ως προς τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων, τα οποία πλέον μπορούν να αιτηθούν την πρόσβαση σε αυτά, τη διαγραφή αλλά και την ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο χρήσης των πληροφοριών που τους αφορούν. Ισχυροποιείται η προστασία έναντι της παραβίασης των θεσπιζόμενων κανόνων και ιδρύεται η υποχρέωση της γνωστοποίησης της πιθανότητας παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του φυσικού προσώπου. Αυξάνονται δραματικά τα ποσά των επιβαλλόμενων προστίμων, τα οποία δύνανται να επιβληθούν από την αρμόδια Αρχή, στους υπευθύνους και τους εκτελούντες την επεξεργασία. Περιγράφονται με ακρίβεια, οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο εκτελών την επεξεργασία και οι ευθύνες που απορρέουν από τη μη ορθή τήρηση αυτών.

2.3 Διαφοροποίηση εν συγκρίσει με το προηγούμενο καθεστώς

Ο νέος Κανονισμός, εισάγει νέες απόλυτες και πιο εξελιγμένες αρχές στην επεξεργασία των δεδομένων. Τα δεδομένα πλέον διέπονται από την αρχή του περιορισμού του σκοπού, που σημαίνει πως τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να συλλέγονται για καθορισμένους ρητούς και νόμιμους σκοπούς, υπό την ρητή βεβαίως συγκατάθεση του φορέα τους, και δεν θα υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς της νομιμότητας, της αντικειμενικότητας και διαφάνειας της συλλογής τους. Σε περίπτωση που υποβληθούν σε μη σύννομη ή αθέμιτη επεξεργασία παρέχεται το δικαίωμα στον φορέα να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για την άμεση διαγραφή ή διόρθωση δεδομένων τα οποία είναι ή καθίστανται ανακριβή σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας.

Μάλιστα, τα δεδομένα χρησιμοποιούνται προς τον σκοπό της ταυτοποίησης των υποκειμένων και δύνανται να αποθηκευτούν, για περιορισμένο πλέον διάστημα, και μόνο μέχρι τη διεκπεραίωση του σκοπού της αποθήκευσής τους. Τέλος, τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο

που να εγγυάται την ασφάλειά τους και μεταξύ άλλων την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέσων, αρχές που επιβάλλουν την ακεραιότητα, εμπιστευτικότητα και διαφάνεια.

Ο νέος Κανονισμός διαφοροποιείται από το προηγούμενο νομικό καθεστώς²¹, έτσι ώστε η συγκατάθεση του υποκειμένου να γίνεται με τρόπο σαφή, διακριτό από άλλα θέματα και απλά διατυπωμένο. Έτσι λοιπόν, ο ΓΚΠΔ, επιβάλλει τη συμμόρφωση τόσο των επιχειρήσεων όσο και των ατόμων που επεξεργάζονται προσωπικά στοιχεία τρίτων. Συνεπώς, οι οργανισμοί και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τα προσωπικά δεδομένα έχουν αποκτηθεί νόμιμα και υπό αυστηρές προϋποθέσεις, αλλά όσοι τα συλλέγουν και τα διαχειρίζονται, υποχρεούνται να τα προστατεύουν από κατάχρηση και εκμετάλλευση, καθώς επίσης και να σέβονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Σε διαφορετική περίπτωση, θα τους επιβάλλονται «εξωφρενικά» υψηλά πρόστιμα, διοικητικές και ποινικές κυρώσεις.

2.4 Παρεχόμενα δικαιώματα στο υποκείμενο των δεδομένων

Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές που έχει φέρει ο ΓΚΠΔ είναι η παροχή στους καταναλωτές του δικαιώματος να γνωρίζουν πότε έχουν αλλοιωθεί τα δεδομένα τους, καθώς και η δυνατότητα ευχερούς ανάκλησης προγενέστερης άδειας χρήσης αυτών. Εξασφαλίζεται, επίσης ευκολότερη πρόσβαση των υποκειμένων στα δεδομένα τους ως προς τον τρόπο που αναλύονται και επεξεργάζονται, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί να αναγκάζονται να αναλύουν λεπτομερώς στα υποκείμενα – πελάτες, με τρόπο σαφή και κατανοητό, τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που τους αφορούν.

Πλέον, με το νέο Κανονισμό παρέχονται περισσότερες εξουσίες στα φυσικά πρόσωπα ως προς τη διαχείριση των προσωπικών τους δεδομένων, πιο συγκεκριμένα προβλέπονται τα κάτωθι δικαιώματα:

I. Δικαίωμα πρόσβασης

Δυνάμει του οποίου παρέχεται στα υποκείμενα των δεδομένων η ευχέρεια να ενημερώνονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, κατά τρόπο πλήρη και ακριβή, για τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιούνται τα δεδομένα τους, και για τον σκοπό που επιτελείται μέσω της επεξεργασίας αυτής. Επιπλέον, δικαιούνται να πληροφορούνται για οποιαδήποτε κίνηση του υπευθύνου επεξεργασίας, η οποία συνδέεται με τη χρήση και επεξεργασία των δεδομένων τους, ενώ τους παρέχεται και η δυνατότητα

---

²¹Μέχρι και σήμερα σε άμεση νομοθετική ισχύ βρίσκεται ο ΝΟΜΟΣ 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

να λαμβάνουν αντίγραφα του συνόλου των δεδομένων που έχει στην κατοχή του ο εκτελών την επεξεργασία.²² Πλέον, απαιτείται σαφής, διακριτή και εμφανέστατη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου για την επεξεργασία των στοιχείων του. Στην πράξη, αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή στον πελάτη – υποκείμενο ενός εντύπου προς υπογραφή (φόρμα συγκατάθεσης), με το οποίο αφενός εξειδικεύονται όλα τα δικαιώματα του και αφετέρου περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο η εκάστοτε επιχείρηση, υπηρεσία ή οργανισμός σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν και να επεξεργαστούν τα προσωπικά του δεδομένα, και ορίζεται το χρονικό διάστημα εκτέλεσης των ανωτέρω ενεργειών. Με την υπογραφή του ανωτέρω ειδικού εντύπου ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, κατοχυρώνεται αναφορικά με τη νομιμότητα των ενεργειών του.

II. Δικαίωμα εναντίωσης

Παρέχεται η δυνατότητα στον φορέα των προσωπικών δεδομένων να αρνηθεί εξ' ολοκλήρου ή να περιορίσει την επεξεργασία των πληροφοριών που τον αφορούν, εφόσον κατά την κρίση του, αυτή δε γίνεται με τον πλέον πρόσφορο και συμβατό τρόπο, και δε συνάδει με την προσωπικότητά του .

III. Δικαίωμα περιορισμού της επεξεργασίας

Στην περίπτωση που το υποκείμενο των δεδομένων κρίνει ότι η υφιστάμενη επεξεργασία των προσωπικών του στοιχείων, δε συνάδει με τον αρχικό σκοπό αυτής, για τον οποίο, είχε παραχωρήσει την άδειά του, δύναται να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας. Αυτή η δυνατότητα παρέχεται στο υποκείμενο και όταν εκείνο κρίνει ότι τα προσωπικά του δεδομένα επεξεργάζονται με τρόπο παράνομο ή προς εξυπηρέτηση παράνομου σκοπού. Τέλος, μπορεί να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας, ακόμη και όταν έχει απλώς αντιρρήσεις ως προς αυτή και τα μέσα και τις τεχνικές προδιαγραφές που χρησιμοποιούνται για την υλοποίησή της.

IV. Δικαίωμα διόρθωσης

Το υποκείμενο, σε περίπτωση που τα δεδομένα που τον αφορούν είναι ανακριβή ή ελλιπή, δύναται να αιτηθεί τη διόρθωση αυτών. Σε περίπτωση κατάθεσης τέτοιου αιτήματος ενώπιον του Υπεύθυνου Επεξεργασίας, ο τελευταίος έχει την υποχρέωση να απαντήσει στον αιτούντα εντός ενός μηνός, από την παραλαβή του αιτήματος, με δυνατότητα παράτασης, η οποία δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες και πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη. Σε περίπτωση που ο υπεύθυνος αδρανήσει και δεν απαντήσει στο υποκείμενο, εντός της ως άνω ταχθείσας προθεσμίας, το τελευταίο δύναται να στραφεί στην αρμόδια εποπτική αρχή²³ καταγγέλλοντας τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

---

²²Σε κάποιες περιπτώσεις βέβαια, όταν τα αντίγραφα είναι πολλά, το υποκείμενο υποχρεούται στην απόδοση συγκεκριμένου τέλους αντιγράφων.

²³Εδώ Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

V. Δικαίωμα διαγραφής/ Δικαίωμα στη λήθη

Το δικαίωμα αυτό αποτελεί, λογικό επακόλουθο του αμέσως προηγούμενου, καθότι θεσπίζεται η δυνατότητα του υποκειμένου να αιτηθεί τη διαγραφή οποιουδήποτε δεδομένου, το οποίο δεν αποσκοπεί στην πραγμάτωση του σκοπού του Υπευθύνου Επεξεργασίας. Έτσι στην περίπτωση που το υποκείμενο ανακαλέσει, την αρχικώς δοθείσα, συγκατάθεσή του, επί τη βάση της οποίας πραγματοποιείται η επεξεργασία, είτε κρίνει ότι αυτά δεν επιτελούν τον αρχικό σκοπό επεξεργασίας μπορεί να ζητήσει τη διαγραφή τους. Επίσης, μπορεί να ζητήσει τη διαγραφή τους, την περίπτωση που ανακαλύψει ότι η επεξεργασία των δεδομένων γίνεται με παράνομο τρόπο ή με τρόπο που αντιτίθεται με την ενημέρωσή του και τη δοθείσα συγκατάθεση αυτού.

VI. Δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων

Η δυνατότητα δηλαδή των πολιτών - υποκειμένων να λαμβάνουν τα προσωπικά τους δεδομένα σε διαρθρωμένη, ευρέως χρησιμοποιούμενη και μηχανικά αναγνώσιμη μορφή, την οποία μπορούν να μεταφέρουν από τη μία εταιρεία ή αλλιώς από έναν υπεύθυνο επεξεργασίας σε άλλον (π.χ σε κάποια μονάδα usb). Πιο απλά, η δυνατότητα του υποκειμένου, να αιτείται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας την απόδοση όλων των δεδομένων που διατηρούσε, σε μορφότυπο αναγνώσιμο από μηχάνημα, προκειμένου να τα μεταφέρει ή να τα αποστέλλει απευθείας, σε έτερο πάροχο επεξεργασίας.

Επειδή, όμως εμφανίζεται η πιθανότητα, τα δεδομένα να μεταφερθούν σε κάποιον ανταγωνιστή, εγείρεται το ζήτημα (βλ. αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 3.2 όπου εξηγείται με ένα παράδειγμα), κατά πόσο μπορεί ο φορέας να μεταφέρει τα προσωπικά του δεδομένα με τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης αυτών από έτερη επιχείρηση – ανταγωνιστή, υπό το πρίσμα ότι αυτό θα συνιστούσε αποκάλυψη της τεχνογνωσίας της αρχικής εταιρίας. Ωστόσο, για την πραγμάτωση του ανωτέρου δικαιώματος έχει διευκρινιστεί ότι αρκεί η μεταφορά μόνο των προσωπικών δεδομένων και στοιχείων που δοθήκαν εξ' αρχής από το ίδιο το υποκείμενο και όχι τα πιθανά αποτελέσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία που πραγματοποιήθηκε πάνω στα αρχικά δεδομένα. Με αυτόν τον τόπο άλλωστε, το εύρος της φορητότητας των δεδομένων περιορίζεται στα πρωταρχικά ακατέργαστα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και δεν ελλοχεύει κανένας κίνδυνος υφαρπαγής της τεχνογνωσίας της αρχικής εταιρείας κατ' επέκταση παραβίαση της πνευματικής της ιδιοκτησίας.

VII. Δικαίωμα εναντίωσης στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων

Το δικαίωμα αυτό, συνίσταται στη δυνατότητα του υποκειμένου να εναντιωθεί στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων του και να απαιτήσει αυτή να γίνεται με ανθρώπινη παρέμβαση και όχι δια μέσου αυτοματοποιημένων τεχνικών μέσων και μηχανών. Ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, οφείλει, τηρώντας τις αρχές της θεμιτής επεξεργασίας και με σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας παροχής πληροφοριών προς το υποκείμενο, να αποδέχεται τυχόν αντιρρήσεις του

υποκειμένου, έναντι των αυτοματοποιημένων πορισμάτων, που προέρχονται από την υπολογιστική επεξεργασία των δεδομένων τους. Τα υποκείμενα, δύνανται να προσβάλλουν τέτοιες αποφάσεις και ο υπεύθυνος, οφείλει, να ικανοποιήσει τυχόν αιτήματά τους για προσωποποιημένη επεξεργασία των προσωπικών τους στοιχείων. Τέλος, στην περίπτωση που ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας δε μπορεί να δικαιολογήσει την ανάγκη συλλογής και χρήσης των δεδομένων για την κατάρτιση προφίλ, οφείλει να χρησιμοποιεί ψευδοανωνυμοποιημένα δεδομένα.²⁴

2.5 Δικαιώματα και υποχρεώσεις του Υπεύθυνου Επεξεργασίας των δεδομένων

Ως Υπεύθυνος Επεξεργασίας θεωρείται κάθε δημόσια αρχή ή υπηρεσία, νομικό ή φυσικό πρόσωπο ή άλλος φορέας που ορίζει τους σκοπούς και καθορίζει τα μέτρα με τα οποία θα υλοποιηθεί η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων.²⁵ Ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας είναι ο αποκλειστικός αρμόδιος να απαντήσει στις ερωτήσεις «γιατί» και «πώς» τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία. Άλλωστε, σύμφωνα και με την Α.Π.Δ.Π.Χ. είναι και εκείνος που φέρει την αποκλειστική ευθύνη, για την πλήρη και ακριβή ενσωμάτωση των νέων πανευρωπαϊκών διατάξεων, στη διαδικασία επεξεργασίας και χρήσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Στο σημείο αυτό βέβαια, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι ο «Υπεύθυνος Επεξεργασίας» διαφέρει από τον «Εκτελών την Επεξεργασία». Ο τελευταίος, επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνο εκ μέρους και για λογαριασμό του Υπεύθυνου Επεξεργασίας και συνήθως είναι τρίτος ως προς αυτόν. Ειδικότερα, και προς αποσαφήνιση των ανωτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΓΚΠΔ«

... μ μ «
 μ
 ,
 ,
 ,
 , ,)
 μ μ μ μ

²⁴Σελ. 39 -40 Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679

²⁵Υπεύθυνος επεξεργασίας π.χ. μπορεί να είναι μία τράπεζα, μία ασφαλιστική εταιρεία, ένα νοσοκομείο, εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών-εισπρακτικές εταιρείες κ.ο.κ)

Τούτο, με απλά λόγια σημαίνει ότι θεσπίζεται η δυνατότητα για τις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους εκτός Ε.Ε. να δραστηριοποιούνται εντός αυτής, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι συμμορφώνονται πλήρως με τους κανόνες του εν λόγω Κανονισμού.

Επισημαίνεται εκ νέου, ότι την αποκλειστική ευθύνη, έναντι των υποκειμένων αλλά και της αρμόδιας Αρχής, για τη λήψη όλων των κατάλληλων οργανωτικών και τεχνικών μέτρων προστασίας των προσωπικών δεδομένων, προς συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ, τη φέρει ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας και όχι ο Εκτελών αυτή. Τα καθήκοντα, μάλιστα, του τελευταίου προς τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας καθορίζονται με σύμβαση ή άλλη νομική πράξη.

Ο Κανονισμός επιβάλλει μια σειρά νέων υποχρεώσεων στους υπευθύνους επεξεργασίας, οι οποίες απορρέουν από τις βασικές αρχές: **α)** της ενισχυμένης αρχή της διαφάνειας στον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας, διατήρησης και αποθήκευσης των δεδομένων και **β)** της νέας αρχής της λογοδοσίας, σύμφωνα με την οποία ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με όλες τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Εκ των ανωτέρω, καθίσταται σαφής η ευνοϊκή στάση του Νέου Κανονισμού, έναντι των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων, γεγονός που αυτομάτως, επιφορτίζει το ρόλο του Υπεύθυνου Επεξεργασίας θέτοντας του αυστηρούς περιορισμούς. Προκειμένου, λοιπόν, ο τελευταίος να μπορεί να αποδείξει τη συμμόρφωση προς τον Κανονισμό, θα πρέπει να θεσπίζει εσωτερικές πολιτικές και να εφαρμόζει μέτρα τόσο κατά τη στιγμή του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας όσο και κατά τη στιγμή της ίδιας της επεξεργασίας, ανταποκρινόμενος έτσι, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού.

Πλέον, συγκεκριμένα, κατά την πλήρη συμμόρφωσή του με τον Κανονισμό ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, οφείλει να τηρήσει τις κάτωθι υποχρεώσεις:

I. Προστασία δεδομένων κατά το σχεδιασμό («Data protection by design»)²⁶

Επιβάλλεται η δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών (ηλεκτρονικών και μη) που κατά τον αρχικό σχεδιασμό δημιουργούν φιλικές συνθήκες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας οφείλει, κατά τη στιγμή του σχεδιασμού των συστημάτων επεξεργασίας και του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας, να εφαρμόζει αποτελεσματικά, υπό το πρίσμα της προστασίας των δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, σχεδιασμένα για την εφαρμογή αρχών προστασίας δεδομένων, καθώς και να χρησιμοποιεί τεχνολογίες προστασίας της ιδιωτικότητας, όπως η ψευδωνυμοποίηση, η

---

²⁶Άρθρο 25 παρ. 1 ΓΚΠΔ

κρυπτογράφηση, η ελαχιστοποίηση δεδομένων, και η ενσωμάτωση των απαραίτητων εγγυήσεων στην επεξεργασία, κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού και να προστατεύονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων.

Ειδικότερα, κάποιες από τις ενδεδειγμένες τεχνικές σχεδιασμού, για τον σκοπό της προστασίας της ιδιωτικότητας και των δεδομένων είναι: **α)** η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, **β)** ο περιορισμός της έκθεσης των δεδομένων σε τρίτα πρόσωπα, **γ)** ο διαχωρισμός των δεδομένων αναλόγως με το τί αφορούν, **δ)** η συγκέντρωση και επεξεργασία των δεδομένων που αναφέρονται σε ίδιες θεματικές ενότητες, **ε)** αποτελεσματική, έγκυρη και πλήρη ενημέρωση του υποκειμένου για τον τρόπο χρήσης και επεξεργασίας των δεδομένων του, **στ)** παροχή δυνατοτήτων στο χρήστη αναφορικά με την επεξεργασία των δεδομένων του, (δυνατότητα, διαγραφής, ελέγχου, επεξεργασίας, τροποποίησης και περιορισμού κ.λπ.), **ζ)** θέσπιση ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την επεξεργασία τη συγκατάθεση του υποκειμένου, **η)** επικαιροποίηση των μεθόδων ελέγχου για την αποτελεσματική και σύννομη επεξεργασία των πληροφοριών και **θ)** έλεγχος και καταγραφή των σημείων βελτίωσής του τρόπου επεξεργασίας.

Στο σημείο αυτό, δέον όπως αναφερθούν ορισμένα από τα βασικότερα από τα ανωτέρω τεχνικά μέτρα που χρησιμοποιούνται για τη σύννομη και αποτελεσματική Επεξεργασία των Δεδομένων:

α) Ψευδωνυμοποίηση

Η αντικατάσταση προσωπικά ταυτοποιήσιμου υλικού με τεχνητά αναγνωριστικά στοιχεία, ούτως ώστε να μην αποκαλύπτεται το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων του οποίου χρησιμοποιούνται ή επεξεργάζονται. Ειδικότερα, η επεξεργασία πραγματοποιείται με τρόπο ώστε, να προκύπτει αδυναμία απόδοσης των πληροφοριών στο υποκείμενο που αυτές αφορούν, χωρίς τη χρησιμοποίηση επιπρόσθετων πληροφοριών, εφόσον αυτές διαφυλάσσονται χωριστά και υπό την εφαρμογή τέτοιων μέτρων που να μην καθίσταται δυνατή η ταυτοποίησή. Η μέθοδος αυτή, συνήθως, χρησιμοποιείται ως «μέσο απόκρυψης» ταυτοτήτων των χρηστών, που συνίσταται στην αποτελεσματική νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων τους. Συγκεκριμένα, η τεχνική της ψευδωνυμοποίησης χρησιμοποιείται από τον Υπεύθυνο και τον Εκτελούντα την Επεξεργασία προς εξασφάλιση της προστασίας των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό²⁷ και περαιτέρω για σκοπό αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον ή για σκοπούς επιστημονικής ερευνάς ή στατιστικούς σκοπούς²⁸.

Ένα γνώριμο παράδειγμα ψευδωνυμοποίησης, αποτελούν τα νέα εισιτήρια των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Ο ΟΑΣΑ ακολούθησε μια τεχνική ψευδωνυμοποίησης, προκειμένου να εντοπίζονται όλες οι κινήσεις του εκάστοτε επιβάτη, δίχως να αποκαλύπτεται η ταυτότητά του. Μοναδικό

---

²⁷Άρθρο 25 παρ. 1 ΓΚΠΔ

²⁸Άρθρο 40 παρ. 2 ΓΚΠΔ

αναγνωριστικό («ψευδώνυμο») για κάθε εισιτήριο, είναι το «κλειδί», το οποίο γνωρίζει μόνο ο κάτοχος του εισιτηρίου, ενώ ο ΟΑΣΑ, όπως και κάθε άλλο μέλος που ενδεχομένως αποκτήσει πρόσβαση στην υποκείμενη βάση δεδομένων, δεν θα γνωρίζει τις ταυτότητες των κατόχων των εισιτηρίων. Με τον τρόπο αυτό, σε περίπτωση απώλειας της κάρτας παρέχεται η δυνατότητα στον κάτοχο να αποδείξει ότι το απολεσθέν εισιτήριο αντιστοιχεί σε αυτόν²⁹.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι κατά τον ΓΚΠΔ τα δεδομένα που έχουν υποστεί ψευδωνυμοποίηση δεν πρέπει να θεωρούνται ανώνυμα, αλλά θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως πληροφορίες που αντιστοιχούν στο ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο.

β) Κρυπτογράφηση

Πρόκειται για την κωδικοποίηση προσωπικών δεδομένων έτσι ώστε μόνο όσοι είναι εξουσιοδοτημένοι και εφοδιασμένοι με το μοναδικό «κλειδί» να μπορούν να τα διαβάζουν. Στη διαδικασία της κρυπτογράφησης για να μπορέσεις να αναγνώσεις τα πραγματικά δεδομένα, απαιτείται η εισαγωγή στο υπολογιστικό σύστημα ενός «κλειδιού», το οποίο αποκρυπτογραφεί τα δεδομένα και σου αποκαλύπτει τις πληροφορίες. Η ψευδωνυμοποίηση διαφέρει από την κρυπτογράφηση, στο ότι τα δεδομένα δε θεωρούνται ανώνυμα, εν αντιθέσει με την τελευταία, όπου τα δεδομένα καθίστανται μη αναγνώσιμα, και μη ταυτοποιήσιμα. Επί των δεδομένων που έχουν κρυπτογραφηθεί δεν μπορεί να γίνει οποιαδήποτε στατιστική ανάλυση ή να αποκρυπτογραφηθεί οποιαδήποτε πληροφορία που θα οδηγούσε στο υποκείμενο των δεδομένων.

γ) Ελαχιστοποίηση των δεδομένων

Όλα τα ανωτέρω, πρέπει να συνυπολογίζονται από τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, κατά το στάδιο επιλογής της μεθόδου και των μέσων επεξεργασίας των δεδομένων, ούτως ώστε, να παρέχονται οι κατάλληλες εγγυήσεις για την ασφαλή και σύννομη χρήση των δεδομένων.

II. Προστασία δεδομένων εξ' ορισμού («Data protection by default»)³⁰

Επιβάλλεται η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων που θα διασφαλίζουν ότι, εξ ορισμού, υφίστανται επεξεργασία αποκλειστικά και μόνο τα δεδομένα αυτά τα οποία είναι απαραίτητα για το σκοπό της επεξεργασίας. Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με το άρθρο με την παρ. 2 του άρθρου 25 του ΓΚΠΔ, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας οφείλει όπως εφαρμόσει τα κατάλληλα τεχνικά μέσα προκειμένου να εξασφαλίσει ότι θα υφίστανται επεξεργασία μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι απαραίτητα για την επίτευξη του εκάστοτε σκοπού. Συνεπώς, πρέπει εξ αρχής να καθίσταται σαφής ο σκοπός της επεξεργασίας, ώστε να καθοριστεί το εύρος των συλλεχθέντων πληροφοριών, ο βαθμός

---

²⁹Γνώμη 4/2017 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

³⁰Άρθρο 25 παρ. 2 ΓΚΠΔ

επεξεργασίας τους και η περίοδος αποθήκευσής τους. Έτσι, οριοθετείτε η επεξεργασία των δεδομένων, συγκεκριμενοποιείται η χρήση τους και περιορίζεται η προσβασιμότητα σε αυτά από αόριστο αριθμό προσώπων.

Όπως και ανωτέρω, έτσι και στην επεξεργασία δεδομένων by default, υπάρχουν κάποιες μεθοδολογίες σχεδιασμού, που βοηθούν στην επίτευξη του ανωτέρου σκοπού, διασφαλίζοντας ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία, με το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους είναι η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, ο περιορισμός της επεξεργασίας αυτών, η ελαχιστοποίηση της αποθήκευσης των δεδομένων και ο περιορισμός στην προσβασιμότητα των δεδομένων.

Ένα παράδειγμα προστασίας δεδομένων εξ ορισμού, θα μπορούσε να αποτυπωθεί στα πλαίσια μιας πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης, όπου θα πρέπει εξ' αρχής να προβλέπεται ως προεπιλογή στις ρυθμίσεις του εκάστοτε προφίλ, η περιορισμένη προσβασιμότητα σε αυτό μόνο από άτομα που θα επιλέγει ο χρήστης.³¹ Έτσι, επιτυγχάνεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που εμπεριέχονται στο εκάστοτε προφίλ και αποφεύγεται, παράλληλα, η άσκοπη και ευρεία διάδοση των πληροφοριών προς ένα κύκλο αόριστων και παντελώς άγνωστων προς τους χρήστες ατόμων.

III. Υποχρέωση ενημέρωσης σε περίπτωση παραβιάσεων

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει την υποχρέωση, εκτός του να παρέχει «διαφανείς» και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων, να ενημερώσει τις αρμόδιες Αρχές, μόλις αντιληφθεί παραβίαση (εντός 72 ωρών), αλλά και τα ίδια τα φυσικά πρόσωπα, των οποίων τα δεδομένα παραβιάστηκαν, και εφ' όσον η παραβίαση θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους.³² Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, καλείται όπως συμπληρώσει, εντός της ως άνω ταχθείσας προθεσμίας, ειδική φόρμα και να την αποστείλει ηλεκτρονικά στην αρμόδια Αρχή, προκειμένου η τελευταία να επιληφθεί του θέματος άμεσα.

Στο σημείο αυτό, δέον όπως επισημανθεί η δυσκολία αξιολόγησης και ερμηνευτικής προσέγγισης του άρθρου 25 του ΓΚΠΔ, για την προστασία των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό και εξ' ορισμού, η οποία θεωρείται μία από τις πιο φιλόδοξες και καινοτόμες διατάξεις του Κανονισμού³³. Η διάταξη αυτή φαίνεται να προσπαθεί να συμβαδίσει με την ακραία τεχνολογική εξέλιξη, υιοθετώντας τεχνολογικά μέτρα και κατάλληλες μεθόδους για την αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων. Εκ των ανωτέρω καθίσταται εμφανής η κομβική σημασία του άρθρου 25 για τη γεφύρωση

³¹Π.χ. facebook, Instagram, twitter, linked in κλπ

³²Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Ασφάλεια Επεξεργασίας

³³<https://www.enisa.europa.eu/topics/data-protection/privacy-by-design>

του χάσματος ανάμεσα στην τεχνολογία και το νομικό πλαίσιο, σε μία περίοδο όπου η συνεργασία μεταξύ νομικών και πληροφορικών φαίνεται επιτακτική.³⁴

IV. Εκτίμηση επιπτώσεων και προηγούμενη διαβούλευση («Data protection impact assessment»).

ΟΥπεύθυνος Επεξεργασίας, οφείλει κάθε φορά, πριν τη διενέργεια της εν λόγω επεξεργασίας να προβεί σε στάθμιση των δεδομένων, ούτως ώστε, να μπορεί να προβλέψει εγκαίρως τον υψηλό κίνδυνο που ενδέχεται αυτή να επιφέρει για τα δικαιώματα των ατόμων, ιδίως επειδή είναι συστηματική, μεγάλης κλίμακας, αφορά ειδικές κατηγορίες δεδομένων και βασίζεται στη χρήση νέων τεχνολογιών. Για το λόγο αυτό, οφείλει να τηρεί και να εφαρμόζει κατά γράμμα όχι μόνο τους τυχόν κώδικες δεοντολογίας της Ε.Ε., αλλά και τις επιταγές της ΑΠΔΠΧ, ενώ δεν αποκλείεται να ζητήσει και την άποψη της τελευταίας καθώς και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων, κυρίως σε περιπτώσεις που υπάρχει διασυνοριακή δραστηριότητα.

Ειδικότερα, δε, η προηγούμενη διαβούλευση με την εποπτική αρχή προβλέπεται στο άρθρο 36 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, εάν η εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) (άρθρο 35 του ΓΚΠΔ) υποδεικνύει ότι οι πράξεις επεξεργασίας συνεπάγονται υψηλό κίνδυνο, τον οποίο ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας δεν μπορεί να μετριάσει επαρκώς με τα κατάλληλα μέτρα (αιτ. 84 και 94 του ΓΚΠΔ). Επίσης, όπως ορίζεται και στον διαδικτυακό τόπο της ΑΠΔΠΧ, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας μπορεί να υποβάλει αίτημα προηγούμενης διαβούλευσης, υπό την προϋπόθεση ότι ικανοποιούνται τα απαραίτητα τυπικά κριτήρια πληρότητας της μελέτης ΕΑΠΔ βάσει του σχετικού πλαισίου το οποίο παρατίθεται και διαδικτυακά.³⁵ Τέλος, το αίτημα πρέπει να είναι σαφώς ορισμένο ως προς την περιγραφή των υπολειπόμενων υψηλών κινδύνων και των δυνατών επιπτώσεών τους καθώς και τεκμηριωμένο ως προς τους λόγους για τους οποίους **α)** δεν είναι δυνατή η πρόβλεψη μέτρων για τη μείωση των υψηλών κινδύνων σε αποδεκτό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά τη διαθέσιμη τεχνολογία και το κόστος εφαρμογής τους (αιτ. 84 και 94 του ΓΚΠΔ) και **β)** είναι αναγκαία η πραγματοποίηση της επεξεργασίας παρά τους υπολειπόμενους υψηλούς κινδύνους. Επίσης, πρέπει να περιλαμβάνει τα προβλεπόμενα στο άρθρο 36 παρ. 3 του ΓΚΠΔ και να επισυνάπτεται σε αυτό η μελέτη ΕΑΠΔ.³⁶

V. Διορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων (DPO)

Σύμφωνα και με το άρθρο 50 του ΓΚΠΔ, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας, δύναται να διορίσει έναν Υπεύθυνο Προστασίας των Δεδομένων (DPO), ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την τήρηση και την

---

³⁴Γεγονός που αποδεικνύεται από πληθώρα δικαστηριακών διαμαχών, όπως, η υπόθεση Facebook – Cambridge Analytica, η υπόθεση Meltdown & Spectre (τα κενά ασφαλείας σε hardware) καθώς και η περίπτωση του FBI με την Apple (σχετικά με την κρυπτογράφηση των συσκευών της τελευταίας).

³⁵Διαδικτυακός τόπος της ΑΠΔΠΧ, ανάρτηση για τη διαδικασία της Προηγούμενης Διαβούλευσης με την Αρχή https://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33.225857&_dad=portal&_schema=PORTAL

³⁶Βλ. ανωτέρω διαδικτυακό τόπο της ΑΠΔΠΧ

εφαρμογή και εν γένει την πλήρη ενσωμάτωση των Ενωσιακών Κανόνων. Πλέον, συγκεκριμένα, ο DPO έχει εχέγγυα ανεξαρτησίας και παρακολουθεί τη συμμόρφωση με το νόμο και ανάμεσα στα καθήκοντά του, τα οποία ανατίθενται από τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, βρίσκονται τα εξής³⁷:

α) να ενημερώνει και να συμβουλεύει τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τους υπαλλήλους που διενεργούν επεξεργασία για τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τον παρόντα νόμο και άλλες διατάξεις του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

β) να εποπτεύει τη συμμόρφωση με τις ρυθμίσεις του GDPR, άλλες διατάξεις του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την προστασία των δεδομένων και με τις πολιτικές του υπεύθυνου επεξεργασίας σε σχέση με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένων της ανάθεσης αρμοδιοτήτων, της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης των υπαλλήλων που συμμετέχουν στις πράξεις επεξεργασίας και των σχετικών ελέγχων.

γ) να παρέχει συμβουλές, έπειτα από σχετικό αίτημα, όσον αφορά στην εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία των δεδομένων και να παρακολουθεί τη συμμόρφωση σύμφωνα με το άρθρο 42 του παρόντος νόμου.

δ) να συνεργάζεται με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

ε) να ενεργεί ως σημείο επικοινωνίας για την Αρχή για ζητήματα που σχετίζονται με την επεξεργασία, συμπεριλαμβανομένης της προηγούμενης διαβούλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 43 του παρόντος νόμου, και να διαβουλεύεται ανάλογα με την περίπτωση, για οποιοδήποτε άλλο θέμα.

3.Η ενσωμάτωση του ΓΚΠΔ στο εθνικό δίκαιο με τη θέσπισή του Ν. 4624/2019.

Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται, ότι η χώρα μας, κινδύνευε με πρόστιμο εκατομμυρίων ευρώ από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω της καθυστέρησης ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2016/680. Η Ελλάδα, ήταν άλλωστε, από τις τελευταίες χώρες, μαζί με τη Σλοβενία, χωρίς επικαιροποιημένη νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο νέος Ευρωπαϊκός Κανονισμός θα έπρεπε να έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, το αργότερο μέχρι την 6^η Μαΐου 2018. Για το λόγο αυτό η Χώρα μας έλαβε σχετική επίπληξη από την Κομισιόν τον Ιανουάριο του 2019.

Κατόπιν τούτων, στις 29 Αυγούστου του έτους 2019 δημοσιεύτηκε ο νόμος 4624/2019 (ΦΕΚ 137/Α/29-8-2019), με τον οποίο θεσπίζονται, μεταξύ άλλων, μέτρα εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679/ΕΕ (κοινώς “GDPR”).

---

³⁷Άρθρο 50 του ΓΚΠΔ

Με τον ίδιο νόμο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη και η Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Παράλληλα, για λόγους ασφάλειας δικαίου, σαφήνειας και συνεκτικότητας των ρυθμίσεων, ο ν.2472/1997 (Α΄50) για την προστασία του ατόμου έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο οποίος ήταν γενικής εφαρμογής, καταργείται με την επιφύλαξη ωστόσο διατήρησης σε ισχύ ορισμένων διατάξεών του.

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ανωτέρω Νόμου, ο τελευταίος ψηφίστηκε με σκοπό:

« + μ
 μ ( ) 2 0 1 6 / 6 7 9 + μ μ
 (μ , : +) μ μ
 μ ( ) 2 0 1 6 / 6 8 0
 2 7 2 0 1 6
 μ
 μ - 2 0 0 8 / 9 7 7 /
 (:) . »

Επιπρόσθετα, στην ανωτέρω Αιτιολογική Έκθεση του Νόμου, επισημαίνεται η ευελιξία που παρέχεται από τον ενωσιακό νομοθέτη αναφορικά με τη θέσπιση ισχυρότερων εθνικών διασφαλίσεων, από αυτές που προβλέπονται στην Οδηγία, για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων³⁸, η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ρυθμίζεται με τρόπο ώστε να προδιαγράφεται ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, το οποίο ωστόσο εναρμονίζεται με τη δυνατότητα επίτευξης των νόμιμων στόχων αναφορικά με την πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση ή δίωξη ποινικών αδικημάτων και της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Μάλιστα, την 24^η-1-2020 εξεδόθη η γνωμοδότηση της Αρχής επί των διατάξεων του νέου Νόμου 4624/2019.

³⁸αιτιολογική σκέψη 15 της Οδηγίας

3.1 Βασικότερες ρυθμίσεις του Ν. 4624/2019 και διαφοροποίησή του με τον ΓΚΠΔ.

i. Ουσιαστικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής του Ν. 4624/2019 (άρθρο 1 και 3 του Νόμου 4624/2019 & άρθρο 3 του GDPR).

Δυνάμει της Αιτιολογικής Έκθεσης του Νόμου, επισημαίνεται ότι « _____ ”
_____ μ _____ μ , _____ μ _____ μ

_____

μ _____ μ _____ μ _____ ,

μ

μ μ

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Νόμου, ορίζεται ότι οι διατάξεις αυτού εφαρμόζονται στους Ελληνικούς δημόσιους φορείς³⁹. Στους ιδιωτικούς φορείς εφαρμόζονται, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, και ειδικότερα, εφόσον: **α)** ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ελληνικής Επικράτειας, **β)** τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων μιας εγκατάστασης του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία εντός της Ελληνικής Επικράτειας και **γ)** μολονότι ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία δεν έχει εγκατάσταση σε κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του GDPR.

ii. Ρύθμιση οργανωτικών θεμάτων σε σχέση με τη λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ).

Προβλέπεται ότι οι διαφορές που ενδέχεται να προκύψουν από τις διοικητικές πράξεις της Αρχής θεωρούνται « _____ , εφαρμόζονται δηλ. οι διατάξεις του Π.Δ. 18/1989. Συν τοις άλλοις, θεσπίζεται και απαλλαγή των μελών της Αρχής από κάθε είδους αστική ευθύνη, η οποία προκύπτει από την άσκηση των καθηκόντων τους, με απώτερο σκοπό την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας τους.

iii. Εξαίρεση Δικαστικών και Εισαγγελικών Αρχών από τον έλεγχο της ΑΠΔΠΧ(_____ . 5 _____ & _____ 4 6 2 45/52 0 1 9 _____ 3 _____ GDPR).

1 0

³⁹Εισάγεται διάκριση μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, η οποία διατρέχει όλο το νομοθέτημα. Θεσπίζονται ειδικές διατάξεις για την επεξεργασία των δεδομένων από το δημόσιο.

Παρόλο που, ο GDPR διεύρυνε το πεδίο ελέγχου σε δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, επισημαίνοντας ταυτόχρονα, ότι η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στην περίπτωση όπου τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, καθόσον με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων, περιλαμβανομένης της λήψης αποφάσεων. Σύμφωνα, μάλιστα, με το άρθρο 10 παρ. 5 ν. 4624/2019η ΑΠΔΠΧ εξαιρείται από τον έλεγχο των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών στο πλαίσιο της δικαστικής λειτουργίας καθηκόντων.

Παραλείπει, ωστόσο, να ορίσει κάποια άλλη εποπτική αρχή αποτελούμενη από δικαστές που θα είναι υπεύθυνη για την εναρμόνιση των δικαστικών λειτουργιών με τον Κανονισμό. Τούτο δε, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 8 παρ. 3 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, δυνάμει του οποίου ο σεβασμός των κανόνων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπόκειται σε ανεξάρτητη αρχή, χωρίς να αναγνωρίζει εξαιρέσεις για κάποιες αρμοδιότητες, όπως τις δικαστικές αρμοδιότητες.

iv. Θέσπιση κατώτατου ορίου ηλικίας στα 15 έτη για την έγκυρη συγκατάθεση ανηλίκου στο πεδίο της κοινωνίας των πληροφοριών ([21](#) . [4624/2019](#) ~~GDPR~~) [019](#) &

Το άρθρο 21 του Ν. 4624/2019 προβλέπει ότι, στις περιπτώσεις προσφοράς υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, η συγκατάθεση του ανηλίκου είναι έγκυρη, μόνο εφόσον ο τελευταίος έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του. Ωστόσο, ο GDPR ως ηλικιακό όριο θέτει τα δεκαέξι (16) έτη, αφήνοντας το περιθώριο στα κράτη-μέλη να το μειώσουν με κατώτατο όριο τα 13 έτη⁴⁰. Συνεπώς, ο Νόμος καθιστά άκυρη τη λήψη συγκατάθεσης από ανήλικους κάτω των 15 ετών για τη χρήση υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, εκτός εάν αυτή δοθεί από νόμιμο αντιπρόσωπό τους.

v. Εξειδικεύει τα μέτρα ασφαλείας για την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων κατά τον τρόπο που θέσπισε ο GDPR, χωρίς ιδιαίτερη διαφοροποίηση ([22](#) . [4624/2019](#) ~~GDPR~~) [019](#) &

vi. Απαγόρευση της επεξεργασίας γενετικών δεδομένων για ασφαλιστικούς σκοπούς υγείας και ζωής ([23](#) . [4624/2019](#) ~~GDPR~~) [019](#) & [9](#)

Κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4 («ρήτρα ανοίγματος») του άρθρου 9 του GDPR και σύμφωνα με τη «ρήτρα ευελιξίας» του ενωσιακού νομοθέτη, δίνεται στον εθνικό νομοθέτη η δυνατότητα να διατηρεί ή να θεσπίζει περαιτέρω όρους. Τοιουτοτρόπως, προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 23 του Νόμου 4624/2019 η απόλυτη απαγόρευση της επεξεργασίας και χρήσης γενετικών δεδομένων για σκοπούς

---

⁴⁰Άρθρο 8 του ΓΚΠΔ

ασφάλισης υγείας και ζωής. Χρήσιμη θα ήταν και η πρόβλεψη για δεδομένα που αποκαλύπτουν κάποια γενετική προδιάθεση. Πρακτικά, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, π.χ. από ασφαλιστικές ή εισπρακτικές εταιρείες οι οποίες υπολογίζουν τα στατιστικά επελευσιμότητας ενός κινδύνου (π.χ. θάνατος).

vii. Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς για τους οποίους έχουν συλλεχθεί (2 5 μ 4 6 2 4 / ~~GDPR~~9) &

5

Σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 4624/2019, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπό διαφορετικό από αυτόν για τον οποίο έχουν συλλεχθεί, συνιστά κάμψη της «αρχής περιορισμού του σκοπού» και επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται απαραίτητη, όπως για: **α)** την αποτροπή απειλών που κατά της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας ασφάλειας κατόπιν αιτήματος δημόσιου φορέα, **β)** τη δίωξη ποινικών αδικημάτων και **γ)** τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων, εκτός και εάν υπερτερεί το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων να μην τύχουν επεξεργασίας τα δεδομένα αυτά.

Ομοίως, επιτρέπεται και η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων για σκοπό διαφορετικό από αυτόν για τον οποίον έχουν συλλεχθεί, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ανωτέρω όροι ή η επεξεργασία έχει εγκριθεί από το υποκείμενο των δεδομένων (άρθρο 9 παρ. 2 του GDPR) ή πληρούνται οι όροι που θέτει ο ανωτέρω νόμος για την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων (βλ. ά. 22).

viii. Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο σχέσεων απασχόλησης (2 7 . 4 6 2 4 / 2 0 1 9) .

Λαμβάνοντας υπόψιν τη διευρυμένη έννοια του εργαζομένου, δεδομένου ότι εργαζόμενος θεωρείται ο απασχολούμενος σε οποιαδήποτε σχέση, ο παρέχων παντός είδους υπηρεσίες, ο ασκούμενος, οι υποψήφιοι εργαζόμενοι καθώς και οι πρώην εργαζόμενοι, σε συνδυασμό με το άρθρο 27 παρ. 1 του Ν. 4624/2019, θα μπορούσε να λεχθεί ότι νομική βάση για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων υποψηφίων εργαζομένων αποτελεί η -προς υπογραφή- σύμβαση εργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι τα συλλεγόμενα δεδομένα είναι απολύτως απαραίτητα για την απόφαση σύναψης σύμβασης εργασίας.

Παρόλο που στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής του προσωπικού η επεξεργασία δεδομένων μπορεί να θεωρηθεί σύννομη, καθόσον ενεργείται με σκοπό τη διαμόρφωση απόφασης για τη σύναψη σύμβασης εργασίας, η λήψη συγκατάθεσης αναφορικά με τα δεδομένα αυτά θεωρείται καταρχήν ορθό μέτρο επιμέλειας από την πλευρά του εργοδότη, διότι ενδέχεται π.χ. να συλλέγονται επιπλέον δεδομένα από τα απολύτως απαραίτητα, ενώ σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να διατηρούνται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από αυτό που απαιτείται για τη διαμόρφωση απόφασης και τη σύναψη

σύμβασης εργασίας. Αντίστοιχα, σε περιπτώσεις όπου έχουμε θεωρήσει ότι με την αποστολή βιογραφικού χορηγείται συγκατάθεση, δεν φαίνεται να υφίσταται σοβαρό ζήτημα, καθώς η συλλογή και επεξεργασία των προσωπικών αυτών δεδομένων μπορεί να καλύπτεται σε κάθε περίπτωση κατά τα ανωτέρω από τους σκοπούς σύναψης μελλοντικής σύμβασης εργασίας.

Στις περιπτώσεις που συλλέγονται προσωπικά δεδομένα εργαζομένου επί τη βάση της συγκατάθεσής του, ενδείξεις που λαμβάνονται υπόψιν για την εγκυρότητα της συγκατάθεσης είναι κυρίως: **α)** η υφιστάμενη στη σύμβαση εργασίας εξάρτηση του εργαζομένου και **β)** οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες χορηγήθηκε η συγκατάθεση, αν δηλαδή χορηγήθηκε ελεύθερα.

Η συγκατάθεση παρέχεται σε έγγραφη είτε σε ηλεκτρονική μορφή, ακόμα και προφορική⁴¹ και πρέπει να διακρίνεται σαφώς από τη σύμβαση εργασίας (ξεχωριστό έντυπο). Ο εργοδότης πρέπει να ενημερώνει τον εργαζόμενο σχετικά με τον σκοπό της επεξεργασίας και το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσής του (άρθρο 27 παρ. 2β). Σε περίπτωση που η συγκατάθεση αφορά ειδικές κατηγορίες δεδομένων, πρέπει να γίνεται ρητή αναφορά στα δεδομένα και στον τρόπο χρήσης και επεξεργασίας τους από τον εργοδότη στο κείμενο της συγκατάθεσης. Επίσης, ο εργοδότης πρέπει να διασφαλίζει ότι τηρούνται τα μέτρα ασφαλείας που προβλέπονται στο άρθρο 22 παρ. 3 του Νόμου 4624/2019 και ως προς τα δεδομένα αυτά.

Σε αυτό το σημείο, τονίζεται ότι οι ρυθμίσεις του νέου νόμου περιέχουν μια πολύ γενική και ίσως ασαφή διατύπωση για τη συγκατάθεση, καθόσον δεν διευκρινίζεται σε ποιο μέρος της εργασιακής σχέσης συνίσταται η επεξεργασία των δεδομένων για τα οποία απαιτείται συγκατάθεση. Εάν αφορά, δηλαδή την επεξεργασία της σύμβασης εργασίας ή αν συνίσταται και σε άλλες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην παροχή προνομίων στους εργαζομένους, όπως τη συμμετοχή σε ομαδικό ασφαλιστήριο συμβόλαιο ή σε πρόγραμμα διαθέσεως μετοχών.

Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που ο εργοδότης έχει εγκαταστήσει εντός των χώρων εργασίας κλειστό κύκλωμα οπτικής καταγραφής, ο εργοδότης υποχρεούται όπως ενημερώνει τους εργαζομένους είτε σε έγγραφη είτε σε ηλεκτρονική μορφή για την εγκατάσταση και λειτουργία του κυκλώματος αυτού στον εργασιακό τους χώρο. Η επεξεργασία αυτή επιτρέπεται μόνο εάν είναι απαραίτητη για την προστασία των προσώπων και αγαθών, ενώ τα συλλεχθέντα δεδομένα δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των εργαζομένων.

Τέλος, τίθεται πρόβλεψη για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στην περίπτωση που τα δεδομένα αυτά εκ της φύσεως δεν μπορούν να αποθηκευτούν ή δεν προορίζονται να αποθηκευτούν σε ένα σύστημα αρχειοθέτησης (λ.χ. η χειρόγραφη επεξεργασία των δεδομένων των εργαζομένων που περιέχονται σε φακέλους προσωπικού που τηρεί ο εργοδότης, οι χειρόγραφοι

---

⁴¹Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου.

σημειώσεις του εργοδότη, η χειρόγραφη επεξεργασία των δεδομένων των εργαζομένων, τα οποία προέρχονται από ερωτηματολόγια του εργοδότη, η άμεση επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων μέσω ιδιωτικών συζητήσεων που διεξήχθησαν με τον εργοδότη).

ix. Επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία της έκφρασης (άρθρο 28 του Νόμου 4624/2019).

Στο άρθρο 28 του Ν. 4624/2019 ρυθμίζεται η σύγκρουση δύο θεμελιωδών δικαιωμάτων, αυτού της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και αυτού της ελευθερίας του τύπου και της έκφρασης, η οποία, μάλιστα, αποτελεί και το βασικό αντικείμενο της παρούσας. Σημειωτέον, ότι, με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, (ν. 2472/1997) παρεχόταν ένα προβάδισμα υπέρ των προσωπικών δεδομένων, στην περίπτωση συγκρούσεως με την ελευθερία έκφρασης. Το προβάδισμα αυτό λειτουργούσε σαν ένα οιονεί τεκμήριο «εν αμφιβολία υπέρ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων». Αντιθέτως, βάσει του περιεχομένου του ανωτέρω άρθρου παρατηρείται ότι ο νέος Νόμος δίνει ένα προβάδισμα στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι, όταν τίθεται σε εφαρμογή το άρθρο 28, ο Νόμος αποκλείει την εφαρμογή ορισμένων εκ των βασικών κεφαλαίων του GDPR, όπως π.χ. αυτό που θεμελιώνει τα δικαιώματα των υποκειμένων⁴².

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο τα προσωπικά δεδομένα των υποκειμένων μπορούν να επεξεργαστούν όταν: **α)** το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει τη ρητή συγκατάθεσή του, **β)** αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί από το ίδιο το υποκείμενο, **γ)** υπερέχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα της πληροφόρησης έναντι του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υποκειμένου, ιδίως για θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος ή όταν αφορά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δημοσίων προσώπων και **δ)** όταν περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο για την εξασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος ενημέρωσης, ιδίως όταν αφορά ειδικών κατηγοριών δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και ποινικές διώξεις, καταδίκες και τα σχετικά με αυτές μέτρα ασφαλείας, λαμβάνοντας υπόψη το δικαίωμα του υποκειμένου στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή.

x. Αναφορικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον & για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή συλλογής και τήρησης στατιστικών στοιχείων (. . . 2 9 & 3 0, εισάγοντα ορισμένες αποκλείσεις από τις ρυθμίσεις του ΓΚΠΔ σε ζητήματα που αφορούν τα δικαιώματα του δεδομένου και τη λήψη συγκατάθεσης

⁴²Άρθρο 28 παρ. 2 του Ν. 4624/19

xi. Πληροφόρηση του υποκειμένου για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων (-3 2 3 1 μ -4 4 2 4 / 2 0 G D P R) . 1 3

Προβλέπεται μια σειρά εξαιρέσεων από την υποχρέωση ενημέρωσης των φυσικών προσώπων για την επεξεργασία των δεδομένων τους. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 31 του ανωτέρω Νόμου, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση να παρέχει πληροφορίες για την επεξεργασία δεδομένων που έχουν συλλεχθεί από το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων, σε περίπτωση που πρόκειται για περαιτέρω επεξεργασία για άλλο σκοπό από αυτόν για τον οποίο συλλέχθηκαν⁴³, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας παροχής πληροφόρησης λόγω κωλύματος, τίθεται προθεσμία δύο εβδομάδων το μέγιστο για την εκπλήρωση της υποχρέωσης ενημέρωσης από τη στιγμή που το κώλυμα αίρεται.

Ο περιορισμός της υποχρέωσης πληροφόρησης ισχύει μόνο για την περίπτωση του άρθρου 13 παράγραφος 3 του GDPR, όταν δηλαδή ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας προτίθεται να χρησιμοποιήσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για οποιονδήποτε άλλο από αυτόν για τον οποίο συλλέχθηκαν εξ' αρχής τα δεδομένα.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 32 του ανωτέρω Νόμου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση να παρέχει πληροφορίες για την επεξεργασία δεδομένων που δεν έχουν συλλεχθεί από το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων, σε περίπτωση που αυτό π.χ. θα έβλαπτε τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων κ.λπ.

xii. Αποκλίσεις αναφορικά με τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων (βλ. ά. 33-35 του Νόμου 4624/2019 και ά. 15 επ. του GDPR).

-Αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου (βλ. ά. 15 του GDPR), εισάγονται κάποιες αποκλείσεις: **α)** μπορεί να γίνει επεξεργασία για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον (ά. 29 παρ. 2 του Νόμου), **β)** μπορεί να γίνει επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή συλλογής και τήρησης στατιστικών στοιχείων (ά. 30 παρ. 2 του Νόμου), **γ)** στην περίπτωση που τίθεται σε κίνδυνο η εθνική ασφάλεια ή η δημόσια ασφάλεια (βλ. ά. 32 παρ. 1 στοιχ. ββ των περιπτώσεων α και β), **δ)** τα δεδομένα καταγράφηκαν μόνο επειδή δεν μπορούν να διαγραφούν λόγω νομικών ή κανονιστικών διατάξεων υποχρέωσης διατήρησής τους, ή εξυπηρετούν αποκλειστικά σκοπούς προστασίας ή ελέγχου των δεδομένων, και η παροχή πληροφοριών θα απαιτούσε δυσανάλογη προσπάθεια και τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα καθιστούν αδύνατη την επεξεργασία για άλλους σκοπούς, και **ε)** στην περίπτωση που μέσω της παρεχόμενης ενημέρωσης θα αποκαλύπτονταν πληροφορίες οι οποίες πρέπει να παραμείνουν απόρρητες.

---

⁴³άρθρο 13 παρ. 3 του GDPR),

Ωστόσο, όλοι οι ανωτέρω λόγοι άρνησης παροχής πληροφοριών πρέπει να τεκμηριώνονται και να αιτιολογούνται στο υποκείμενο των δεδομένων, με εξαίρεση την περίπτωση όπου μέσω της γνωστοποίησης των λόγων αυτών στο υποκείμενο θα ετίθετο σε κίνδυνο ο σκοπός που επιδιώκεται με την άρνηση αυτή.

-Αποκλίσεις σχετικές με την υποχρέωση ανακοίνωσης της παραβίασης των δεδομένων (άρθρο 34 του GDPR):

Και στην περίπτωση αυτή, εάν μέσω της γνωστοποίησης εμφανιστεί κίνδυνος αποκάλυψης απόρρητων πληροφοριών, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας μπορεί να μην αποκαλύψει την παραβίαση της επεξεργασίας. Ωστόσο, στην περίπτωση που τα συμφέροντα του υποκειμένου, λαμβανομένων υπόψιν των επαπειλούμενων ζημιών, υπερτερούν του συμφέροντος διατήρησης του απορρήτου, η ανακοίνωση της εκάστοτε παραβίασης καθίσταται υποχρεωτική.

-Αποκλίσεις από το δικαίωμα διαγραφής (βλ. άρθρο 17 του GDPR), παρουσιάζονται σε τρεις (3) περιπτώσεις :

α) Όταν η διαγραφή δεν είναι δυνατή ή είναι δυνατή κατόπιν δυσανάλογα μεγάλης προσπάθειας, ιδίως στις περιπτώσεις μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας λόγω της ιδιαίτερης φύσης της αποθήκευσης, και το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων για τη διαγραφή δεν θεωρείται σημαντικό, με εξαίρεση βέβαια τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 17 παράγραφος 3 του GDPR. Στην περίπτωση αυτή, η διαγραφή αντικαθίσταται από τον περιορισμό της επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 18 του GDPR. Ωστόσο, η ως άνω εξαίρεση από το δικαίωμα του υποκειμένου να διαγράψει τα δεδομένα του δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση που αυτά έχουν υποστεί παράνομη επεξεργασία, και ως εκ τούτου, ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας υποχρεούται να προβεί στη διαγραφή αυτών ακόμη και αν κάνει δυσανάλογα μεγάλη προσπάθει εντοπισμού και διαγραφής τους.

β) Στην περίπτωση που η διαγραφή είναι επιζήμια για τα έννομα συμφέροντα του υποκειμένου, ιδίως όταν τα δεδομένα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν (ά. 17 παρ. 1α του GDPR) ή τα δεδομένα υποβλήθηκαν σε παράνομη επεξεργασία. Τότε, η διαγραφή αντικαθίσταται από τον περιορισμό της επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 18 του GDPR και ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας οφείλει όπως ενημερώσει το υποκείμενο σχετικά με τον περιορισμό της επεξεργασίας εάν η ενημέρωση αυτή δεν είναι αδύνατη ή δεν συνεπάγεται δυσανάλογη προσπάθεια.

γ) Όταν η διαγραφή των δεδομένων που δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν (ά. 17 παρ. 1α του GDPR), θα ερχόταν σε σύγκρουση με τις νόμιμες ή συμβατικές περιόδους διατήρησης, εκτός από το άρθρο 17 παρ. 3 στοιχ. β (τήρηση νομικής υποχρέωσης).

- Απόκλιση από το δικαίωμα εναντίωσης έναντι δημοσίου φορέα (βλ. ά. 21 του GDPR) παρατηρείται στην περίπτωση που υπάρχει επιτακτικό δημόσιο συμφέρον για επεξεργασία, το οποίο υπερτερεί των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή διάταξη νόμου υποχρεώνει τη διενέργεια της επεξεργασίας.

xiii. Διαπίστευση μέσω του ΕΣΥΔ των φορέων πιστοποίησης που θα βεβαιώνουν τη συμμόρφωση με τον GDPR (άρθρο 37 του Νόμου 4624/2019 & άρθρο 42 του GDPR).

Σε συμμόρφωση με την παράγραφο 1 του άρθρου 43 του GDPR, με την οποία προβλέπονται οι υπεύθυνοι για την πιστοποίηση των υπεύθυνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία, το άρθρο 37 του Ν.4624/2019 ορίζει ότι η διαπίστευση των φορέων που χορηγούν πιστοποιήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 42 του GDPR, πραγματοποιείται από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης, με διακριτικό τίτλο «Ε.ΣΥ.Δ», το οποίο αποτελεί σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4468/2017 (Α'61) τον Εθνικό Οργανισμό Διαπίστευσης κατά την έννοια των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 765/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Ιουλίου 2008 (L 218/30), με βάση το πρότυπο EN-ISO/IEC 17065:2012 και σύμφωνα με συμπληρωματικές απαιτήσεις που έχουν οριστεί από την Αρχή.

xiv. Θέσπιση ποινικών κυρώσεων κατά παραβατών της νομοθεσίας περί προστασίας προσωπικών δεδομένων (38 μ 4624 / 2019 GDPR).

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 84 παραγράφου 1 του GDPR, ο εθνικός νομοθέτης θεσπίζει κανόνες περί ποινικών κυρώσεων για παραβάσεις του GDPR και των διατάξεων περί λήψης μέτρων εφαρμογής στην εθνική νομοθεσία του GDPR. Έτσι εδώ, ο εθνικός νομοθέτης κάνει χρήση της ευχέρειας που ο ενωσιακός νομοθέτης δίδει στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να θεσπίσουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές ποινικής φύσης.

xv. Θέσπιση διοικητικών κυρώσεων σε βάρος των φορέων του δημοσίου τομέα (39 μ 4624 / 2019 GDPR).

Με το άρθρο 39 θεσπίζεται, σε εκτέλεση και της σχετικής ευχέρειας που παρέχεται με το άρθρο 83 παράγραφος 7 του GDPR στον εθνικό νομοθέτη, ένα σύστημα διοικητικών κυρώσεων που η Αρχή μπορεί να επιβάλει σε βάρος φορέων του δημοσίου τομέα, όπως αυτός οριοθετείται στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014, εξαιρουμένων των δημοσίων επιχειρήσεων και των οργανισμών του Κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (ΔΕΚΟ), για παραβάσεις των υποχρεώσεων των ανωτέρω φορέων του δημοσίου τομέα που απορρέουν από τον GDPR και διατάξεις του Νόμου 4624/2019. Τα πρόστιμα αυτά, αναλόγως τη φύση, τη βαρύτητα και τη διάρκεια της παράβασης μπορούν να αγγίξουν το ποσό των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή –Εννοιολογική Προσέγγισή

Με τον όρο Πνευματική Ιδιοκτησία αναφερόμαστε στο τμήμα του ιδιωτικού δικαίου που μεριμνά για την προστασία του δημιουργού και των δικαιωμάτων που αντλεί ο τελευταίος από το έργο του. Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας συνίσταται σε ένα «ευαίσθητο» νομικό σύστημα που κινείται μεταξύ τριών αξόνων. Πρόκειται, δηλαδή, για το δικαίωμα του δημιουργού στο έργο του, για τις δυνατότητες προστασίας της επιχείρησής, η οποία το εκμεταλλεύεται στην αγορά και για την ανάγκη της ολότητας να έχει πρόσβαση στο έργο.⁴⁴

Με την έννοια «δικαίωμα του δημιουργού στο έργο του» προσδιορίζεται, αφενός, η δυνατότητα του τελευταίου να εκμεταλλεύεται το έργο του, απολαμβάνοντας τα οικονομικά οφέλη, που αυτό αποφέρει (περιουσιακό δικαίωμα) και αφετέρου, αναφέρεται στον προσωπικό δεσμό του δημιουργού με το έργο του, το οποίο, αποτελεί ενσάρκωση του δικαιώματος του για ελεύθερη έκφραση και ανάπτυξη της προσωπικότητάς του (ηθικό δικαίωμα). Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας συναντώνται και με τον όρο “*c o p y r i g h t*” .

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 3 του νόμου 2121/1993, περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, το περιουσιακό δικαίωμα απαρτίζεται από τις εξουσίες εγγραφής και αναπαραγωγής, μετάφρασης, διασκευής, διανομής, εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού, εισαγωγής, παρουσίασης του έργου στο κοινό, δημόσιας εκτέλεσης, ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης, που διαθέτει ο δημιουργός πάνω στο έργο του. Ομοίως, το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, όπως αυτό αποτυπώνεται στο άρθρο 4 του ως άνω νόμου, συναρτίζεται από τις εξουσίες δημοσίευσης, αναγνώρισης της “πατρότητας” του έργου, περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, προσπέλασης στο έργο και υπαναχώρησης. Ο δημιουργός είναι ο αρχικός δικαιούχος και σε αυτόν αναγνωρίζονται όλα τα δικαιώματα, περιουσιακής και ηθικής φύσεως, γιατί από τη δική του προσωπικότητα πηγάζει το έργο του, αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι του εαυτού του.

Ωστόσο, η εδραίωση της ψηφιακής πραγματικότητας, ως απόρροια της ταχύτατης διάδοσης του διαδικτύου, αύξησαν την επικινδυνότητα για την προσβολή των πνευματικών δημιουργημάτων, τα οποία, σήμερα, βρίσκονται εκτεθειμένα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Και τούτο διότι, στο διαδίκτυο διακινείται καθημερινά ένας μεγάλος αριθμός κοινόχρηστων πληροφοριών

---

⁴⁴Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004

(publicdomaininformation), που είναι ελεύθερες από κάθε προστασία, και μέσα σε αυτές συμπεριλαμβάνονται και αναρίθμητα πνευματικά έργα, κάθε είδους⁴⁵, η διακίνηση των οποίων είναι ανέλεγκτη και μπορούν πολύ εύκολα να γίνουν προσιτά σε απεριόριστο αριθμό προσώπων. Τούτων δοθέντων, δεν άργησε η στιγμή, όπου το ισχύον δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας κριθίκε αναποτελεσματικό και απαρχαιωμένο, έναντι των νέων δεδομένων, τα οποία δημιουργούσαν ολοένα και περισσότερα προστατευτικά κενά. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός προστατευτικού νομοθετήματος, το οποίο θα ήταν σε θέση να μορφοποιηθεί, ανάλογα με τις τρέχουσες τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής, με σκοπό, βέβαια, τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου πολιτισμού της επικοινωνίας, ο οποίος θα οφείλει αφενός να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία και διάδοση των πληροφοριών και αφετέρου να σέβεται και θα προστατεύει την πνευματική δημιουργία.⁴⁶

2.2 Ιστορική αναδρομή

Σημειώνεται ότι, κατά την αρχαιότητα δεν υπήρχε ουδεμία νομοθετική διάταξη που να ρυθμίζει τα δικαιώματα που απορρέουν από τη σχέση (περιουσιακή και ηθική) του δημιουργού με το έργο του. Τούτο, μάλιστα, συνέβη διότι, ο μοναδικός τρόπος άντλησης περιουσιακού οφέλους, δεδομένης της ανυπαρξίας ευρύτερης αγοράς για τον δημιουργό, ήταν η αυτοπρόσωπη πώληση του έργου (χειρόγραφο, πίνακας, γλυπτό κλπ) και η άμεση κάρπωση του οικονομικού οφέλους. Επίσης, συνηθιζόταν η ταυτότητα του δημιουργού ενός πολιτιστικού ή πνευματικού αγαθού να μην αποκαλύπτεται ποτέ. Το φαινόμενο αυτό παρατηρούνταν συνήθως, σε πολιτισμούς πρωτόγονους, όπου οι δημιουργοί παρέμεναν στην αφάνεια, αποκρύπτοντας την ιδιότητα τους, καθόσον δεν αναγνωριζόταν ουδεμία οικονομική αξία στο έργο. Στα αριστοκρατικά καθεστάτα δε, οι δημιουργοί συνηθίζαν να παραμένουν στην αφάνεια και να δωρίζουν τα έργα τους στους αριστοκράτες. Άρχισαν, μάλιστα, να ενδιαφέρονται για την προστασία της μετά την εδραίωση της αστικής τάξης καθώς και της εμφάνισης του φαινομένου της «πειρατείας», της παράνομης δηλαδή διάδοσης και αντιγραφής έργων τρίτων από κερδοσκόπους, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν τις ιδέες και τα προϊόντα δημιουργών, αποσκοπώντας στον παρασιτικό πλούτο. Με τον τρόπο αυτό, κάποια μεγάλα πολιτιστικά έργα παρέμειναν «ορφανά», και εν τέλει δημόσια, εφόσον χρησιμοποιούνταν από όλους.

Ωστόσο, στην Ελλάδα, από την αρχαιότητα ήδη, ο καλλιτέχνης συνδεόταν επώνυμα με το έργο του, ενώ οποιαδήποτε παρέμβαση τρίτου σε αυτό (αντιγραφή, οικειοποίηση, μετάδοση, χρήση), επέφερε, κοινωνική αποδοκιμασία αλλά και ποινικές και διοικητικές κυρώσεις. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι ο Αριστοτέλης υποστήριξε την αυτοτέλεια της πνευματικής δημιουργίας. Έκτοτε, τα πνευματικά δημιουργήματα εισήχθησαν στον εμπορικό κόσμο και έγιναν αντικείμενα συναλλαγής, με

---

⁴⁵Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και Internet, 33, Παπαδοπούλου, ΔΕΕ 8 (2002), 1212επ.

⁴⁶βλ. Weatherall, An End to Private Communications in Copyright? The Expansion of Rights to Communicate Works to the Public: Part 1, EIPR 1999,342επ., 346-347

την έννοια ότι έμποροι αγόραζαν το δικαίωμα χρήσης, αναπαραγωγής, μετάδοσης, αντιγραφής ενός αυλού αγαθού (μουσική σύνθεση, στίχοι, χειρόγραφα συγγραφέων ή σεναριογράφων, θεατρικά έργα).

Το δικαίωμα του δημιουργού άρχισε να λαμβάνει μεγάλη έκταση ανά τους αιώνες. Ολοένα και περισσότεροι δημιουργοί άρχισαν να εμπορεύονται οι ίδιοι τα πνευματικά τους δημιουργήματα, διατηρώντας, ωστόσο, την ιδιότητα του δημιουργού και συνακόλουθα την δυνατότητα εξουσίας του έργου. Μάλιστα, η ιδέα, η οποία αναπτύχθηκε και άνθισε την εποχή της Αναγέννησης, ότι το άτομο είναι πηγή δημιουργίας έργων της διανοίας οδήγησε στη θέσπιση ειδικών Νομοθετικών διαταγμάτων και Κανονισμών, δυνάμει των οποίων αναγνωρίστηκε η ιδιαίτερη σχέση μεταξύ δημιουργού και έργου και αποδόθηκαν σε αυτόν (τον δημιουργό) όλα τα δικαιώματα και οι εξουσίες πάνω στο δημιούργημά του. Ειδικότερα, η First Copyright Act της βασίλισσας Άννας της Αγγλίας το 1709, αποτέλεσε την πρώτη νομοθετική πράξη για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Εν συνεχεία, με το Νόμο 19/24.7.1793 εγκαθιδρύεται το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού πάνω στο έργο, υπό την έννοια ότι ο δημιουργός έχει το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής του έργου του, ενώ, το 1886 με τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης, τίθεται ο θεμέλιος λίθος του οικοδομήματος που σήμερα γνωρίζουμε ως προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο καθιερώνοντας το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού (άρθρο 6 της Σύμβασης - «droit moral»)⁴⁷.

Στο σημείο αυτό δε, αξίζει να αναφερθεί ότι το δικαίωμα του δημιουργού συνδεόταν αναπόσπαστα με την ελευθερία της έκφρασης, η οποία σήμερα αποτελεί ένα εκ των βασικότερων συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων, όπως αποδεικνύεται κατωτέρω. Σημειώνεται δε ότι πρώτη επίσημη κατοχύρωση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης, έγινε στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη της Γαλλικής Επανάστασης, συνέπεια του Γαλλικού Διαφωτισμού. Κατόπιν, κατοχυρώνεται το άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1948 σε μια γη ρημαγμένη από το Β Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου ορίζεται ότι «καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας και της έκφρασης».

Εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι με τον εξευγενισμό των πολιτιστικών θεσμών και αξιών και την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας, εμφανίστηκε η ανάγκη προστασίας του δημιουργού έναντι σφετεριστών – τρίτων, οι οποίοι, παράνομα χρησιμοποιούσαν, μετέδιδαν και πολλές φορές οικειοποιούνταν τα πνευματικά τους δημιουργήματα. Με την πάροδο των ετών δημιουργήθηκαν πολλές τεχνολογικές καινοτομίες, όπως η φωτογραφία, η κινηματογραφία, το ραδιόφωνο, ο φωνογράφος, η τηλεόραση και εν τέλει το διαδίκτυο, οι οποίες οδήγησαν στη διόγκωση του πεδίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, με τη δημιουργία νέων μορφών πνευματικής δημιουργίας και νέους τρόπους μετάδοσης, αναπαραγωγής και χρήσης αυτών, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη

---

⁴⁷ Λάμπρος Κοτσίρης Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας σελ 3 επ Εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη 1995, Γ έκδοση

για συνεχή ανανέωση του νομοθετικού πλαισίου προστασίας. Αποκορύφωμα της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου, είναι η ένταξη στην ψηφιακή πραγματικότητα του διαδικτύου, η οποία να μην παρέχει αμέτρητες δυνατότητες στους χρήστες της, καθόσον, σε αυτή δεν υπάρχει περιορισμός στη διακίνηση, πληροφοριών, δεδομένων, ιδεών, αξιών και προϊόντων, αλλά ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από μια ελευθεριότητα, η οποία, όπως είναι φυσικό, εγκυμονεί κινδύνους, οι οποίοι χρήζουν πρόληψης και προστασίας.

Τούτων δοθέντων, θεσπίστηκε το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο βέβαια, εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα ή συμπληρωματικά νομοθετήματα, συμβαδίζοντας με τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, και το οποίο περιλαμβάνει κανόνες οι οποίοι προστατεύουν τους δημιουργούς έργων του λόγου, της τέχνης, της επιστήμης και της φαντασίας.

2.3 Συνταγματική προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και η ελευθερία της έκφρασης.

Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας εμπεριέχεται σε πολλές συνταγματικές διατάξεις, υποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο τη σπουδαιότητα προστασίας της. Συγκεκριμένα, το δικαίωμα του δημιουργού προστατεύεται από τα άρθρα 2 παρ. 1, 3 και 5 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος περί προσωπικότητας και οικονομικής ελευθερίας του ατόμου. Ωστόσο, το άρθρο 14 του Συντάγματος, το οποίο μιλά για την ελευθερία έκφρασης του ατόμου, το άρθρο 16 για την ελευθερία της τέχνης και το άρθρο 17 για την προστασία της ιδιοκτησίας⁴⁸, αποτελούν και αυτά εκφάνσεις του προστατευτικού πεδίου της πνευματικής ιδιοκτησίας.⁴⁹ Επιπρόσθετα, το ηθικό και περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού χρήζει πανευρωπαϊκής προστασίας, δοθέντος ότι περιλαμβάνεται τόσο στο άρθρο 27 παρ. 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και στο άρθρο 17 παρ. 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο άρθρο 14 του Συντάγματος περί ελευθερίας έκφρασης, σύμφωνα με την παρ. 1 του οποίου «

μ

μ , ενώ κατά την παρ. 2 του

ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «

. » .

⁴⁸Βέβαια η προστασία της ιδιοκτησίας κατά τη μεγαλύτερη μερίδα της θεωρίας δεν περιλαμβάνει και την προστασία των άυλων αγαθών.

⁴⁹Βλ. σελ 189 Βικτώρια Μπαντή – Μαρκούτη «Η σχέση προσωπικών δεδομένων και πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο» 2012

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα είναι εμφανές ότι αποτελεί τον ακρογωνιαίό λίθο για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας του ατόμου και συνεπώς συνδέεται αναπόσπαστα με αυτό. Και τούτο, διότι, η ελευθερία έκφρασης συνίσταται στο δικαίωμα του ατόμου να λαμβάνει, να διαθέτει, να διαμορφώνει, να εκφράζει και να διαδίδει γνώμες, πληροφορίες, σκέψεις, συναισθήματα και ιδέες, χωρίς να υφίσταται καμία παρεμπόδιση ή καμία δυσμενή έννομη συνέπεια. Μάλιστα, η συνταγματικά κατοχυρωμένη αυτή ελευθερία, περιλαμβάνει τόσο, την μετάδοση όσο και την αποδοχή πάσης φύσεως πληροφοριών, ιδεών, και αξιών, γεγονός που απορρέει από τη συνδυαστική εφαρμογή των άρθρων 14 παρ. 1, 5 παρ. 1, 5Α και 15 του Συντάγματος περί αναπτύξεως της προσωπικότητας, συμμετοχής στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας και ελευθερίας έκφρασης, δια μέσω ιδιαίτερων μορφών, όπως η ραδιοτηλεόραση και ο κινηματογράφος.

Μέσω αυτής, λοιπόν, παρέχεται απεριόριστη ελευθερία διαμόρφωσης και διάπλασης της ανθρώπινης προσωπικότητας, από την οποία πηγάζει και η δημιουργικότητα κάθε ανθρώπου. Αλώςτε, δε θα μπορούσε να υπάρξει καμία δημιουργία στην περίπτωση που παρεμποδιζόταν ο δημιουργός, με οιονδήποτε τρόπο ή μέσο να εκφράσει τις σκέψεις του, τα συναισθήματά του, τη νοοτροπία του. Τούτο δε καταδεικνύει τη σπουδαιότητα της ελευθερίας έκφρασης σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία δεν μπορεί να υφίσταται δίχως την πρώτη, καθόσον είναι εκείνη που παρακινεί την ανθρώπινη δημιουργικότητα.

Ωστόσο, το Συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα, διέπεται από συγκεκριμένους περιορισμούς, οι οποίοι αποσκοπούν στην αποφυγή κατάχρησης της εν λόγω ελευθερίας, και καταστρατήγησης του τελεολογικού σκοπού του συνταγματικού Νομοθέτη. Μάλιστα, ο ίδιος φρόντισε να περιορίσει την αυθαίρετη και άκριτη χρήση της εν λόγω ελευθερίας, καθόσον στο ίδιο το κείμενο του νόμου ορίζεται, ρητά ότι καθένας έχει δικαίωμα να εκφράζει και διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας όμως τους νόμους του Κράτους. Με την πρόβλεψη αυτή, ο νομοθέτης εισήγαγε περιορισμό στην ελευθερία έκφρασης, επί τη βάση του οποίου, η ελευθερία έκφρασης κάθε ανθρώπου είναι θεμιτή και επιτρεπτή, μόνο στην περίπτωση που δεν έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με έτερες νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες εντοπίζονται σε όλο το φάσμα του εγχώριου δικαίου και προστατεύουν άλλα ανθρώπινα αγαθά, όπως, τα χρηστά ήθη, η δημόσια τάξη και ασφάλεια, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, η τιμή και τα λοιπά ατομικά δικαιώματα.

Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο χρηστά ήθη αναφερόμαστε στις αντιλήψεις του μέσου συνेतού ανθρώπου, οι οποίες σχετίζονται με όλες τις πλευρές των ανθρώπινων σχέσεων. Έτσι, στα χρηστά ήθη μπορεί να αντίκειται όχι μόνο ένα πορνογράφημα αλλά και μια αναπαράσταση ή απεικόνιση βίας. Επίσης, η προστασία της Δημόσιας τάξης, καθορίζεται από το Σύνταγμα και είναι μόνο αυτή που ορίζουν οι σύμφωνοι με αυτό νόμοι και όχι απλώς οι απόψεις ή τα συμφέροντα της κρατούσας τάξεως ή του κυβερνώντος κόμματος. Συνεπώς, στην περίπτωση που η έκφραση της προσωπικής γνώμης ενός

ατόμου, ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη, περιορίζεται, ενώ κάποιες φορές απαγορεύεται. Για παράδειγμα, δεν μπορούν να διαχέονται στο ευρύ κοινό πληροφορίες που αφορούν την εθνική πολιτική και ασφάλεια της χώρας. Επίσης, δε είναι δυνατό να υλοποιηθεί η ελευθερία της γνώμης, από τη στιγμή που θέτει σε κίνδυνο το φυσικό ή πολιτισμικό περιβάλλον, η προστασία του οποίου, ανάγεται σε πρωταρχική κρατική υποχρέωση και κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 24 του Συντάγματος.

Συμπερασματικά, λοιπόν, δεν είναι θεμιτή η επίκληση της ελευθερίας της έκφρασης, στην περίπτωση που παραβιάζεται κατάφορα κάποια άλλη νομοθετική διάταξη που εισάγει θεμιτό περιορισμό. Για παράδειγμα, η ελευθερία της έκφρασης δε περιλαμβάνει την ελευθερία της προσβολής της προσωπικότητας και τιμής του ατόμου, η οποία συμβαίνει στην περίπτωση της εξυβρίσεως και της δυσφημίσεως (συκοφαντικής ή μη), οι οποίες, μάλιστα, συνιστούν και ποινικά κολάσιμες πράξεις. Συνεπώς, η ποινικοποίηση αυτών των πράξεων από τον Ποινικό Κώδικα (άρθρα 361 επ.) αποτελεί θεμιτό και αναγκαίο περιορισμό της ελευθερίας έκφρασης του δράστη.

Ακόμη, περιορισμό εισάγει και η συνταγματική προστασία του απαραβίαστου της ιδιωτικής (αρ. 9 Σ), δυνάμει της οποίας το άτομο έχει το δικαίωμα να απαγορεύει και να αντιτίθεται σε κάθε πιθανή έκθεση γεγονότων και περιστατικών που αφορούν την προσωπική σφαίρα απορρήτου του. Το έννομο αυτό αγαθό, το οποίο έχει ήδη αναλυθεί ανωτέρω, προσβάλλεται κάθε φορά που στοιχία της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής κοινοποιούνται χωρίς τη συναίνεση του θιγόμενου προσώπου σε τέτοιο βαθμό ώστε να θίγεται η προσωπικότητα, η υπόληψη και η αξιοπρέπειά του.

Αναντίρρητα, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή είναι άκρως συνυφασμένο με το δικαίωμα προστασίας και διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων του ανθρώπου, το οποίο οριοθετείται στο νέο πανευρωπαϊκό Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων «GDPR»⁵⁰, ο οποίος, αφενός διακρίνει τα προσωπικά δεδομένα σε «απλά» και «ευαίσθητα» και αφετέρου εξουσιοδοτεί τα κράτη – μέλη της Ένωσης να θεσπίσουν ειδικό Νομοθέτημα προκειμένου να εναρμονισθούν με τις διατάξεις του Κανονισμού (άρ. 85 ΓΚΠΔ). Σκοπός του νομοθετήματος αυτού είναι η αποτελεσματική προστασία των Προσωπικών Δεδομένων των φυσικών προσώπων από την απεριόριστη έκθεση, χρήση και επεξεργασία, που μπορεί να γίνει στο όνομα της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης, χωρίς βέβαια να έχουν παράσχει τη συγκατάθεσή τους.

Βέβαια, και στον ΓΚΠΔ, ο οποίος όπως διαπιστώθηκε και ανωτέρω, εισάγει αρκετά αυστηρά μέτρα προστασίας, προβλέπονται εξαιρέσεις, επί τη βάση των οποίων, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις δίνεται προβάδισμα στην προστασία της ελεύθερης έκφρασης και της πληροφόρησης. Τούτο συμβαίνει, κυρίως, όταν εξυπηρετούνται δημοσιογραφικοί και επιστημονικοί σκοποί, ή σκοποί

---

⁵⁰Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016

καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής έκφρασης. Ειδικότερα, δε, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Ν. 4624/28-9-2019, ο οποίος ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία τον ΓΚΠΔ, η προστατευτική ισχύ των διατάξεων περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων κάμπτεται «

μ
μ μ μ
μ μ , μ
μ + μ μ
+ μ , μ
μ + μ μ μ
μ μ μ
μ + " μ μ
μ μ μ , μ
μ μ μ μ μ
51 »

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι το δικαίωμα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 9 παρ. 1 Σ) και των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9Α Σ) συχνά συγκρούονται με την ελευθερία της εκφράσεως και του Τύπου για την ενημέρωση του κοινού (άρθρο 14 παρ. 1 Σ), καθώς και με το δικαίωμα στην πληροφόρηση (άρθρο 5Α Σ). Ωστόσο, από το Σύνταγμα δεν προκύπτει inabstracto επικράτηση του ενός ατομικού δικαιώματος επί του άλλου. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η in concreto οριοθέτηση των πεδίων εφαρμογής των συγκρουόμενων δικαιωμάτων και ακολούθως, η ad hoc στάθμιση και αξιολόγηση των αντιτιθέμενων συμφερόντων. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να εφαρμόζεται και η αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Σ) με τέτοιο τρόπο, ώστε τα προστατευόμενα αγαθά (ελευθερία του τύπου, δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση και δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής του ατόμου και στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό) να διατηρήσουν την κανονιστική τους εμβέλεια.

Τέλος, στο σημείο αυτό, οφείλουμε να τονίσουμε ότι η εφαρμογή των ανωτέρω περιορισμών πρέπει να γίνεται κάθε φορά επί τη βάση της αρχής της αναλογικότητας και της θεωρία της επενέργειας, δηλαδή, πρέπει να γίνεται μια σχετική στάθμιση του επιδιωκόμενου σκοπού, των διαθέσιμων μέσων και του προστατευόμενου αγαθού με την ελευθερία της γνώμης. Αυτό άλλωστε, είναι και το νόημα του άρθρου 10 παρ. 2 της ΕΣΔΑ σύμφωνα με το οποίο οι θεμιτοί κατά τα άλλα περιορισμοί της ελευθερίας της γνώμης πρέπει να είναι και αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.

---

⁵¹ΦΕΚ, Τεύχος Α' 137/29.08.2019

2.4 Η πνευματική ιδιοκτησία στο ελληνικό δίκαιο

Από τη συνταγματική θεμελίωση της ελευθερίας της τέχνης προκύπτει ότι το κράτος υποχρεούται βάσει του εθνικού Νόμου και των διεθνών συμβάσεων που έχει κυρώσει, να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και ιδιαίτερα των δικαιωμάτων του δημιουργού επί του έργου του⁵².

Με τον όρο «πνευματική ιδιοκτησία», η οποία ταυτίζεται με αυτό που στο Αγγλοαμερικανικό δίκαιο ονομάζεται Copyright, ορίζεται το δικαίωμα που μπορεί να έχει οποιοσδήποτε δημιουργεί ένα πνευματικό έργο, ένα έργο δηλαδή, στο οποίο εμφανίζονται και εφαρμόζονται νέες ιδέες σε υλικό αντικείμενο που είτε προϋπάρχει είτε δημιουργείται. Το δικαίωμα αυτό του δημιουργού, επί άυλων αγαθών, ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία των δικαιωμάτων που προστατεύουν τα έργα της ανθρώπινης διάνοιας και είναι γνωστά με τον τίτλο Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Με την Πνευματική Ιδιοκτησία παρέχεται ένα απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα στο δημιουργό των έργων του πνεύματος, να ασκεί μία σειρά από εξουσίες, οικονομικής και ηθικής φύσεως. Στην Ελλάδα η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται από τον Ν. 2121/1993 ενώ, οι πατέντες λογισμικού από τον Ν. 2290/1995.

Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας στην Ελλάδα διέπεται από ορισμένες αρχές, οι οποίες συνοπτικά αναφερόμενες είναι οι εξής: **α)** απόλυτος δικαιούχος των εξουσιών που απορρέουν από το έργο είναι ο δημιουργός και είναι φυσικό πρόσωπο, **β)** το δικαίωμα γεννιέται και συνεπώς προστατεύεται με τη δημιουργία του έργου χωρίς καμία άλλη τυπική προϋπόθεση, **γ)** το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ένα και ενιαίο, το οποίο περιλαμβάνει δύο δευτερογενή δικαιώματα το περιουσιακό, δηλαδή το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου και το ηθικό, δηλαδή ο προσωπικός δεσμός του δημιουργού με το έργο, **δ)** το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και το δικαίωμα κυριότητας του υλικού φορέα του έργου διαφέρουν ως προς το αντικείμενο δικαίου, δεδομένου ότι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αναφέρεται στο άυλο αγαθό, ενώ το δικαίωμα κυριότητας στο ενσώματο αντικείμενο πάνω στο οποίο αποτυπώνεται το έργο⁵³ και **ε)** τέλος το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας, καθόσον διαρκεί όσο ζει ο δημιουργός και εβδομήντα χρόνια μετά το θάνατό του⁵⁴.

---

⁵²Π.Δ. Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, εκδ. Σάκκουλα

⁵³8 Ιωάννη Ιγγλεζάκη, Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο.π. 12

⁵⁴Λάμπρος Κοτσίρης, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, σελ29 επ. γ έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1999

Για να κατανοήσουμε το έννομο αγαθό της Πνευματικής Ιδιοκτησίας κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνίσουμε κάποιες βασικές έννοιες που περιλαμβάνονται στο Νόμο.

Αρχικά, με το άρθρο 1 του προστατευτικού Νόμου αναγνωρίζονται δύο δικαιώματα στον δημιουργό: **α)** το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου, (**περιουσιακό δικαίωμα**) και **β)** το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (**ηθικό δικαίωμα**) τα όποια συναπαρτίζουν την έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς να υπερτερεί κάποιο δικαίωμα έναντι του άλλου.

Περαιτέρω, στο άρθρο 2 του νόμου, δίνεται ο ορισμός του τι νοείται ως **έργο** για τον Έλληνα νομοθέτη, βάσει του οποίου, ως «έργο» νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με μορφή. Το έργο είναι το αποτέλεσμα της δημιουργικής πράξης, το αποτέλεσμα μιας αιτίας, η οποία υποκινείται από το ανθρώπινο πνεύμα⁵⁵. Διακρίνεται από κάθε άλλο ανθρώπινο δημιούργημα επειδή προβάλλει στον εξωτερικό κόσμο των αισθήσεων κάποια στοιχεία του εσωτερικού, μοναδικού κόσμου του δημιουργού, αφού όπως προαναφέραμε συνδέεται αναπόσπαστα με την προσωπικότητά του. Είναι κάτι το νέο με την έννοια του διαφορετικού, ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο από τα δημιουργήματα που προϋπήρχαν, κάτι το καινοτόμο. Νομολογιακά δε, πνευματικό έργο έχει χαρακτηριστεί το «

μ

μ

⁵⁶, «

⁵⁷.

μ
» μ

Από μία επισκόπηση του Ν. 2121/1993, συμπεραίνουμε ότι τα βασικά στοιχεία ενός πνευματικού έργου είναι η **πρωτοτυπία** και η **μορφή**. Ειδικότερα, με την έννοια μορφή εννοούμε οποιαδήποτε μορφή έκφρασης ανεξάρτητα από τα μέσα και τον τρόπο που χρησιμοποιήσε ο δημιουργός (στον ορισμό περιλαμβάνεται ασφαλώς και η ψηφιακή μορφή). Ο νόμος δηλαδή, προστατεύει τη μορφή του έργου, δηλαδή τη συγκεκριμένη διαμόρφωσή του, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον κόσμο (οι λέξεις, οι ιδέες, οι απεικονίσεις τα σχήματα κτλ). Περαιτέρω, με το υπό κρίση νομοθέτημα εισάγεται για πρώτη φορά το στοιχείο της πρωτοτυπίας, χωρίς ωστόσο να παρατίθεται ένας σαφής ορισμός για την έννοια αυτή, η οποία συνίσταται στην κάθε έκφραση δημιουργήματος που εξατομικεύει με τέτοιο τρόπο τα δομικά στοιχεία που το συνθέτουν ώστε να αποκτά αυτό (το έργο) μοναδικότητα με την έννοια της καινοτομίας. Επιπρόσθετα, νομολογιακά έχει κριθεί ότι «

μ

⁵⁸. Για να θεωρηθεί,

λοιπόν, ένα έργο πρωτότυπο, θα πρέπει να είναι κάτι παραπάνω από μία απλή αναπαραγωγή του φυσικού αντικειμένου με μηχανικά μέσα.

⁵⁵ Λάμπρος Κοτσίρης Δίκαιο Πνευματικής ιδιοκτησίας σελ. 49, ο.π.

⁵⁶ ΕισΠρωτΑθ 3/1959, ΑρχΝ ΙΑ'/1960

⁵⁷ ΜΠρΘεσ 2249/1972, Αρμ. 1972, σελ. 1015

⁵⁸ ΕφΑθ 2768/2003, ΝοΒ 2004,

Υπό το ανωτέρω πρίσμα, πνευματικά δημιουργήματα μπορούν να θεωρηθούν τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, οι στιχουργίες, τα θεατρικά έργα, τα φωνογραφήματα, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών, οι φωτογραφίες, τα γλυπτά κτλ. Ωστόσο, η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη, η ανάπτυξη των τεχνολογικών εφαρμογών και η άνθηση της επιστήμης, δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο και το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για το λόγο αυτό, στο κείμενο του Νόμου προστέθηκε το άρθρο 2α, δυνάμει του οποίου επεκτείνεται το ερμηνευτικό πεδίο των πνευματικών δημιουργημάτων, καθόσον συμπεριλαμβάνονται σε αυτά οι βάσεις δεδομένων. Ως βάση δεδομένων νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο. Αντικείμενο προστασίας, αποτελούν και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Τοιούτοτρόπως, τα προγράμματα υπολογιστών και οι βάσεις δεδομένων αναγνωρίζονται επίσης ως εκφράσεις της δημιουργικότητας στην ψηφιακή πραγματικότητα και υπολογίζονται στα προστατευόμενα έργα.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να καταλήξουμε στο ότι η πνευματική ιδιοκτησία παρουσιάζει τρεις ιδιομορφίες. Η πρώτη είναι ότι το αντικείμενό της είναι άυλο και συνήθως παίρνει μορφή μέσω ενός υλικού μέσου. Η δεύτερη είναι ότι οι το προστατευτικό πεδίο του νόμου για τα πνευματικά έργα συναπαρτίζεται από το περιουσιακό και το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού. Τέλος, η τρίτη ιδιομορφία έγκειται στο γεγονός ότι κάθε πνευματικό δημιούργημα είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο⁵⁹.

2.5 Τα Δικαιώματα του Δημιουργού

Ο Δημιουργός απολαμβάνει δύο είδη δικαιωμάτων **το περιουσιακό**, που προστατεύεται στο άρθρο 3 του Ν.2121/1993 και **το ηθικό**, που προστατεύεται στο άρθρο 4 του ίδιου Νόμου. Το πρώτο συνίσταται σε εν γένει οικονομικά συμφέροντα του δημιουργού, ήτοι, δικαιώματα που πηγάζουν από την εμπορική εκμετάλλευση του έργου και σχετίζονται με κάποιου είδους οικονομικό όφελος ή ζημία. Αντίθετα, το δεύτερο (ηθικό δικαίωμα) αποτελεί προσωποπαγές δικαίωμα του δημιουργού, που συνδέεται στενά με την προσωπικότητα, το ήθος, τις αρχές και την ιδεολογία του. Ο νόμος αναγνωρίζει αυτό το διαχωρισμό και εντάσσει τις δύο κατηγορίες δικαιωμάτων κάτω από την κοινή στέγη ενός *sui generis* δικαιώματος, όπου κάθε ένα μπορεί να αντιμετωπιστεί ανεξάρτητα, αλλά εξακολουθεί να συναποτελεί τον πυρήνα της νομικής εξασφάλισης της πνευματικής ιδιοκτησίας από κοινού με την άλλη κατηγορία. Αναλυτικότερα, δε:

---

⁵⁹Βικτώρια Μπαντή Μαρκούτη, Η σχέση προσωπικών δεδομένων και πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο, σελ 187επ. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012

α) Το περιουσιακό δικαίωμα (ή *droite de suite*)⁶⁰

Είναι αποκλειστικό, απόλυτο, εξατομικεύεται στο άρθρο 3 του εθνικού Ν. 212/1993 και συνίσταται στη δυνατότητα του δημιουργού να διεκδικήσει κάποιο μέρος από τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν από την εμπορική εκμετάλλευση του έργου του, αποσπώντας ένα ποσοστό από τα κέρδη των πωλήσεων. Σκοπός του δικαιώματος αυτού είναι αποκλειστικά η ρύθμιση των οικονομικών σχέσεων που προκύπτουν από τη διαχείριση, τη δημοσιοποίηση και τη γενικότερη έκθεση του πνευματικού έργου στο ευρύ κοινό και η απόδοση των δίκαιων και νόμιμων οικονομικών οφελών στο δημιουργό του έργου. Το περιουσιακό δικαίωμα μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Ωστόσο, ο δημιουργός διατηρεί το δικαίωμα επί των πωλήσεων του έργου του, ακόμη και στην περίπτωση εκποίησης από τον ίδιο, του δικαιώματος αναπαραγωγής και γενικότερα εκμετάλλευσης του έργου.

Ειδικότερα, δε, από το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού πηγάζουν επιμέρους εξουσίες και δικαιώματα, όπως:

1. Δικαίωμα εγγραφής και αναπαραγωγής («μ _____) _____ μ _____ »

Περιλαμβάνει την πρώτη υλική ενσωμάτωση του έργου πάνω σε έναν φορέα οποιασδήποτε μορφής, που αποτελεί τη βάση της αναπαραγωγής του έργου σε αντίγραφα για δημόσια χρήση. Η αναπαραγωγή μπορεί να γίνει είτε με μηχανικά ή ψηφιακά μέσα π.χ. εκτύπωση είτε χειροκίνητα και θεωρείται η παραγωγή ενός ή περισσότερων σταθερών αντιτύπων/αντιγράφων του έργου, η οποία το καθιστά αισθητό στις αισθήσεις άμεσα ή έμμεσα μέσω τεχνικών συσκευών (φιλμ, κείμενο από ψηφιακή βάση δεδομένων).

Σημειωτέων, δε, ότι, επί της παρούσης, γίνεται λόγος για την αναπαραγωγή για σκοπούς αποκλειστικά ιδιωτικής χρήσης, η οποία είναι ελεύθερη, ανέλεγκτη, και αφορά αποκλειστικά νομίμως δημοσιευμένα έργα. Μάλιστα, στην έννοια της ιδιωτικής χρήσης εμπίπτουν υλικές πράξεις, που διενεργούνται στην ιδιωτική σφαίρα του φυσικού προσώπου ή του ίδιου του χρήστη για την ικανοποίηση ιδίων αναγκών ή αναγκών άλλων προσώπων, τα οποία συνδέονται μαζί του με δεσμούς οικογενειακούς ή φιλικούς,⁶¹ ενώ ο τρόπος της αναπαραγωγής είναι αδιάφορος (πχ. Φωτοτυπικό, ηλεκτρονικό ή ψηφιακό αντίγραφο)⁶². Για αυτόν το λόγο, αναπαραγωγές που έχουν κύριο σκοπό επαγγελματικό ή εμπορικό, δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν ιδιωτική αναπαραγωγή.

Επίσης, η αναπαραγωγή του έργου μπορεί να γίνει δια μέσου του διαδικτύου λαμβάνοντας τις εξής μορφές: α) την ψηφιοποίηση (digitalization), ήτοι, την αποθήκευση του ψηφιακού υλικού σε

⁶⁰https://en.wikipedia.org/wiki/Droit_de_suite

⁶¹Διπλωματική εργασία της Σταυρούλας Αραμπατζή ο.π. σελ 21

⁶²Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σελ. 223

κάποιο υλικό φορέα (σκληρό δίσκο υπολογιστή ή ψηφιακό δίσκο)⁶³, β) uploading, κατά την οποία ο χρήστης «φορτώνει» στοιχεία από το σκληρό δίσκο του υπολογιστή σε έναν server στον οποίο δημιουργείται ένα ψηφιακό αντίγραφο των στοιχείων αυτών, ώστε μετά το φόρτωμα να καθίστανται διαθέσιμα σε τρίτους σε όλη την υφήλιο (το ψηφιακό αντίγραφο που δημιουργείται αποτελεί αναπαραγωγή⁶⁴) γ) Downloading (το αντίστροφο του uploading) καθότι, ο χρήστης κατεβάζει στοιχεία από συγκεκριμένη ιστοσελίδα, τα οποία εν συνεχεία τα προβάλλει στον δικό του υπολογιστή, τα αποθηκεύει ή τα αναπαραγάγει σε δικό του υλικό φορέα⁶⁵ (cd, usb, κ.α), δ) Streaming, η διαδικασία κατά την οποία ο χρήστης αποκτά πρόσβαση σε μια ιστοσελίδα αντίγραφο της οποίας ενσωματώνεται στη μνήμη του υπολογιστή του, και μπορεί να προχωρήσει σε διάφορες ενέργειες σε σχέση με το πνευματικό έργο που θέλει να έχει πρόσβαση, μπορεί δηλαδή είτε να το κατεβάσει, είτε να το δει άμεσα μέσω της συνεχούς ροής δεδομένων, του λεγόμενου streaming, η οποία ξεκινάει από την ιστοσελίδα και καταλήγει στον υπολογιστή του⁶⁶.

Ωστόσο στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι εκτός από τη σταθερή αναπαραγωγή, υπάρχει και η φευγαλέα αναπαραγωγή, η οποία συναντάται μόνο στο ψηφιακό περιβάλλον, συνδέεται αναπόσπαστα με τη λειτουργία ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή και δε συνιστά αντικείμενο προστασίας του Ν. 2121/1993. Αποτελείται από μία ή πολλές βοηθητικές ή μεταβατικές πράξεις, οι οποίες δεν έχουν οικονομική σημασία ή δυνατότητα εκμετάλλευσης, καθώς υλοποιούν την κατά προορισμό χρήση της επικοινωνίας στο Internet (διαδικασία caching, browsing),⁶⁷ και συμβάλλουν στην καλύτερη λειτουργία της τεχνολογίας. Σύμφωνα μάλιστα, τόσο με το άρθρο 28B του Ν 2121/1993 όσο και με το άρθρο 5 της Οδηγίας 2001/29/EK, η φευγαλέα αναπαραγωγή αποτελεί τον τεχνολογικό περιορισμό, που υποδεικνύει το πεδίο εφαρμογής του προστατευτικού Νόμου των πνευματικών δημιουργημάτων, στα πλαίσια του διαδικτύου.

Συνεπώς, πρέπει κάθε φορά να εξετάζεται ο σκοπός κάθε επιμέρους πράξης⁶⁸ προκειμένου να κριθεί αν αντίκειται ή εμπίπτει αντίστοιχα στο προστατευτικό νόμο για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

2. Δικαίωμα δημόσιας παρουσίασης του έργου (communication to the public)

---

⁶⁴ Διπλωματική Εργασία της Πετρούλας Μούσχουρα με θέμα: «
μ
, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Νομικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τομέας Δικαίου των Επιχειρήσεων και Εργασιακού Δικαίου, Κομοτηνή 2014, σελ. 47.

⁶⁵ Διπλωματική Εργασία της Πετρούλας Μούσχουρα, ο.π

⁶⁶ Διπλωματική εργασία της Σταυρούλας Αραμπατζή με θέμα: «
μ
, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Νομικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τομέας Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Κομοτηνή 2019, σελ. 18.

⁶⁷ Διπλωματική εργασία της Σταυρούλας Αραμπατζή ο.π. σελ 13

⁶⁸ Διπλωματική Εργασία της Πετρούλας Μούσχουρα, ο.π. σελ 49

Συνίσταται στην επικοινωνία του κοινού με το έργο με οποιονδήποτε τρόπο, εξαιρουμένης της αναπαραγωγής του υλικού φορέα ή της δημιουργίας αντιτύπων. Παρουσίαση είναι η μετάδοση του έργου χωρίς τη ενσωμάτωσή του σε υλικό φορέα. Πρόκειται, λοιπόν για την ενεργητική παρουσίαση και όχι την παθητική (απόλαυση ενός βιβλίου ή μουσικού δίσκου, ιδιωτική εκτέλεση του έργου).⁶⁹

Ως τρόποι δημόσιας παρουσίασης θεωρούνται η συναυλία, το ρεσιτάλ, η απαγγελία ενός ποιήματος ή κειμένου, η θεατρική παράσταση, το θέατρο σκιών, το κουκλοθέατρο και η κινηματογραφική προβολή οπτικοακουστικού έργου⁷⁰, η οποία μπορεί να είναι είτε άμεση (ζωντανή παρουσίαση) είτε έμμεση με τη βοήθεια υλικών μέσων, πχ δίσκοι, cd, τηλεόραση, ψηφιακή παρουσίασης όπως multicasting, Internet-Radio και Internet-TV κλπ.

Επίσης, με τον όρο κοινό νοείται ένας απροσδιόριστος κύκλος αποδεκτών, οι οποίοι βεβαίως, δεν υπάρχουν στο οικογενειακό περιβάλλον του δημιουργού⁷¹. Ωστόσο, απαιτείται, ο κύκλος των προσώπων προς τον οποίο απευθύνεται το έργο να έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτό ταυτόχρονα (πχ. λήψης της εκπομπής, επίσκεψη της έκθεσης εικαστικών έργων). Μάλιστα, επειδή η παρουσίαση του έργου στο κοινό μπορεί να συντελεστεί παραπάνω από μία φορές, κάθε φορά απαιτείται η έγκριση ή συναίνεση του δημιουργού.

3. Ακρως συνυφασμένο με το ανωτέρω δικαίωμα είναι **η εξουσία του δημιουργού να επιτρέπει ή να απαγορεύει την μετάδοση ή αναμετάδοση του έργου του**, είτε δια της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου (π.χ. Nova, Netflix, Disney Plus, Huluk.α.), είτε δια μέσου του internet, είτε μέσω κάποιου δορυφόρου (π.χ. live_streaming). Αυτά αποτελούν « δικαιώματα του δημιουργού.

4. Δικαίωμα μετάφρασης

Η εξουσία του δημιουργού να επιτρέπει ή να απαγορεύει την οικονομική εκμετάλλευση του έργου με τη μετάφραση του σε άλλη γλώσσα, με συνηθέστερο σκοπό την μεταπώληση ή παρουσιάσή του στο εξωτερικό. Το δικαίωμα αυτό το έχει και ο δημιουργός προγράμματος Η/Υ αφού τα προγράμματα θεωρούνται έργα. Επιπλέον, δημιουργός θεωρείται και ο μεταφραστής, ο οποίος έχει το δικαίωμα να επιτρέψει την μετάφραση του δικού του παράγωγου έργου σε άλλη γλώσσα.⁷²

5. Δικαίωμα διασκευής

---

⁶⁹Διπλωματική εργασία της Σταυρούλας Αραμπατζή ο.π. σελ 20

⁷⁰Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σελ. 170

⁷¹Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα

⁷²Λάμπρος Κοτσίρης, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας σελ 126, ο.π.

Το δικαίωμα του δημιουργού να επιτρέπει ή απαγορεύει τη διασκευή, αναπροσαρμογή, εξέλιξη και συμπλήρωση του έργου. Η εξουσία αυτή θεωρείται χρονικά περιορισμένη, καθόσον, ο δημιουργός υποχρεούται όπως οριοθετήσει την έκταση και τη διάρκεια της.

6. Δικαίωμα θέσης σε κυκλοφορία και δημόσιας εκτέλεσης

Το δικαίωμα αυτό αναφέρεται μόνο σε έργα που έχουν ενσωματωθεί σε υλικό φορέα, όπως βιβλία, cd, dvd, βιντεοπαιχνίδια κλπ. Περιλαμβάνει το σύνολο εκείνων των πράξεων που καθιστούν το έργο προσιτό στο ευρύτερο κοινό, όπως είναι η διάδοση και η διανομή είτε του πρωτότυπου, είτε αντιγράφων του. Με τον τρόπο αυτό το έργο γίνεται προσιτό σε απροσδιόριστο αριθμό προσώπων.

7. Δικαίωμα εισαγωγής αντιτύπων

Είναι η εξουσία του δημιουργού να επιτρέπει είτε να απαγορεύει την εισαγωγή αντιτύπων του έργουτα οποία έχουν παραχθεί χωρίς την έγκρισή του είτε στο εξωτερικό είτε στην Ελλάδα, με σκοπό την εξαγωγή τους ή την περεταίρω μεταπώλησή τους. Το δικαίωμα αυτό το έχει ο δημιουργός ακόμη και στην περίπτωση που τα αντίτυπα αυτά να μην έχουν παραχθεί νόμιμα αλλά το δικαίωμα εισαγωγής είχε διατηρηθεί υπέρ του δημιουργού.

8. Δικαίωμα παρακολούθησης του έργου

Το δικαίωμα αυτό επιτρέπει στο δημιουργό, αλλά και στους κληρονόμους του, να λαμβάνουν ένα ποσοστό επί των κερδών από τις μεταπώσεις του έργου. Προϋποθέσεις είναι να πρόκειται για εικαστικά έργα με τη στενή έννοια του όρου, να γίνεται μεταπώληση των έργων, και η μεταπώληση να γίνεται με δημόσιο πλειστηριασμό ή από έμπορο έργων τέχνης.

β) Το ηθικό δικαίωμα (droit moral)⁷³

Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού περιγράφεται στο αρ. 4 του Ν. 2121/1993 ως «
και αποτελεί το σύνολο των προνομίων και των ηθικών πιστώσεων που θα πρέπει να αποδίδονται στο δημιουργό, ώστε να τυγχάνει της πρέπουσας αναγνώρισης, όταν χρησιμοποιείται το έργο του. Με άλλα λόγια, το δικαίωμα του δημιουργού στο έργο του, είναι κατά μία έννοια δικαίωμα στον ίδιο του τον εαυτό, δεν είναι το έργο που προστατεύεται όσο είναι ένα κομμάτι του εαυτού και της προσωπικότητας του δημιουργού που έχει εξωτερικευθεί σε μία συγκεκριμένη μορφή (έργο). Το δικαίωμα αυτό, είναι απεριόριστο, απόλυτο, αμεταβίβαστο,

⁷³Ο όρος ηθικό δικαίωμα αντιστοιχεί στους όρους droit moral, Urheberperson lichkeifrecht, moral right του γαλλικού, γερμανικού και αγγλοσαξονικού δικαίου, αν και το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας ποικίλλει σε πολλά σημεία.

ακατάσχετο, ανεπίδεκτο παραίτησης και κληρονομητό⁷⁴. Για το λόγο αυτό, είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα με την έννοια ότι παραμένει στο δημιουργό και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, η συνολική παραίτηση από αυτό είναι άκυρη, αλλά είναι εφικτή η παραίτηση από ορισμένες εκφάνσεις του.⁷⁵

Κατά τη διάταξη του άρθρου 16 του Ν 2121/93 τρόπος άσκησης του ηθικού δικαιώματος είναι και η συναίνεση του δημιουργού για πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες χωρίς αυτή θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος. Η συναίνεση αυτή είναι μια οιονεί δικαιοπραξία η οποία αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής, είναι ανέκκλητη, και άκυρη αν προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου ή στα χρηστά ήθη, ή αν δεσμεύει υπέρμετρα την ελευθερία του συναινούντος.

Το ηθικό δικαίωμα περιλαμβάνει επί μέρους δικαιώματα και εξουσίες, όπως :

1. Δικαίωμα της δημοσίευσης του έργου

Βάσει του δικαιώματος αυτού, ο δημιουργός αποφασίζει για τον τόπο τον χρόνο και τις συνθήκες υπό τις οποίες το έργο θα παρουσιαστεί στο κοινό για πρώτη φορά(έκδοση, δημόσια εκτέλεση διάλεξη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, μετάδοση μέσω ψηφιακού δικτύου, έκθεση εικαστικών τεχνών κλπ). Επομένως, δεν καταλαμβάνει κάθε δημοσίευση του έργου, μετά την πρώτη, όταν ήδη το έργο έχει γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης. Άλλωστε, τότε ξεκινάει και η εξουσία της οικονομικής του εκμετάλλευσης, με την έννοια ότι ο δημιουργός του πλέον μπορεί να διαθέσει το έργο του προκειμένου, να ωφεληθεί οικονομικά. Ωστόσο, η ανακοίνωση περιεχομένου ενός έργου ή η προβολή ορισμένων σκηνών (π.χ. στην περίπτωση κινηματογραφικού έργου) δεν αποτελεί δημοσίευση.⁷⁶ Η σημασία της βασικής αυτής ηθικής εξουσίας στο ψηφιακό περιβάλλον αυξάνεται και η δημοσίευση του έργου είναι μια από τις προϋποθέσεις για να δοθεί το έργο στη μαζική χρήση και μετάδοση, με συνέπεια συχνά την αδυναμία πλήρους ελέγχου του.

2. Δικαίωμα πατρότητας επί του έργου

Αναφέρεται στο δικαίωμα του δημιουργού να ταυτίζει το όνομά του με το έργο του, σε όλα του τα αντίγραφα και σε όλες τις μορφές που μπορεί να κυκλοφορεί και να διατίθεται. Επιπλέον, περιλαμβάνει και την εξουσία του δημιουργού να απαγορεύει την αναφορά του ονόματός του, είτε αρχικά ή ακόμα και μεταγενέστερα για παράδειγμα στα έργα όπου ο δημιουργός επιλέγει να χρησιμοποιήσει ψευδώνυμο ή την ανωνυμία (π.χ. είναι άκυρη η συμφωνία να συγγράψει κάποιος τμήματα βιβλίου με τον όρο να μην αναφέρεται το όνομά του).

---

⁷⁴αρ. 12 του Ν. 2121/93

⁷⁵Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σελ. 184-185

⁷⁶Λάμπρος Κοτσίρης Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας σελ 111, ο.π.

Ωστόσο, δε λείπουν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η αναφορά του ονόματος του δημιουργού είναι υποχρεωτική. Στις περιπτώσεις αυτές, συγκαταλέγονται ενδεικτικά, οι φωτογράφοι, οι μεταφραστές και οι δημιουργοί των οποίων αποσπάσματα έργων τους παρατίθενται οπότε η παράθεση πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη τόσο της πηγής όσο και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, αν τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή. Τέλος, η πατρότητα του έργου αποτελεί ένα προσωποπαγές δικαίωμα, και εξ αυτού, οποιαδήποτε συμφωνία μεταξύ του δημιουργού και τρίτου φυσικού ή νομικού προσώπου, για να εμφανίζεται το τελευταίο ως δημιουργός του έργου⁷⁷, είναι άκυρη καθόσον, αντιτίθεται στα χρηστά ήθη.

Ωστόσο, σημειώνεται ότι τα ψηφιακά μέσα αντιγραφής και τα υπερεθνικά δίκτυα πληροφοριών (Internet), ενδέχεται να διαβρώσουν την εξουσία πατρότητας και το τεκμήριο γνησιότητας του έργου, που παρέχει το έντυπο ή το μη ψηφιακό έργο, δεδομένου ότι, στο ψηφιακό περιβάλλον καταλύεται η έννοια του πρωτοτύπου και του αντιγράφου και θέτουν επιτακτικότερα από ό,τι στο παρελθόν την ανάγκη αυξημένης προστασίας του δημιουργού και των φορέων των συγγενικών δικαιωμάτων.⁷⁸ Για το λόγο αυτό άλλωστε, γεννάται η ανάγκη περαιτέρω προστασίας των πνευματικών δημιουργημάτων στο χώρο του διαδικτύου.

3. Δικαίωμα σεβασμού της ακεραιότητας του έργου

Βασική έκφανση του ηθικού δικαιώματος αποτελεί η εξουσία του δημιουργού να περιφρουρεί την ακεραιότητα του έργου του τόσο στο πρωτότυπο, όσο και στα αντίγραφα του έργου του, καθώς ο δημιουργός, ως «πατέρας» του έργου, έχει την εξουσία «

(άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. γ), ή οποιαδήποτε παρέμβαση τρίτου, ακόμη και αν γίνεται με σκοπό την αποτελεσματικότερη παρουσίασή του στο ευρύ κοινό ή την αύξηση της φήμης του δημιουργού⁷⁹. Με τον όρο «προσβολή», νοείται η άμεση επενέργεια ή μεταβολή πάνω σε ένα ολοκληρωμένο έργο, προφανώς, δίχως τη συναίνεση του δημιουργού, ενώ η έννοια της τροποποίησης ενός έργου, αναφέρεται στον τρόπο που αυτό παρουσιάζεται στο ευρύ κοινό (π.χ. παράνομη ή αθέμιτη χρησιμοποίηση του έργου από τον εκδοχέα περιουσιακής εξουσίας).

4. Δικαίωμα προσπέλασης ή επικοινωνίας

Όπως αναφέρθηκε εκτενώς ανωτέρω, η σχέση μεταξύ του δημιουργού και του πνευματικού του έργου, λαμβάνει ένα προσωπικό χαρακτήρα. Για το λόγο αυτό, παρέχεται η εξουσία στο δημιουργό να επικοινωνεί με το έργο του, οποτεδήποτε θελήσει, ιδίως στις περιπτώσεις που αυτό έχει ενσωματωθεί σε έναν μόνο υλικό φορέα. Στην περίπτωση μάλιστα, που ο δημιουργός έχει εκποιήσει σε τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο το δημιούργημά του, το γεγονός αυτό, από μόνο του, δεν του

⁷⁷14 Λάμπρος Κοτσίρης Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας σελ 112. ο.π.

⁷⁸Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004

⁷⁹Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, σελ. 190

αφαιρεί το δικαίωμα προσπέλασης στο έργο. Για παράδειγμα ένας γλύπτης διατηρεί το δικαίωμα πρόσβασης στα έργα του ακόμη κι αν βρίσκονται σε μια ιδιωτική συλλογή, στην οποία δεν έχει πρόσβαση το κοινό). Ωστόσο, παρατηρείται μια σύγκρουση δικαιωμάτων ανάμεσα στην κυριότητα του τρίτου προσώπου, επί του έργου, και στο ηθικό δικαίωμα του δημιουργού να επικοινωνεί με το έργο του. Συνήθως, ο κύριος οφείλει να ανέχεται και να επιτρέπει την ενάσκηση του δικαιώματος του δημιουργού, όχι όμως και την περίπτωση που αυτός επιδιώκει την περιουσιακή εκμετάλλευση του έργου. Σε κάθε περίπτωση γίνεται στάθμιση συμφερόντων του κυρίου και του δημιουργού.

5. Δικαίωμα υπαναχώρησης

Αναφέρεται σε περιπτώσεις συμβάσεων εκμετάλλευσης του έργου, όπου ο δημιουργός μπορεί για δικούς του, κάθε φορά, λόγους να μετανοήσει και να υπαναχωρήσει από την εκάστοτε σύμβαση, προφανώς επωμιζόμενος και τις ανάλογες συνέπειες. Το δικαίωμα αυτό εφαρμόζεται, κυρίως, στα έργα λόγου και επιστήμης και περιλαμβάνει μόνο συμβάσεις οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου, μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος. Είναι φανερό, δε, ότι η εξουσία αυτή του δημιουργού, πηγάζει από το δικαίωμα «πατρότητας», παρέχοντας στο δημιουργό την ευχέρεια να αποσυρθεί από μία σύμβαση εκμεταλλεύσεως, στην περίπτωση που κρίνει ότι, το έργο του καθίσταται ξεπερασμένο, παλαικό, συντηρητικό, ανεδαφικό, εχθρικό κτλ και δεν εξυπηρετεί πλέον τον αρχικό του σκοπό. Κάτι τέτοιο, μάλιστα, δεν είναι σπάνιο, ιδίως στο σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο, επιστημονικό, πνευματικό, πολιτιστικό περιβάλλον.

Ωστόσο, καθώς το δικαίωμα αυτό έρχεται σε σύγκρουση με τη δεσμευτικότητα των συμβάσεων απειλώντας τρόπον τινά την ασφάλεια των συναλλαγών, ο νομοθέτης θέτει αυστηρές προϋποθέσεις ως προς την ενάσκησή του. Η υπαναχώρηση πρέπει να είναι αναγκαία για την προστασία της προσωπικότητας του δημιουργού ενώ, η αναγκαιότητα έγκειται στη μεταβολή των πεποιθήσεων του δημιουργού ή τις περιστάσεις. Για να είναι έγκυρη η υπαναχώρηση, ο δημιουργός οφείλει να καταβάλει αντίστοιχη αποζημίωση στον αντισυμβαλλόμενο του, για την κάλυψη της θετικής του ζημιάς. Επιπλέον, στην περίπτωση που ο δημιουργός θελήσει να προβεί εκ νέου σε μεταβίβαση ή εκμετάλλευση του έργου, οφείλει κατά προτεραιότητα να προσφέρει στον παλιό αντισυμβαλλόμενο τη δυνατότητα αντικατάστασης της παλιάς σύμβασης με τους ίδιους ή ανάλογους όρους που ίσχυαν κατά το χρόνο της υπαναχώρησης.

Τέλος, με τη σύντομη αναφορά στα βασικά στοιχεία που συναπαρτίζουν το δίκαιο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, κατέστη αποτελεσματικότερη και ευκολότερη η εμπέδωση της προβληματικής που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, που δεν είναι άλλη από την σύγκρουση του δικαιώματος επί του πνευματικού έργου με το δικαίωμα προστασίας πνευματικών δεδομένων, αλλά και πώς σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί το ίδιο το πνευματικό δημιούργημα να αποτελεί

ταυτόχρονα και αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά και προσωπικό δεδομένο, που ως τέτοιο χρήζει προστασίας από ενδεχόμενη διττή προσβολή του.

2.6 Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Είναι φυσικό, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας να αποτελεί το θεμέλιο λίθο για την προστασία όλης της πολιτιστικής ζωής του εκάστοτε κράτους, υπό την έννοια ότι, τα πνευματικά έργα, καλλιτεχνικής, επιστημονικής και κοινωνικής φύσεως, συναπαρτίζουν την πολιτιστική ζωή μιας χώρας. Έξαλλου, η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί μέρος της καθημερινότητας των πολιτών και σε πολύ μεγάλο βαθμό ρυθμίζεται από τα πνευματικά δικαιώματα και τους συσχετισμούς που αναπτύσσονται ανάμεσα στους διάφορους δικαιούχους της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Για το λόγο αυτό, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχεται αρχικά, από το Σύνταγμα. Ήδη από τη συνταγματική θεμελίωση της ελευθερίας της τέχνης (αρ. 16 Σ) προκύπτει ότι το κράτος πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προστατευτεί επαρκώς η πνευματική ιδιοκτησία και ιδιαίτερα τα δικαιώματα του δημιουργού επί του έργου του. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται και από τα άρθρα 2 παρ1 Σ, άρθρο 5 παρ 1 και 3 Σ και άρθρο 14 Σ όπου κατοχυρώνεται η ελευθερία της έκφρασης.

Κυρίως, όμως, η προστασία των πνευματικών δημιουργημάτων προκύπτει από την ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 17 του Σ, αναφορικά με την προστασία της ιδιοκτησίας. Σημειωτέον, ότι κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη, τα ενοχικά δικαιώματα και τα δικαιώματα επί των άυλων αγαθών αποκλείονται από τη συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας. Ωστόσο, υπάρχει και η αντίθετη άποψη που υποστηρίζει ότι στην έννοια της ιδιοκτησίας του άρθρου 17 Σ υπάγονται τόσο η βιομηχανική ιδιοκτησία όσο και τα δικαιώματα επί άυλων αγαθών.⁸⁰ Επιπρόσθετα, το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει τον σεβασμό περιουσίας στην οποία υπάγονται και τα άυλα αγαθά, όπως τα πνευματικά δημιουργήματα. Στο ίδιο συμπέρασμα μάλιστα, καταλήγει και η με αριθμ. 40/1998 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ κατά την οποία στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα αλλά και τα δικαιώματα περιουσιακής φύσεως.⁸¹

Δευτερευόντως, τα πνευματικά δημιουργήματα, ιδίως το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, προστατεύονται και από τον Αστικό Κώδικα. Συγκεκριμένα, το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, το οποίο, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, είναι προσωποπαγές και συνδέεται άρρηκτα με την

---

⁸⁰Β. Σκουρής, Κ. Ιωάννου, Η ελευθερία της διαφήμισης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, 1996, σελ. 29-30

⁸¹Βικτώρια Μπάντη Μαρκούτη « μ
εκδ. ΝΒ, »2012, ο.π. και Κ. Χρυσόγονος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη 2006, σελ. 372

προσωπικότητα του δημιουργού, αποτελεί έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας, η οποία προστατεύεται από τη διάταξη του άρθρου 57 του ΑΚ. Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 59 του ΑΚ, όποιος προσβάλλει την προσωπικότητα τρίτου, οφείλει να τον αποζημιώσει για την ηθική βλάβη που υπέστη. Επομένως, η προστασία του δικαιώματος συνίσταται σε αγωγή αναγνωριστική του δικαιώματος, αγωγή άρσης της προσβολής, ή/και παράλειψής της στο μέλλον, αγωγή αποζημίωσης, αδικαιολόγητου πλουτισμού και αγωγή αποζημίωσης για ηθική βλάβη.

Τέλος, στη δημιουργία του ευρύτερου νομοθετικού πλέγματος προστασίας των άυλων αγαθών και των δικαιωμάτων του δημιουργού συμπεριλαμβάνονται η ΔΣ Ρώμης του έτους 1961 «

μ

, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ν. 2054/1992, η Συμφωνία της Γενεύης του έτους 1971 «

μ

μ

η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ν. 2148/1993, καθώς και η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPs), η οποία είναι τμήμα των συμφωνιών του ΠΟΕ, ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το ν. 2290/1995 και αποσκοπεί στη καθιέρωση ενός ελάχιστου επίπεδου προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στα κράτη-μέλη.

Τέλος, εξαιτίας των τεχνολογικών εξελίξεων, κρίθηκε επιτακτική η ανάγκη αναμόρφωσης και εμπλουτισμού του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου προσαρμοσθεί στο τεχνολογικό περιβάλλον και να επιτευχθεί η αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού. Για το λόγο αυτό άλλωστε, στις πηγές του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας συγκαταλέγονται και Διεθνείς Συμβάσεις όπως, η Copyright Treaty (WCT), που ασχολείται με την προστασία των έργων (στα οποία συμπεριλαμβάνει τα προγράμματα υπολογιστών και τις βάσεις δεδομένων) και των δικαιωμάτων των δημιουργών τους στο ψηφιακό περιβάλλον, η WIPO Performance and Phonograms Treaty (WPPT), η οποία πραγματεύεται τα δικαιώματα των ερμηνευτών και καλλιτεχνών εν γένει, καθώς και η Οδηγία 2001/29 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας.

2.6.A. Η προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή του διαδικτύου.

Είναι αλήθεια ότι, η προστασία του δημιουργού και των έργων του ολοένα και διευρύνεται, δεδομένου ότι καινούργιες μορφές πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν αναδυθεί μέσα από την ψηφιακή εποχή, την τεχνολογία και την επιστήμη. Αναντίρρητα δε, από τον 21^ο αιώνα έχουμε εισέλθει σε μία ψηφιακή πραγματικότητα, όπου το διαδίκτυο, ως εμβληματική οργανωτική υποδομή, διείσδυσε με

ορμή στο χώρο της επικοινωνίας και της διακίνησης των πληροφοριών και μετέβαλε δραστικά τον τρόπο δημιουργίας, παραγωγής, διάθεσης και εκμετάλλευσης των πνευματικών έργων.⁸² Στο Internet οτιδήποτε μπορεί να γίνει αντιληπτό και να μεταδοθεί σε ψηφιακή μορφή, με αστραπιαία ταχύτητα, σε ολόκληρο τον κόσμο. Η εικόνα, ο ήχος, το γραπτό κείμενο, το εξ' ορισμού ψηφιακό αντικείμενο, όπως το λογισμικό και τα προγράμματα υπολογιστών μπορούν να γίνουν αντιληπτά με την ψηφιακή τεχνολογία, ήτοι να συμβολιστούν, και άρα να μεταδοθούν και να διακινηθούν ελεύθερα. Πλέον, με το πάτημα ενός κουμπιού, αποκτάται πρόσβαση σε έναν αχανή διαδικτυακό τόπο, όπου οι πληροφορίες και τα δεδομένα κυκλοφορούν αδέσποτα, είναι απεριόριστα και ο καθένας μπορεί να τα εκθέσει, να τα χρησιμοποιήσει, να τα αποκτήσει, να τα μεταδώσει και να τα τροποποιήσει.

Εκ των ανωτέρω, λοιπόν, καθίσταται σαφές ότι με το διαδίκτυο έγινε ευκολότερη η διασυνοριακή διάδοση των πνευματικών έργων σε αόριστο αριθμό χρηστών, σε ελάχιστο χρονικό διάστημα και με μηδαμινό κόστος. Ωστόσο, δημιουργήθηκαν συγχρόνως νέοι κίνδυνοι για τα συμφέροντα των δημιουργών και των συγγενών δικαιούχων, λόγω του άναρχου και άυλου χαρακτήρα του διαδικτύου⁸³. Προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, ψηφιακές βάσεις δεδομένων, προϊόντα multimedia, ηλεκτρονική μουσική, εικαστικά και εν γένει καλλιτεχνικά δημιουργήματα μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών, διεθνή ψηφιακά δίκτυα (Internet) και λεωφόρουπληροφοριών δημιουργούν νέα νομικά, πολύπλοκα προβλήματα, τα οποία προκαλούν ισχυρούς κραδασμούς στο παραδοσιακό θεωρητικό οικοδόμημα και τη λειτουργία της πνευματικής ιδιοκτησίας⁸⁴. Οι κυριότερες παραβάσεις αναφορικά με την Πνευματική Ιδιοκτησία συνίστανται στην ανταλλαγή αρχείων μέσω των peer to peer (p2p) δικτύων, ήτοι, στην παράνομη αντιγραφή και διανομή των πνευματικών έργων (παράνομο downloading, uploading και sharing αρχείων ήχου, εικόνας, λόγου, κλπ.).

Με την έξαρση των ανωτέρω παράνομων ενεργειών, καταδείχθηκε η αναγκαιότητα θέσπισης κατασταλτικών μέτρων για την καταπολέμηση της διαδικτυακής πειρατείας. Μάλιστα, με απόφαση της η Ελλάδα αποφάσισε το οριστικό κλείσιμο της γνωστής ιστοσελίδας PirateBay, καθώς και άλλων 37 ιστοσελίδων, οι οποίες παρείχαν τη δυνατότητα στους χρήστες να κατεβάζουν παράνομα ή να παρακολουθούν on line σειρές, ταινίες και τραγούδια, δίχως βεβαία να έχουν λάβει την απαραίτητη άδεια από τους δημιουργούς των συγκεκριμένων έργων.

Έτσι, η επιτακτικότητα διεύρυνσης του προστατευτικού πεδίου του Νόμου για τα πνευματικά δημιουργήματα, καθίστατο αναγκαία, ιδίως σε ένα κόσμο που το διαδίκτυο, τα τεχνολογικά και ψηφιακά μέσα, κατακλύζουν την καθημερινότητά μας. Υπό το πρίσμα τούτο, λοιπόν, προστέθηκε στο Νόμο 2121/1993 το άρθρο 66Ε κατά το οποίο θεσπίζεται νέα διοικητική διαδικασία «Ειδοποίηση &

---

⁸²Άννα Δεσποτίδου. Προσβολές δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, ΕπισκΕΔ Δ/2017, σελ.591.

⁸³Κοτσίρης, Κοινωνία της Πληροφορίας και Πνευματική Ιδιοκτησία- η Νέα Κοινωνική Ρύθμιση, ΑθήναΚομοτηνή 2001, σελ. 11 επ.

⁸⁴Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή 2004

Απόσυρσης». Ήδη έχουν εκδοθεί αποφάσεις από την αρμόδια Επιτροπή για τη Διαδικτυακή Προσβολή Πνευματικών Δικαιωμάτων, οι οποίες δίνουν προθεσμία σε παράνομες σελίδες, ώστε να διακοπεί η λειτουργία τους. Μάλιστα, η παραβίαση των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας επισύρει και ποινικές κυρώσεις, (άρθρα 66 παρ.5, 66Α παρ.4 και 66Β παρ 3 του Ν 2121/1993) για τις οποίες απαιτείται δόλος, έστω και ενδεχόμενος. Η προσβολή αυτή στη βασική της μορφή θεωρείται πλημμέλημα, όταν όμως ο δράστης τελεί το αδίκημα κατ' επάγγελμα ή σε εμπορική κλίμακα, θεωρείται κακούργημα

Προστασία παρέχουν και τα διάφορα τεχνολογικά μέτρα που λαμβάνουν ορισμένοι πάροχοι υπηρεσιών. Ένα τέτοιο μέτρο είναι κάποιες τεχνικές που επιτρέπουν στους προμηθευτές πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή να ελέγχουν την πρόσβαση ή /και τη χρήση των προϊόντων τους. Για παράδειγμα για να μπει σε μια ιστοσελίδα ο χρήστης πρέπει να καταχωρίσει τα στοιχεία της ταυτότητάς του. Αυτές οι υπηρεσίες συνδέονται με έναν server δικαιωμάτων έτσι ώστε όταν κάποιος αποφασίζει να χρησιμοποιήσει αυτή την υπηρεσία, ή αλλάζει υπηρεσία, ο server κατοχυρώνει αυτές τις χρήσεις χρησιμοποιώντας τον αρχικά κατοχυρωμένο αριθμό ταυτότητας.⁸⁵

Ένα άλλο τεχνολογικό μέτρο προστασίας είναι μία εφαρμογή η οποία ζητά από τον χρήστη να επιβεβαιώσει ότι δε θα αντιγράψει το προϊόν για να το μοιράσει ή να το πουλήσει. Επιπλέον, υπάρχουν και τεχνολογικές συσκευές που προστατεύουν τα δικαιώματα των κατόχων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι οι μηχανές κατά της αντιγραφής, ο έλεγχος της πρόσβασης από μηχανές κρυπτογράφησης, τεχνικές υδατογράφησης (watermarking) ή αποτυπωμάτων (fingerprinting).⁸⁶ Η ψηφιακή υδατογράφηση είναι μία διαδικασία με την οποία συγκεκριμένες πληροφορίες ενσωματώνονται στο αρχικό έργο με τέτοιο τρόπο ώστε μπορούν να γίνουν αντιληπτές μόνο με ειδικές μηχανές αναζήτησης ή software. Μια συσκευή όπως είναι η Adobe Reader μπορεί να φιλτράρει το watermark και να βρει τη διεύθυνση του παρόχου διαδικτύου για να εξακριβώσει την ταυτότητα του αποστολέα και του παραλήπτη και αν η μετάδοση φανεί παράνομη τότε το σύστημα μπορεί να την τερματίσει. Η κρυπτογραφία, όπως αναλύθηκε και ανωτέρω, είναι η χρησιμοποίηση μαθηματικών κωδικών και αλγόριθμων στο κείμενο, το οποίο έτσι μπορεί να διαβαστεί μόνο από συγκεκριμένους αναγνώστες, ακόμα και αν πέσει στα χέρια μεγάλου αριθμού ανθρώπων. Η τεχνική αυτή χρησιμοποιούνται από παλιά, ειδικά σε περιόδους πολέμου, ή σε περιπτώσεις συνομοσίας, και μεταφέρθηκε και στον ψηφιακό κόσμο ως μία αποτελεσματική δικλείδα ασφαλείας και προστασίας.

---

⁸⁵Βικτώρια Μπαντή Μαρκουτη, Η σχέση προσωπικών Δεδομένων και πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, ο.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΤΡΙΤΟ

Περιπτωσιολογία σύγκρουσης και αλληλεπίδρασης των δυο νομικών αντικειμένων.

3.1. Εισαγωγή

Επί τη βάση όσων αναπτύξαμε παραπάνω, η σύμπτωση των δύο νομικά προστατευόμενων αγαθών δεν αποτελεί σπάνιο φαινόμενο, ιδίως σε μία συνεχώς μεταλλασσόμενη καθημερινότητα, η οποία κυριεύεται από τεχνολογικά μέσα και στην οποία οποίος διαθέτει αυτά τα μέσα, έχει πρόσβαση σε μία απεριόριστη βάση δεδομένων και πληροφοριών, όπου τα πάντα είναι διαθέσιμα και μπορούν να αποκτηθούν. Δίχως αμφιβολία, λοιπόν, σε ένα τέτοιο αχανή και άναρχο χώρο δε θα μπορούσαν να λείψουν τέτοιου είδους συγκρούσεις, όπως αυτές που πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Διευκρινιστικά, δε, επισημαίνεται ότι με τον όρο σύγκρουση δικαιωμάτων νοείται η συνάντηση περισσότερων δικαιωμάτων διαφορετικών δικαιούχων με το ίδιο ή διαφορετικό περιεχόμενο, ή αντικείμενο, κατά τρόπο που η άσκηση του ενός από αυτά να ματαιώνει ή να βλάπτει, δηλαδή να εμποδίζει ή να περιορίζει την άσκηση του άλλου⁸⁷. Ωστόσο, αυτό που έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τη νομική κοινότητα, είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των εν λόγω συγκρούσεων με την εξεύρεση μίας μεθόδου, η εφαρμογή της οποίας θα υποδεικνύει το αγαθό εκείνο, το οποίο ανά περίπτωση θα χρήζει περαιτέρω προστασίας. Και τούτο διότι, γεννιούνται ερωτήματα, όπως ποιο θα είναι το εκάστοτε έννομο αγαθό που θα υπερτερήσει έναντι του άλλου και γιατί; Η υπεροχή ενός εκ των δύο δικαιωμάτων σημαίνει ότι τυγχάνει μεγαλύτερης νομοθετικής προστασίας;

Από Συνταγματική σκοπιά, όπως έχει ήδη επισημανθεί, τα δύο αυτά έννομα αγαθά ήτοι, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα στην προστασία των πνευματικών έργων, αποτελούν δύο εκ των σημαντικότερων ελευθεριών του ατόμου, δεδομένου ότι τυγχάνουν και συνταγματικής προστασίας (άρθρα 9^Α και 5^Α του Συντάγματος αντίστοιχα). Αφενός μεν, το δικαίωμα της ελεύθερης πληροφόρησης, περιλαμβάνει την ελευθερία λήψης και αναζήτησης πληροφοριών, το δικαίωμα στον πλουραλισμό των πληροφοριών, βάσει του οποίου, το άτομο δύναται να παρέχει πληροφορίες σε τρίτους, καθώς και να αναζητά, να συλλέγει και να λαμβάνει πληροφορίες από αυτούς, έχοντας ταυτόχρονα, απρόσκοπτη πρόσβαση στις γενικές πηγές πληροφοριών (βιβλία, τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο, βάσεις δεδομένων κλπ) και αφετέρου, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, με το οποίο δίνεται η δυνατότητα στα υποκείμενα να

---

⁸⁷Εμμανουήλ Αλαφραγκής. Σύγκρουση του δικαιώματος στην προσωπικότητα με το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού του έργου πνευματικής ιδιοκτησίας.

καθορίζουν ποιοι θα έχουν πρόσβαση στα δεδομένα τους, σε τι βαθμό, και να ελέγχουν τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

Δεν είναι λίγες οι φορές άλλωστε, που ο δημιουργός με το έργο του προσβάλλει τα προσωπικά δεδομένα του υποκειμένου που ενυπάρχει στο πνευματικό του δημιούργημα ή και τρίτων προσώπων, ενώ μια άλλη περίπτωση είναι η ελευθερία της πληροφόρησης να έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το δικαίωμα του δημιουργού πάνω στο έργο του (περιουσιακό και ηθικό), από τη στιγμή που τρίτοι ενδέχεται να έχουν πρόσβαση και να χρησιμοποιούν το έργο αυτό, εν αγνοία του δημιουργού.

Αναμφίβολά, η σύγκρουση των δύο δικαιωμάτων, αποτελεί απόρροια της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου και της ανεξέλεγκτης πλέον διάχυσης παντός είδους πληροφορίας. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν αποτελεί σπάνιο, με την ανάλογη, βεβαίως, αξιολογική στάθμιση, το ενδεχόμενο να παραμεριστεί το ένα δικαίωμα προς το σκοπό της προστασίας του άλλου. Το φαινόμενο αυτό, συναντάται ολοένα και περισσότερο στον χαώδη χώρο του διαδικτύου και έχει απασχολήσει δέοντος τον παγκόσμιο νομικό χώρο, καθότι δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη κάτω από ποιες προϋποθέσεις πρέπει να συντελείται η εν λόγω στάθμιση δικαιωμάτων, η οποία θα οδηγήσει στην εύρεση του υπερέχοντος, στην κάθε περίπτωση, προστατευόμενου αγαθού (αυτό της προστασία του πνευματικού πονήματος ή της ιδιωτικότητας του ατόμου).

Για τα ανωτέρω εγυριόμενα ερωτήματα δεν υπάρχει συγκεκριμένη απάντηση. Ειδικότερα, από τη στιγμή που δεν προβλέπεται από κανέναν κανόνα δικαίου ή διάταξη νόμου ποιο από τα δύο δικαιώματα θα υπερισχύσει, τότε πρέπει να γίνεται ad hoc αξιολόγηση και στάθμιση των αξιών και των δύο δικαιωμάτων, ήτοι των εννόμων αγαθών που προσβάλλονται, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας του άρθρου 25 του Σ. Επιπρόσθετα, για τη στάθμιση αυτή λαμβάνονται υπόψη και πολλά άλλα κριτήρια. Σε αυτά συγκαταλέγονται το είδος, το περιεχόμενο της προσβολής (π.χ. αν πρόκειται για πραγματικό γεγονός ή αξιολογική κρίση, η ποιοτική επίδραση της προσβολής δηλαδή ποιες είναι οι συνέπειες για το θιγόμενο πρόσωπο) η ποσοτική επίδραση (π.χ. αν ένα πνευματικό δημιούργημα προσβάλλει ταυτόχρονα πολλά άτομα) το μέσο της προσβολής (π.χ. αν η προσβολή έγινε μέσω τηλεοπτικού σταθμού εθνικής ή τοπικής εμβέλειας, ή μέσω Διαδικτύου κτλ), η αφορμή της προσβολής, τα κίνητρα⁸⁸ και τα αποτελέσματα της προσβολής.

Έτσι, πάντοτε πρέπει να επιλέγεται η νομοθετική προστασία του αγαθού εκείνου, σε βάρος του οποίου διακυβεύεται ο μεγαλύτερος κίνδυνος και οι συνέπειες από τη μη προστασία του θα ήταν δραματικότερες, εν συγκρίσει με το αντίπαλο δικαίωμα, το οποίο ενδέχεται μεν να υφίσταται κάποια προσβολή, μικρότερη δε από αυτή του αντίπαλου δικαιώματος. Δηλαδή, η επιλογή του προστατεύσιμου αγαθού πρέπει κάθε φορά να τελεί σε εσωτερική αλληλουχία προς τον εκάστοτε

---

⁸⁸Γιάννης Κ. Καράκωστας. Προσωπικότητα & Τύπος Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλας 2000

επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην είναι ποιοτικά και ποσοτικά κατώτερη από τη βλάβη που προκαλείται.

Στο σημείο αυτό, για την πληρέστερη κατανόηση της εν λόγω προβληματικής, και την εξέταση της πρακτικής εφαρμογής των ανωτέρω κριτηρίων, σκόπιμη κρίνεται η μελέτη ορισμένων περιπτώσεων, στις οποίες εμφανίστηκε η παρούσα σύγκρουση και εξευρέθηκαν πιθανοί τρόποι επίλυσης της.

3.2. Υπόθεση TINDER (ΠΑΡΙΣΙ)⁸⁹

Τον Ιούλιο του 2017 διενεργήθηκε σχετική μελέτη σύμφωνα με την οποία διαπιστώθηκε πως η πλειοψηφία των χρηστών της παγκοσμίως γνωστής εφαρμογής TINDER είναι υπερβολικά πρόθυμοι να αποκαλύψουν πληροφορίες, δίχως μάλιστα να το συνειδητοποιούν. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Luke Stark, κοινωνιολόγος ψηφιακής τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο του Dartmouth, απευθυνόμενος στους χρήστες της εφαρμογής, «
μ
».

Εξίσου αποκαλυπτική και συνάμα σοκαριστική είναι η προσωπική ιστορία μιας Γαλλίδας δημοσιογράφου, η οποία, αφού συνδέθηκε στην εν λόγω εφαρμογή και ξεκίνησε να τη χρησιμοποιεί, άρχισε να αναρωτιέται πως είναι δυνατόν μια τεχνολογική εφαρμογή να μπορεί να γνωρίζει τόσα πράγματα για το χαρακτήρα, τις προτιμήσεις, τα προτερήματα, τα ελαττώματα και εν γένει κάθε χαρακτηριστικό της προσωπικότητάς της, ούτως ώστε να είναι σε θέση να της εμφανίζει πιθανούς συντρόφους.

Προκειμένου να ικανοποιήσει την περιέργειά της, λοιπόν, και ακολουθώντας τις οδηγίες του ακτιβιστή Paul-Olivier Dehaye και του δικηγόρου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, RaviNaik, απευθύνθηκε στην εταιρεία που διαχειρίζεται την εφαρμογή TINDER, με αίτημα να της αποστείλουν το σύνολο των πληροφοριών και δεδομένων που χρησιμοποιεί και επεξεργάζεται η εφαρμογή. Η εταιρία προφανώς, δεν μπορούσε να αρνηθεί την υλοποίηση του δικαιώματος της χρήστριας – υποκειμένου για πρόσβαση στα προσωπικά της δεδομένα, καθόσον με αυτό τον τρόπο θα βρισκόταν υπόλογη για παράβαση της ενωσιακής Νομοθεσίας.

Έτσι λοιπόν, μετά από λίγες ημέρες έλαβε σχετική απάντηση στο προσωπικό της e-mail, την οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να προβλέψει. Το TINDER της απέστειλε 800 σελίδες, αποτελούμενες από σωρεία πληροφοριών και στοιχείων, την ύπαρξη των οποίων μέχρι και η ίδια είχε ξεχάσει. Μεταξύ των στοιχείων αυτών υπήρχαν οι διαδικτυακές αντιδράσεις, όπως το "μου αρέσει"

---

⁸⁹Από άρθρο που δημοσιεύθηκε από Γαλλίδα δημοσιογράφο στο Guardian.

ενημερώσουν σχετικά τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τα προσωπικά της στοιχεία και αναφορικά με το πώς είναι δυνατόν αυτή η επεξεργασία να οδηγεί με τόση ακρίβεια στον εντοπισμό των πλέον ταιριαστών συντρόφων. Ειδικότερα, η δημοσιογράφος, επιθυμούσε να μάθει για τον ακριβή τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται ο μεγάλος αυτός όγκος προσωπικών πληροφοριών, στην επεξεργασία των οποίων, βέβαια, τις περισσότερες φορές, έδινε ασυναίσθητα τη συγκατάθεσή της, προς εξυπηρέτηση του σκοπού της εφαρμογής.

Ωστόσο, η απάντηση που έλαβε ολωσδιόλου την ικανοποίησε και θίγει ακριβώς την προβληματική της παρούσας εργασίας καταδεικνύοντας με τον πιο απλό αλλά συνάμα κατατοπιστικό τρόπο την σύγκρουση μεταξύ των δύο έννομων αγαθών, αυτού της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα λοιπόν, η απάντηση του εκπροσώπου ήταν επί λέξει ότι : " " " " " " " " " " "

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι παρόλο που η εταιρεία δέχθηκε, αρχικά, να παραδώσει στο χρήστη το σύνολο των προσωπικών δεδομένων που διαθέτει στο μηχανογραφικό της σύστημα, αρνήθηκε, ωστόσο, να αποκαλύψει τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται τα συγκεκριμένα δεδομένα, ο οποίος οδηγεί στην ανεύρεση των ιδανικών συντρόφων (perfectmatch), επικαλούμενη ότι η συγκεκριμένη επεξεργασία αποτελεί αντικείμενο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, η οποία προστατεύεται εκ του νόμου, και συνεπώς δεν έχει ουδεμία υποχρέωση να αποκαλύψει σε οποιονδήποτε τη συγκεκριμένη πληροφορία.

Το ανωτέρω παράδειγμα της δημοσιογράφου, καταδεικνύει τη σπουδαιότητα adhocστάθμισης των δύο συγκρουόμενων αγαθών. Έτσι, η Tinder θα ήταν παράλογο και φυσικά παράνομο να αρνηθεί την παροχή των αιτούμενων πληροφοριών από τη συγκεκριμένη χρήστρια, και τούτο διότι, δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος βλάβης της εταιρείας. Από την άλλη όμως στην περίπτωση που δεχόταν να αποκαλύψει στην χρήστρια τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τα εν λόγω δεδομένα, προκειμένου να γίνονται οι απαραίτητες αντιστοιχίες συντρόφων, θα αποκάλυπτε το μοναδικό αυτό στοιχείο που της παρέχει αγοραστική δύναμη και την ξεχωρίζει στην αγορά. Με την αποκάλυψη του «συγκριτικού της πλεονεκτήματος» η Tinder θα είχε τεράστιες επιχειρηματικές επιπτώσεις, καθότι ελλοχεύει ο κίνδυνος διαρροής της ιδέας και της τεχνολογίας της, η οποία θα μπορούσε πλέον να απομιμηθεί από ανταγωνιστές ή να αντιγραφεί εξ' ολοκλήρου, γεγονός που θα οδηγούσε, αναμφίβολα, σε επιχειρηματική παρακμή και σε κατακόρυφη μείωση των κερδών. Στην περίπτωση μάλιστα που κάποια απομίμηση κυκλοφορούσε στην αγορά από άλλη εταιρεία θα υπήρχε τεράστιος κίνδυνος σύγχυσης του καταναλωτικού κοινού, γεγονός που από μόνο του θα κόστιζε στην εταιρεία, χρήμα, φήμη και όνομα.

Η ανωτέρω υπόθεση της Γαλλίδας δημοσιογράφου, παρόλο που, δεν έφτασε μέχρι τα δικαστήρια, είναι αδιαμφισβήτητο ότι θα αποτελούσε ιδιαίτερα γόνιμο έδαφος για τη διαμόρφωση της ενωσιακής νομολογίας, αναφορικά με τον υπό κρίση νομικό προβληματισμό. Και τούτο διότι στο Δικαστήριο, θα ετίθετο το ζήτημα της αξιολογικής στάθμισης των υπό κρίση εννόμων αγαθών, ήτοι αυτό της πνευματικής ιδιοκτησία του δημιουργού και της προστασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων των χρηστών, προκειμένου, υπό το πρίσμα των κατάλληλων κριτηρίων, θα αναδεικνυόταν μία παραδειγματική μέθοδος για την επίλυση της σύγκρουσης των δύο έννομων αγαθών. Ωστόσο, δε θα μπορούσε να αποτελέσει εχέγγυο για την αποτελεσματικότητά της, καθόσον, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η αξιολογική στάθμιση των υπό κρίση αγαθών διαφέρει ανά περίπτωση, και μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά συμπεράσματα.

3.3.Η εικόνα ως στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου και η προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας του φωτογράφου.

Ένα άλλο πεδίο σύγκρουσης των εν λόγω δικαιωμάτων, το οποίο έχει απασχολήσει και τη νομολογία είναι η σύγκρουση μεταξύ του θεσμικά προστατευόμενου δικαιώματος του φωτογράφου πάνω στο έργο του και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των εικονιζόμενων προσώπων. Ως γνωστόν, κυρίως στον διαδικτυακό κόσμο και στους δημοσιογραφικούς διαδικτυακούς τόπους αποτελεί σύνηθες φαινόμενο να δημοσιεύονται φωτογραφίες, οι οποίες περιλαμβάνουν πρόσωπα, τα οποία, αφενός, δεν γνωρίζουν ότι η εικόνα τους έχει γίνει προσιτή σε έναν ευρύ κύκλο ατόμων, ορισμένες φορές δε, δεν γνωρίζουν καν ότι φωτογραφήθηκαν. Έτσι, το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας επηρεάζει τη χρήση και συνεκδοχικά τη λήψη φωτογραφιών, στις περιπτώσεις που το απεικονιζόμενο αντικείμενο είναι ένα προστατευόμενο έργο.

Διότι, όπως ο φωτογράφος αποκτά πνευματικά δικαιώματα με το πάτημα του κουμπιού της μηχανής του (το ηθικό και το περιουσιακό δικαίωμα που πηγάζουν από το έργο του – φωτογραφία) αντίστοιχα, πνευματικά δικαιώματα αποκτώνται και με τη δημιουργία διαφόρων ειδών έργων (πχ. αγάλματα, εικαστικά έργα, graffiti, κλπ). Έτσι, στις περιπτώσεις φωτογράφισης προστατευόμενων έργων, αλλά και ανθρώπων, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του απεικονιζόμενου αντικειμένου ή το δικαίωμα της προσωπικότητας στην περίπτωση απεικόνισης κάποιου ατόμου, δύναται να θέσουν εμπόδια στη χρήση και εκμετάλλευση της εν λόγω φωτογραφίας.

Στην περίπτωση αυτή, εμφανίζεται η εξής προβληματική: ποιο από τα δύο δικαιώματα τυγχάνει περαιτέρω προστασίας, αυτό του απεικονιζόμενου αντικειμένου ή ατόμου ή αυτό του φωτογράφου πάνω στο δημιούργημά του; Ποιο έννομο αγαθό χρήζει περαιτέρω προστασίας έναντι του άλλου, αυτό

της εικόνας και κατ' επέκταση, της προσωπικότητας του απαθανατιζόμενου προσώπου, αυτό των πνευματικών δικαιωμάτων επί του απαθανατιζόμενου αντικειμένου ή το δικαίωμα του φωτογράφου πάνω στη έργο του;

Για παράδειγμα τι θα συμβεί στην περίπτωση που ο ανυποψίαστος περαστικός, εντοπίσει τη φωτογραφία του και απαιτήσει από το δημιουργό-φωτογράφο να την κατεβάσει από το διαδίκτυο ή να την αποσύρει από κάποιο έντυπο δημοσίευμα(περιοδικό, εφημερίδα κλπ) και να πάψει να τη χρησιμοποιεί; Ο φωτογράφος έχει τη δυνατότητα να εναντιωθεί στις απαιτήσεις του εικονιζόμενου προσώπου προστατεύοντας την εξουσία διάθεσης, χρήσης και μετάδοσης του έργου του; Με απλά λόγια δηλαδή, τι συμβαίνει όταν ο δημιουργός με το έργο του (εδώ φωτογραφία), προσβάλλει το δικαίωμα του υποκειμένου, που περιλαμβάνεται στο έργο αυτό, για προστασία των προσωπικών του δεδομένων;

Για να απαντήσουμε σε όλα τα ανωτέρω ερωτήματα, κρίνεται σκόπιμο, να γίνει μία προσπάθεια κατανόησης των υπό κρίση συγκρουόμενων δικαιωμάτων, ήτοι αυτό του δημιουργού πάνω στο έργο του και των δικαιωμάτων των υποκειμένων που απεικονίζονται στις φωτογραφίες.

Αρχικώς, επισημαίνεται ότι η εικόνα ενός ανθρώπου αποτελεί βασικό στοιχείο που συναπαρτίζει το ενιαίο δικαίωμα της προσωπικότητας, το οποίο περιλαμβάνει όλα τα αγαθά που είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το άτομο (π.χ η ζωή, η υγεία, η τιμή, η σφαίρα του απορρήτου, τα προϊόντα διανοίας, η εικόνα του προσώπου κ.τ.λ.) και το οποίο προστατεύεται με το αρ.5 παρ.1 του Συντάγματος, το Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με το αρ. 57 του Α.Κ.

Έτσι, με την προσβολή της εικόνας ενός προσώπου συνπροσβάλλεται και η προσωπικότητα αυτού ως σύνολο. Υπό το πρίσμα τούτο, οποιοδήποτε πρόσωπο δικαιούται να επιτρέψει ή να απαγορεύει την αναπαραγωγή της εικόνας του με οποιονδήποτε τρόπο (π.χ. με φωτογράφιση ή βιντεοσκόπηση), ενώ η χρήση της εικόνας ενός ατόμου χωρίς τη συναίνεσή ή ακόμη και τη γνώση του συνιστά αυτετελή προσβολή της προσωπικότητάς του και εγείρει τόσο ποινικές κυρώσεις όσο και οικονομική αποζημίωση (αρ. 57 ΑΚ). Ειδικότερα, η εικόνα του προσώπου αποτελείται από την εξωτερική μορφή του ανθρώπου, όπως αυτή τον συνοδεύει και εμφανίζεται δημόσια μόνο όταν αυτός θελήσει και το επιτρέψει. Η εικόνα κάθε ανθρώπου ανήκει αποκλειστικά στον φορέα αυτής και όχι σε οποιοδήποτε τρίτο, πόσο μάλλον στο ευρύτερο κοινό. Για το λόγο αυτό, η με οποιοδήποτε τρόπο αποτύπωσή της από τρίτο (με φωτογράφιση ή άλλον τρόπο), ή η προβολή αυτής δημοσίως, ή η αποθήκευση ή η επεξεργασία χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου, αποτελεί καθ' αυτή, παράνομη προσβολή της προσωπικότητας, δηλαδή του δικαιώματος επί της ίδιας εικόνας, και δεν απαιτείται να προσβάλλεται συγχρόνως και άλλο αγαθό της προσωπικότητάς του εικονιζόμενου ατόμου, όπως το απόρρητο της ιδιωτικής του ζωής, ή η υπόληψή του (βλ. την υπ' αριθμόν 385/2011 απόφασή ΑΠ).

Από την άλλη, βεβαία, η φωτογραφία αποτελεί μια μορφή εικαστικής τέχνης, η οποία συνδέεται άμεσα με την ελευθερία του ατόμου να εκφράσει την προσωπικότητά του (σκέψεις, πεποιθήσεις, φαντασία, ιδέες). Συνεπώς, η φωτογραφία, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η στιγμιαία αποτύπωση του ψυχισμού, της ιδιοσυστασίας και της καλλιτεχνικής ανησυχίας ενός ατόμου, η οποία όμως αποτελεί «έργο» κατά τον προστατευτικό Νόμο για την προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

Πράγματι, Ο Ν. 2121/93 θεσπίζει ρητά την απονομή προστασίας στις φωτογραφίες, καθότι αυτές εμπεριέχονται στην ενδεικτική απαρίθμηση (εν δυνάμει) των προστατευόμενων έργων που προβλέπονται στο άρθρο 2 παρ. 1 του ανωτέρω νομοθετήματος. Ωστόσο, για να θεωρηθεί μία φωτογραφία έργο και κατά συνέπεια να υπαχθεί στο προστατευτικό πεδίο του νόμου για τα πνευματικά δημιουργήματα πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις ανάμεσα στις οποίες είναι:

α) η πνευματική και δημιουργική συμβολή ενός ανθρώπου, προκειμένου να θεωρηθεί πνευματικό δημιούργημα και **β)** πρέπει να χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία⁹⁰, η οποία, κατά το ενωσιακό δίκαιο

« , μ

91

»

Σημειωτέον ότι η προστασία του δημιουργού επουδενί συνδέεται με την αξία, την κοστολόγηση του έργου ή τον προορισμό της φωτογραφίας. Με άλλα λόγια, αντικείμενο προστασίας είναι τόσο μια καλλιτεχνικά άρτια φωτογραφία, όσο και μια απλή – ερασιτεχνική, ανεξαρτήτως αν αυτή είναι παράνομη ή άσεμνη, όπως μία φωτογραφία παπαράτσι ή μία προκλητική, αισθησιακή ακόμη και πορνογραφική φωτογραφία. Ακόμη και αυτές χρήζουν προστασίας, αν βεβαίως εμπεριέχουν το στοιχείο της πρωτοτυπίας. Συνεπώς, με τη δημιουργία πρωτότυπης φωτογραφίας, ο δημιουργός - φωτογράφος αποκτά αυτοδικαίως αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα εκμετάλλευσης της φωτογραφίας (περιουσιακό δικαίωμα) και προστασίας του προσωπικού του δεσμού με αυτήν (ηθικό δικαίωμα). Απολαμβάνει, δε, τα μέτρα προστασίας που προβλέπονται στα άρθρα 59 επ. του ανωτέρω νόμου και τα οποία του επιτρέπουν να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε παραβιάζει τα πνευματικά του δικαιώματα επί της φωτογραφίας του.

Σημειωτέον δε ότι, στην σημερινή εποχή της διαδικτυακής αναρχίας, όπου τα πάντα είναι προσιτά σε όλους, καθόσον δεδομένα και πάσης φύσεως πληροφορίες διαχέονται με αστραπιαίους ρυθμούς, οι φωτογραφίες κυκλοφορούν και γίνονται προσιτές σε απεριόριστο αριθμό ατόμων. Είναι αλήθεια, ότι πλέον κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος ότι προφυλάσσει την εικόνα του, ακόμη και αν έχει

⁹⁰ Δηλαδή να επιπίπτει σύμφωνα με τη θεωρία του Kummer στην έννοια της «στατιστικής μοναδικότητας» της φωτογραφίας, δηλαδή την κρίση ότι, κατά λογική πιθανολόγηση, κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει όμοια φωτογραφία. άρθρο 6 και την αιτιολογική σκέψη 16 της Οδηγίας 93/98/ΕΕΚ

⁹¹ Αποφ. Painer της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2011 [αίτηση του Handelsgericht Wien (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως] Eva-Maria Painer v. Standard Verlags GmbH, υπόθεση C-145/10

λάβει τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, ιδίως σε μία καθημερινότητα, όπου τα λεγόμενα «smartphones» έχουν γίνει «προέκταση του χεριού» μας. Υπό αυτές τις συνθήκες, κάνεις δεν μπορεί να γνωρίζει αν έχει απαθανατιστεί σε κάποια φωτογραφία, η οποία ενδέχεται να εμφανιστεί σε κάποιο διαδικτυακό τόπο, όπως είναι οι προσωπικές σελίδες των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. Facebook, Instagram, κ.α.).

Η εν λόγω, διαδικτυακή παρρησία έχει εγείρει πληθώρα νομικών ζητημάτων, που σχετίζονται κατεξοχήν με την επιλεξιμότητα του προστατεύσιμου αγαθού. Και τούτο, διότι τα δύο αυτά κατοχυρωμένα δικαιώματα, σε αρκετές περιπτώσεις, έρχονται σε σύγκρουση, με αποτέλεσμα να χρειαστεί να καμφθεί η προστασία του ενός από την ανάγκη διάσωσης του άλλου, το οποίο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις τυγχάνει αυξημένης προστασίας. Η θεματική αυτή, άλλωστε, έχει προκαλέσει έντονες διχογνωμίες στη Νομολογία αναφορικά με το ποιο είναι κάθε φορά το επιλέξιμο αγαθό που χρήζει περαιτέρω προστασίας.

Η σύγκρουση αυτή εντοπίζεται, κυρίως, στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης άλλα και Κοινωνικής Δικτύωσης (του τύπου, της τηλεόρασης του διαδικτύου, Facebook, Instagram κ.λ.π.). Αποτελεί συνηθισμένη πρακτική των ΜΜΕ, διαδικτυακών τόπων ή μη, να αναζητούν την εικονογράφηση των ειδήσεων και των ενημερωτικών φυλλαδίων, με υλικό που αντλούν από επαγγελματίες και ερασιτέχνες φωτογράφους ή και με μηχανές αναζήτησης από το Διαδίκτυο. Όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, τι θα συμβεί, στην περίπτωση που στην φωτογραφία αυτή απεικονίζονται άτομα τα οποία δεν έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους για τη δημοσιοποίηση της προσωπικής τους εικόνας;

Έχει παρατηρηθεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας του φωτογράφου στο έργο του υποχωρεί όταν συγκρούεται με το δικαίωμα προσωπικότητας των εικονιζόμενων προσώπων (ΑΚ 57), με συνέπεια τα εικονιζόμενα πρόσωπα, να μη μπορούν μεν, να ζητήσουν τα αρνητικά των φωτογραφιών, εκτός αν κάτι τέτοιο έχει συμφωνηθεί, αλλά **να δικαιούνται να απαγορεύσουν κάθε χρήση που παράτη θέλησή τους προσβάλλει το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας ως στοιχείο του γενικότερου δικαιώματος της προσωπικότητάς τους**⁹²

Με το ως άνω συμπέρασμα συμφώνησε και η υπ' αριθμ. 4/2008 απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, δυνάμει της οποίας επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ σε ελληνική εφημερίδα, για το λόγο ότι αυτή δημοσίευσε φωτογραφία ανήλικου παιδιού, ως συνοδευτική άσχετου με το πρόσωπο του παιδιού αυτού δημοσιεύματος, το οποίο μάλιστα ενδέχεται να στιγματιστεί κοινωνικά, καθόσον το πρόσωπό του συνδεόταν άμεσα με τη θεματική του δημοσιεύματος, χωρίς, μάλιστα, προηγούμενη ενημέρωση των γονέων του, γεγονός που, σύμφωνα με

---

⁹²ΑΠΔ Γνωμοδότηση 30/2002 και σε ΔιΜΕΕ 2004 σ. 126 με σημείωση Π. Κοριατοπούλου -Αγγέλη

το αιτητικό της εν λόγω απόφασης, συνιστά όχι μόνο παράνομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και προσβολή της προσωπικότητάς του ανήλικου άρρενος.⁹³

Με το ίδιο σκεπτικό αντιμετωπίσθηκε και η περίπτωση κατά την οποία δημοσιεύτηκε η εικόνα και τα μέρη του σώματος ενός προσώπου, στα πλαίσια διαφημιστικής καμπάνιας για το AIDS, με την ένδειξη HIV, κάτι που αναπόφευκτα οδηγεί στο στιγματισμό και την κοινωνική απόρριψη που βιώνουν οι οροθετικοί.⁹⁴ Σημειωτέον δε, ότι προσβολή της εικόνας συνιστά και η αλλοίωση της, κατά τρόπο γελοίο, πχ κρίθηκε ότι συνιστά προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα η μετά από επέμβαση στην εικόνα προσώπου, παρουσίαση του γυμνού, ή η εμφάνισή του με το πρόσωπο άλλου.⁹⁵

Ένα άλλο παράδειγμα, είναι η πρακτική ορισμένων νυχτερινών κέντρων να προσλαμβάνουν φωτογράφους, προκειμένου να απαθανατίσουν, σε ανύποπτο τις περισσότερες φορές χρόνο, τον κόσμο και στη συνέχεια να δημοσιεύουν τις φωτογραφίες εν αγνοία τους και χωρίς τη συγκατάθεσή τους σε διαδικτυακούς τόπους για διαφημιστικούς σκοπούς του εν λόγω τρόπου διασκέδασης. Μάλιστα, συχνό φαινόμενο είναι τα εικονιζόμενα άτομα να εμφανίζονται υπό συνθήκες που μειώνουν την υπόληψη και την προσωπικότητά τους (π.χ. απεικόνιση κάποιου ζευγαριού σε τρυφερές στιγμές ή κάποιου να βρίσκεται σε κατάσταση μέθης). Έτσι, προσβάλλονται περισσότερες εκφάνσεις της προσωπικότητάς τους⁹⁶ και η προσβολή αυτή είναι οπωσδήποτε σοβαρότερη και πρέπει σε κάθε περίπτωση να προστατευθεί παραγκωνίζοντας ακόμα και το υφιστάμενο δικαίωμα του δημιουργού.

Ωστόσο, δε λείπουν, οι περιπτώσεις κατά τις οποίες το δικαίωμα της προσωπικότητας κάμπτεται έναντι του δικαιώματος του δημιουργού πάνω στο έργο του. Μια εκ των περιπτώσεων αυτών, αποτελεί η δημοσίευση της εικόνας ενός προσώπου της σχετικής επικαιρότητας, η οποία συνιστά μετάδοση μιας πληροφορίας, σημαντικής ώστε να γίνει καλύτερη περιγραφή του επίκαιρου γεγονότος με το οποίο συνδέεται το συγκεκριμένο πρόσωπο.⁹⁷ Με τον τρόπο αυτό άλλωστε, εξυπηρετείται το δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού, για πληροφόρηση, αναφορικά με διάφορες πτυχές της ζωής των «δημόσιων προσώπων».

Στο σημείο αυτό, δέον όπως επισημανθεί ότι τα «επώνυμα» πρόσωπα συνηθίζεται να διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Αρχικά, υπάρχουν τα πρόσωπα της απόλυτης επικαιρότητας, τα οποία βρίσκονται πάντα στην επικαιρότητα, λόγω του επαγγελματικού, πολιτικού ή κοινωνικού τους βίου (πολιτικοί, αθλητές, καλλιτέχνες, celebrities κλπ) και για τα οποία το κοινό ενδιαφέρεται να μάθει λεπτομέρειες τόσο για τον δημόσιο αλλά κυρίως για τον ιδιωτικό τους βίο (προσωπικές - οικογενειακές στιγμές, εναλλαγή συντρόφων, οικονομικά-πολιτικά σκάνδαλα). Δευτερευόντως,

⁹³Βλ. απόφαση υπ' αριθμ 4/2008 της ΑΠΠΔ.

⁹⁴Γιάννης Κ. Καρακώστας, Προσωπικότητα & Τύπος Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας 2000, σελ. 298

⁹⁵ΠΠρΑθ 5845/2005, ΔιΜΕΕ 2006, σελ 371

⁹⁶βλ. απόφαση υπ' αριθμ. 5845/2005 ΠΠΑ

⁹⁷Γιάννης Κ. Καρακώστας Προσωπικότητα και Τύπος, σελ. 298, ο.π.

υπάρχουν και τα πρόσωπα της σχετικής επικαιρότητας, τα οποία έρχονται στο προσκήνιο για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα λόγω ιδιαίτερων περιπτώσεων, (π.χ. θύματα φυσικών καταστροφών, θύματα ποινικών εγκλημάτων, ερωτικά-πολιτικά-οικονομικά σκάνδαλα κτλ), και για το λόγο αυτό προσελκύουν μόνο το παροδικό ενδιαφέρον του κοινού. Αν και θεωρείται ότι σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει ένα προβάδισμα στην ελευθερία της πληροφόρησης του κοινού, ωστόσο το δικαιολογημένο ενδιαφέρον δεν πρέπει να έρχεται σε αντίθεση με τα χρηστά ήθη και το δίκαιο.⁹⁸

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η Α.Π.Π.Δ., η οποία με απόφασή της έχει δεχθεί ότι η δημοσίευση φωτογραφιών που έχουν ληφθεί σε δημόσιους χώρους δεν θεωρούνται παραβίαση ή επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, εφόσον ο σκοπός της δημοσίευσης είναι πολιτιστικός, καλλιτεχνικός, ενημερωτικός, δημοσιογραφικός, εκπαιδευτικός ή ιστοριογραφικός καθώς το δικαίωμα λήψης φωτογραφιών σε δημόσιους χώρους και δημοσίευσης αυτών καλύπτεται από τα άρθρα 5, 14, και 16 του Συντάγματος⁹⁹.

Εκ των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι δεν υπάρχει ορισμένη απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα για το ποιο θεωρείται το πλέον προστατευτικό αγαθό. Η απάντηση ποικίλει κάτω από διαφορετικές περιστάσεις και δεδομένα. Σε κάθε περίπτωση όμως, η σωστή επιλογή καθορίζεται από την ad hoc αξιολόγηση και στάθμιση των εκάστοτε περιστάσεων, των υπάρχοντων μέσων και των ενδεχόμενων ωφελειών και κινδύνων.

3.4. Τα δίκτυα p2p και η διαρροή των πνευματικών έργων.

Όπως έχει ήδη καταστεί σαφές, ο χώρος του διαδικτύου αποτελεί γόνιμο έδαφος για τη δημιουργία τριβώνανάμεσα στα υπό κρίση θεμελιώδη δικαιώματα. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Internet, γεννήθηκε η ανάγκη στους χρήστες, να ανακαλύψουν μία μέθοδο, ώστε να μπορούν ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες και δεδομένα. Μεταξύ των πληροφοριών αυτών περιλαμβάνονταν και τα πνευματικά δημιουργήματα, καλλιτεχνικού κυρίως, περιεχομένου, όπως, τραγούδια, μουσικά βίντεο, ταινίες, τηλεοπτικές σειρές κλπ. Για το λόγο αυτό έγιναν αρκετές απόπειρες δημιουργίας τέτοιων δικτύων, για γρήγορη άμεση και ανέξοδη, διάθεση, αναπαραγωγή και αποθήκευση των πνευματικών έργων, τα φημισμένα ομότιμα δίκτυα **peertopeer**, (. *piratebay*, *emule*, *bittorent*, *azureus* *vuzd*, *frostwire*, *kazaa*, *popcorn*, *napster* . τα)οποία χρησιμοποιούνται για την ανταλλαγή μουσικών, οπτικοακουστικών και άλλων πνευματικών έργων

⁹⁸Κ. Χατζηκόστα, Προσβολές της τιμής από δικαιολογημένο ενδιαφέρον

⁹⁹Η οποία μπορεί να εκδίδει ειδικούς κανόνες, που με τη σειρά τους κυρώνονται με προεδρικά διατάγματα, επεξεργασίας για τις πλέον συνήθεις κατηγορίες επεξεργασιών και αρχείων, οι οποίες προφανώς δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

μεταξύ ιδιωτών, στους οποίους αντιστοιχούν συγκεκριμένες διευθύνσεις IP (Internet ProtocolAddress)¹⁰⁰.

Πρόκειται δηλαδή, για δίκτυα που επιτρέπουν τη συμπίεση μουσικών και οπτικοακουστικών μέσων σε ψηφιακή μορφή και σε αρχεία που μπορούν να διακινηθούν διαδικτυακά με μεγάλη ταχύτητα, ευκολία και μηδενικό κόστος. Με αυτό το σύστημα οι χρήστες «ανεβάζουν» (upload¹⁰¹) και αντίστοιχα «κατεβάζουν» (download) αρχεία από το διαδίκτυο στον υπολογιστή τους. Δεν υπάρχουν, δηλαδή, προκαθορισμένοι πελάτες (clients) και εξυπηρετητές (servers), αλλά ένας αριθμός από ομότιμους κόμβους (peernodes), που λειτουργούν ταυτόχρονα ως πελάτες και ως εξυπηρετητές σε σχέση με τους άλλους κόμβους του δικτύου,¹⁰² ανταλλάσσοντας τους διάφορους πόρους τους, όπως CPU, σκληρό δίσκο και εύρος ζώνης με τους υπολοίπους κόμβους¹⁰³, και εν γένει πληροφορίες επί ίσοις όροις¹⁰⁴.

Σημειωτέων, ότι τα δίκτυα P2P διακρίνονται σε δίκτυα πρώτης, δεύτερης τρίτης και τέταρτης γενιάς, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά, τις παροχές και τον τρόπο λειτουργίας τους.

Ειδικότερα, δε, το πρώτο δίκτυο διαμοιρασμού αρχείων, P2P, υπήρξε το φημισμένο **Napster**¹⁰⁵, το οποίο δημιουργήθηκε το έτος 1999 από τον μόλις δεκαοκτώ τότε ετών, Shawn Fanning,¹⁰⁶ και τον δεκαεννιάχρονο Sean Parker αποτελώντας το μοναδικό δίκτυο p2p πρώτης γενιάς, το οποίο παρείχετην απίστευτη, για τα τότε τεχνολογικά δεδομένα, δυνατότητα στους χρήστες να «κατεβάζουν» και να ανταλλάσσουν μουσικές συνθέσεις σε μορφή αρχείων mp3, γρήγορα, άμεσα και φυσικά με μηδενικό κόστος. Για να είναι εφικτή η αναζήτηση των αρχείων αυτών, το Napster χρησιμοποιούσε έναν κεντρικό server, στον οποίο ήταν αποθηκευμένοι οι τίτλοι όλων των τραγουδιών, τα οποία οι χρήστες της υπηρεσίας διέθεταν για διαμοιρασμό, αλλά και οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των χρηστών αυτών. Όταν κάποιος χρήστης πραγματοποιούσε μία αναζήτηση, ο server εντόπιζε τους υπόλοιπους χρήστες που διέθεταν το επιθυμητό μουσικό κομμάτι και στην συνέχεια δημιουργούσε μία σύνδεση μεταξύ αφενός του υπολογιστή του χρήστη που έκανε την αναζήτηση και

---

¹⁰⁰Επεξήγηση : Η διεύθυνση IP συνίσταται σε ένα μοναδικό αριθμό ταυτότητας που χρησιμοποιείται από συσκευές για τη μεταξύ τους αναγνώριση και συνεννόηση σε ένα δίκτυο υπολογιστών. Κάθε συσκευή υπολογιστή ή άλλη συσκευή έχουν μία μοναδική διεύθυνση IP.

¹⁰¹Βλ. ανωτέρω σελ. 54

¹⁰²Διπλωματική εργασία της Σταυρούλας Αραμπατζή ο.π. σελ 26

¹⁰³Τατιάνα-Ελένη Συνοδινού, Πνευματική Ιδιοκτησία & Νέες Τεχνολογίες : Η σχέση χρήστη δημιουργού, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ 269,

¹⁰⁴<https://spacezilotes.wordpress.com/2018/07/27/6-2/>

¹⁰⁵Επεξήγηση: Το όνομα napster, προήλθε από το παρατσούκλι του δημιουργού του, τον οποίο τον αποκαλούσαν έτσι (napster) στο σχολείο, επειδή είχε σγουρά μαλλιά.

¹⁰⁶<http://www.fundinguniverse.com/company-histories/napster-inc-history/>

αφετέρου, ενός εκ των υπολογιστών των χρηστών που διέθεταν το τραγούδι, ώστε να πραγματοποιηθεί το «κατέβασμα» του αρχείου.¹⁰⁷

Αν συλλογιστεί κανείς, μάλιστα, ότι μέχρι την περίοδο αυτή ο μονός τρόπος να ακούσει κάποιος τα αγαπημένα του μουσικά κομμάτια ήταν να αγοράσει το σχετικό cd ή δίσκο, εντοπίζει την ιδιαιτερότητα του συστήματος αυτού, που δεν είναι άλλη από την αμεσότητα και την ευκολία απόκτησης μουσικών έργων, απλά, με το πάτημα ενός κουμπιού. Μάλιστα, αυτή η ανακάλυψη δεν άργησε να κατακλύσει το διαδίκτυο, να αποκτήσει μεγάλη φήμη και ισχυρή πελατειακή βάση, δοθέντος ότι ολοένα και περισσότεροι χρήστες τη χρησιμοποιούσαν καθημερινά. Βέβαια, η ανεξέλεγκτη μεταφορά, διάδοση και αποθήκευση πνευματικών δημιουργημάτων, ξεσήκωσε θύελλά αντιδράσεων από τους δημιουργούς των διαμοιραζόμενων έργων, που οδήγησε σε δικαστικούς αγώνες, οι οποίοι οδήγησαν στην αναστολή της λειτουργίας της πλατφόρμας το 2001, ενώ σήμερα λειτουργεί ως υπηρεσία επί πληρωμή¹⁰⁸

Μετά την αναστολή λειτουργίας του Napster, και εξαιτίας της μεγάλης αναγνωσιμότητάς του δεν άργησαν να κάνουν την εμφάνισή τους άλλα παρόμοια λογισμικά όπως: **α)** το **Gnutella**, το οποίο εμφανίστηκε ένα χρόνο μετά, ήτοι το 2000, δημιουργήθηκε από τους Justin Frankel και Tom Pepper και αποτέλεσε το πρώτο αποκεντρωτικό p2p δίκτυο, το οποίο δε λειτουργούσε με κεντρικό εξυπηρετητή, αλλά επέτρεπε στους χρήστες να επικοινωνούν απευθείας μεταξύ τους¹⁰⁹, **β)** το **KaZaa**, το **Emule**, το **Kademia**, το **FastTrack**, τα οποία αποτελούν τα καλύτερα παραδείγματα κοινής χρήσης αρχείων (p2p) δεύτερης γενιάς, ο τρόπος λειτουργίας τους έμοιαζε με αυτό του Gnutella,¹¹⁰ **γ)** το πρωτόκολλο **BitTorrent**, το οποίο εμφανίστηκε το 2002, χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα, κυρίως για την μεταφορά αρχείων μεγάλου μεγέθους, και διαφέρει από τα άλλα p2p δίκτυα, καθόσον, για την ολοκλήρωση λήψης ενός αρχείου, ο χρήστης θα πρέπει πρώτα να κατεβάσει ένα πολύ μικρό αρχείο, με κατάληξη .torrent, το οποίο περιέχει πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος του αρχείου που θέλει να κατεβάσει ο χρήστης, το πλήθος των τμημάτων που αποτελούν αυτό το αρχείο και τον tracker¹¹¹ – κεντρικό server με τον οποίο πρέπει να συνδεθεί ο χρήστης¹¹², και **δ)** τα δίκτυα p2p τρίτης γενιάς όπως, το **WASTE**, το **JetiANts**, το **Tor**, το **RShare**, το **GNUnet** και το **4** με τα οποία εισάγεται η έννοια της ανωνυμίας, υπό την έννοια ότι, η κίνηση κάθε χρήστη δρομολογείται δια μέσου άλλων χρηστών,

¹⁰⁷Βλ. Διπλωματική εργασία Βεσυρόπουλου Νικολάου με θέμα: «*Peer to Peer*», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πληροφορική και διοίκηση», του Τμήματος Πληροφορικής και Οικονομικών Επιστημών, σελ. 6

¹⁰⁸<http://www.personal.psu.edu/faculty/c/a/caw43/ENGL420/Napster.doc>

¹⁰⁹ Διαδικτυακό άρθρο <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/990433>, about an article from IEEE, “Proceedings First International Conference on Peer-to-Peer Computing”, published in 2001

¹¹⁰<http://nestor.teipel.gr/> και <https://spacezilotes.wordpress.com/2018/07/27/6-2/>

¹¹¹ Επεξήγηση: Με τον όρο tracker εννοούμε έναν κεντρικό server, η αποκλειστική λειτουργία του οποίου είναι να ενημερώνει τον client που χρησιμοποιεί ο χρήστης, σχετικά με το ποιοι κόμβοι έχουν εκείνη την στιγμή ολόκληρο ή κάποια τμήματα του επιθυμητού αρχείου και μπορούν να το διαμοιράσουν

¹¹² Διπλωματική εργασία Βεσυρόπουλου Νικολάου, σελ 8

αποδίδοντας εικονικές διευθύνσεις IP στους χρήστες από τα δίκτυα P2P, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει κατά πολύ ο εντοπισμός του χρήστη που «κατεβάζει» το αρχείο¹¹³.

Πλέον, στη σημερινή ψηφιακή πραγματικότητα, έχουν κάνει την εμφάνισή τους τα p2p δίκτυα τέταρτης γενιάς, τα οποία δεν είναι άλλα από τα δίκτυα που παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες να δέχονται μία συνεχόμενη ροή δεδομένων (streaming) και όχι μεμονωμένα αρχεία.¹¹⁴ Η τεχνολογία αυτή χρησιμοποιείται κυρίως για την μετάδοση προγραμμάτων τηλεόρασης (P2PTV 9) και ραδιοφώνου, μέσω ίντερνετ. Με τον τρόπο αυτό, οι χρήστες του δικτύου μπορούν να παρακολουθήσουν ταινίες, συναυλίες, θεατρικά και πολιτισμικά δρώμενα, αθλητικά γεγονότα κ.ά., πολλές φορές σε ζωντανό σχεδόν χρόνο, χωρίς προηγουμένως να χρειάζεται να κατεβάσουν κάποιο ολόκληρο αρχείο.¹¹⁵

Ωστόσο, η δημιουργία των ανωτέρω δικτύων δημιούργησε, αναπόφευκτα, μια σύγκρουση, καθώς οι δικαιούχοι των πνευματικών δικαιωμάτων, πάνω στα έργα που διακινούνται στο διαδίκτυο με τη μορφή συμπιεσμένων αρχείων, επικαλούνται το απόλυτο δικαίωμα τους να απαγορεύουν την ψηφιακή διάχυση¹¹⁶ (θέση σε διάθεση άλλων χρηστών μέσω δικτύου peer-to-peer, την αναπαραγωγή των έργων τους (κατέβασμα και ψηφιακή αναπαραγωγή), ενώ οι δημιουργοί και οι χρήστες, από την πλευρά τους, αρνούνται το άδικο της πράξης, διεκδικούν το δικαίωμα τους στην πληροφόρηση, την ελευθερία της επικοινωνίας και το δικαίωμα στην πολιτισμική διαφοροποίηση, καταγγέλλοντας, παράλληλα, κάθε προσπάθεια ελέγχου της διακίνησης αρχείων στο διαδίκτυο με τεχνολογικά μέτρα ως αντίθετη με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και της προσωπικότητας. Πρόκειται, για μια ψηφιακή συμπίεση, η οποία πολλαπλασίασε τις δυνατότητες αποθήκευσης πνευματικών έργων κάθε μορφής, ενώ ταυτόχρονα διευκόλυνε την εύκολη κι ανέξοδη διάδοσή τους μέσω των ψηφιακών δικτύων¹¹⁷.

Βάσει των ανωτέρω, καθίσταται εμφανής η ανάγκη θέσπισης ενός εκσυγχρονισμένου θεσμικού πλαισίου, που να αποσκοπεί στην προστασία των αυθαιρέτως εκτεθειμένων πνευματικών πονημάτων και στην αντιμετώπιση της ολοένα και αυξανόμενης εξάρσης των διαδικτυακών υποκλοπών. Τοιουτοτρόπως, στις περισσότερες χώρες έχει εκσυγχρονιστεί το δίκαιο περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας με την εισαγωγή ειδικών διατάξεων που είναι προσαρμοσμένες στη

---

¹¹³ Διαδικτυακό άρθρο του έτους 2018 <https://spacezilotes.wordpress.com/2019/08/16/%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1-7/>

¹¹⁴ Διαδικτυακό άρθρο του έτους 2018, ο.π., <https://spacezilotes.wordpress.com/2019/08/16/%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1-7/>

¹¹⁵ Διπλωματική εργασία Βεσυρόπουλου Νικολάου, σελ 12

¹¹⁶ Βλ. ανωτέρω για τα δικαιώματα του δημιουργού

¹¹⁷ Έλσα Δεληγιάννη, Πνευματική Ιδιοκτησία και επικοινωνία την εποχή του Διαδικτύου: Νομικό πλαίσιο και προοπτικές για τη διαδικτυακή ανταλλαγή μουσικών αρχείων, ΔιΜΕΕ 4/2007, σελ. 481

σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα, προβλέποντας τρόπους προστασίας των πνευματικών έργων στο Internet.

Προσφάτως, δε, και συγκεκριμένα το Μάρτιο του 2019, ψηφίστηκε στην ευρωβουλή η μεταρρύθμιση για τα πνευματικά δικαιώματα, δυνάμει της οποίας τίθενται σοβαροί περιορισμοί στην ελεύθερη έκφραση στο διαδίκτυο, προκειμένου να προστατευτεί ο δημιουργός από την παράνομη αναπαραγωγή και διανομή του έργου του στο διαδίκτυο. Οι νέοι κανόνες επιβάλλουν, μεταξύ άλλων, ότι γιγαντιαίες διαδικτυακές πλατφόρμες (π.χ. η Google και άλλες) θα πρέπει να υπογράψουν συμφωνίες αδειοδότησης με μουσικούς, καλλιτέχνες, συγγραφείς, εκδότες ειδήσεων και δημοσιογράφους ούτως ώστε τα έργα των ανωτέρω να μην κυκλοφορούν αδέσποτα και εν αγνοία τους στο διαδίκτυο. Με τον τρόπο αυτό άλλωστε, θα αποδοθεί μια ευλογότερη αμοιβή στους πνευματικούς δημιουργούς (καλλιτέχνες, παραγωγούς, κλπ), οι οποίοι πλέον θα λαμβάνουν ένα μέρος των εσόδων που δημιουργούνται από τη διαδικτυακή παρουσίαση και διανομή των έργων τους.

Ειδικότερα δε, κάποιες από τις νομοθετικές αλλαγές που θεσπίστηκαν, προβλέπεται να επιφέρουν τεράστιες επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας του ίντερνετ στην Ευρώπη. Πλέον συγκεκριμένα, οι πλατφόρμες των socialmedia θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι, το περιεχόμενό τους δεν θα παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα και θα είναι συμβατό με το νέο Κανονισμό (GDPR) για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Επιπρόσθετα, όλες οι εταιρείες επιβάλλεται, όχι μόνο να διαθέτουν την άδεια των δημιουργών για να μπορούν να χρησιμοποιούν με οποιοδήποτε τρόπο τα έργα τους, αλλά και στην περίπτωση που τη διαθέτουν θα πρέπει να τους παρέχουν την κατάλληλη αμοιβή για τη χρήση των έργων αυτών. Ωστόσο, στην περίπτωση των μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εταιριών και των εγκυκλοπαιδειών, όπως η Wikipedia, προβλέπεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης αυτών των έργων για σκοπούς έρευνας και επιμόρφωσης.

Στόχος της νομοθετικής αυτής μεταρρύθμισης είναι η προσαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, η οποία χρονολογείται, ήδη, από το 2001 στην ψηφιακή πραγματικότητα του σήμερα, αναφορικά, κυρίως, με τα πνευματικά δικαιώματα. Οι υποστηρικτές, μάλιστα, της μεταρρύθμισης επέμεναν πως οι « μ , όπως οι Google και Facebook, που επωφελούνται από τις διαφημίσεις που δημιουργούνται από τα έργα που φιλοξενούν, οφείλουν να αμείβουν πιο δίκαια τους μουσικούς, τους κινηματογραφιστές, τους φωτογράφους, τους εκδότες, τους δημοσιογράφους. Στον αντίποδα βρίσκονται οι υποστηρικτές της ελευθερίας και πληροφοριακής ευμάρειας του διαδικτύου, που φοβούνται ότι θα περιοριστεί αυτός ο διάυλος διανομής.¹¹⁸ Τα κράτη μέλη, που θα πρέπει να δώσουν την οριστική έγκρισή τους στη μεταρρύθμιση, θα έχουν δύο χρόνια για να ενσωματώσουν το κείμενο

---

¹¹⁸ Διαδικτυακό άρθρο από τη σελίδα economistas. gr: https://www.economistas.gr/diethni/10705_allazei-o-nomos-gia-ta-pneumatika-dikaiomata-sto-diadiktyo

στο εθνικό δίκαιό τους μετά τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, το κείμενο δεν θα τεθεί σε ισχύ παρά το 2021.

Εκ των ανωτέρω λοιπόν, προκύπτει, η συνεχής ενασχόληση του ενωσιακού νομοθέτη με την προσπάθεια εναρμόνισης και εξισορρόπησής του δίκαιου της προστασίας των πνευματικών δημιουργημάτων, με τη σύγχρονη ψηφιακή πραγματικότητα, η οποία μεταλλάσσεται και αναπτύσσεται καθημερινά, παρέχοντας, συνεχώς στα άτομα νέες δυνατότητες και παροχές, οι οποίες πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα.

3.5 Η προβληματική των IP

Επί τη βάση της ανωτέρω θεματικής, αναφορικά με την αλόγιστη διαδίκτυακή κυκλοφορία και χρήση των πνευματικών δημιουργημάτων, εντοπίζεται και έτερο σημείο σύγκρουσης των δύο θεμελιωδών δικαιωμάτων, το οποίο συνίσταται στην προσπάθεια καταπολέμησης της ανωτέρω πρακτικής.

Για την αποτελεσματική προστασία των πνευματικών έργων των δημιουργών, τα οποία κυκλοφορούν αυθαίρετα, χρησιμοποιούνται και επεξεργάζονται στο διαδίκτυο (βλ. ανωτέρω δίκτυα p2p), δίχως βέβαια να παρασχεθεί σχετική άδεια προς τις ενέργειες αυτές, είναι απαραίτητος ο εντοπισμός των παραβατών. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο με τη συλλογή των διευθύνσεων IP των χρηστών, που τηρούνται από τον πάροχο υπηρεσιών διαδικτύου και οι οποίες θα οδηγήσουν στην αναγνώριση της ταυτότητας των χρηστών. Ωστόσο, η γνωστοποίηση των ανωτέρω στοιχείων των χρηστών, θέτει θέμα προστασίας των προσωπικών τους δεδομένων και του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών.

Αλώστε, και με το ισχύον νομοθετικό καθεστώς η διεύθυνση IP υπάγεται, πλέον, στην ευρύτερη ομάδα των προσωπικών δεδομένων. Οι αρχές προστασίας εφαρμόζονται σε κάθε πληροφορία που αφορά πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί (άρθρο 2 και αιτ.σκ. 26 Οδηγίας 95/46). Οι φορείς παροχής υπηρεσιών διαδικτύου δίνουν σταθερές ή δυναμικές διευθύνσεις IP σε μεμονωμένους χρήστες και έχουν τη δυνατότητα να συνδέσουν τη διεύθυνση IP με την ταυτότητα του χρήστη. Τοιούτο τρόπον, η διεύθυνση IP, αποτελεί προσδιοριστικό της ταυτότητας του χρήστη, καθόσον αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πληροφορία εντοπισμού και εξακρίβωσης ορισμένου προσώπου.

Με βάση τη νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες οι διευθύνσεις IP, αποτελούν δεδομένα κίνησης (άρθρο 2 στοιχείο β Οδηγίας 2002/58 και άρθρο 2 παρ. 3 Ν.3471/2006), τα οποία προστατεύονται από το απόρρητο των επικοινωνιών (άρθρο 5 Οδηγίας

2002/58 και άρθρο 4 του Ν.3471/2006). Η επεξεργασία και αποκάλυψη των στοιχείων αυτών από τον πάροχο σε τρίτους χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του χρήστη συνιστά αθέμιτη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Σύμφωνα, με την εθνική νομοθεσία η διαδικασία άρσης του απορρήτου γίνεται για λόγους προστασίας της εθνικής ασφάλειας και για τη διακρίβωση ορισμένων εγκλημάτων, τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Ν.2225/1994 και στα οποία δεν συμπεριλαμβάνεται η προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας με συνέπεια να μην μπορεί να αρθείτο απόρρητο το επικοινωνιών για λόγους διαπίστωσης προσβολών πνευματικής ιδιοκτησίας.

Επιπρόσθετα, το ΔΕΚ στην απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008 (Promusicae κατά Telefonica de Espana C-275-06) αποφάνθηκε ότι το κοινοτικό κεκτημένο (Οδηγίες 2003/31, 2001/29, 2004/48 και 2002/58) δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν την υποχρέωση γνωστοποίησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος του δημιουργού στο πλαίσιο αστικής δίκης. Κατά τη μεταφορά των οδηγιών αυτών στο εσωτερικό δίκαιο τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να βασίζονται σε ερμηνεία που καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη. Οι αρχές και τα δικαστήρια οφείλουν όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό κεκτημένο αλλά και να μη βασίζονται σε ερμηνεία που θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα θεμελιώδη δικαιώματα ή με τις λοιπές αρχές του κοινοτικού δικαίου, όπως η αρχή της αναλογικότητας¹¹⁹.

Η βασική αρχή που συνάγεται από τη νομολογία αυτή είναι η ανάγκη τήρησης μιας ισορροπίας μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, χωρίς όμως να διευκρινίζεται με ποιον τρόπο θα βρεθεί η ισορροπία αυτή.

Η δίκαιη στάθμιση των άξιων προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων εναπόκειται στις εθνικές αρχές και στα εθνικά δικαστήρια τα οποία είναι αρμόδια για την εφαρμογή της εθνικής ρύθμισης περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της Οδηγίας 95/46 (*L i n d q v i s t*) . *L i n d q v i s t* μ

---

¹¹⁹ Διονυσία Καλλινίκου: Πνευματική ιδιοκτησία, ιδιωτική ζωή και προσωπικά δεδομένα, έτος 2010.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη δραστικότητα της τεχνολογίας στην ανθρώπινη ζωή. Από τη στιγμή που εισέβαλε στην καθημερινότητάς μας, έγινε αναπόσπαστο κομμάτι της, παρέχοντας ασύλληπτες δυνατότητες και παροχές στη ανθρωπότητα, μεταβάλλοντας ριζικά την ποιότητα ζωής. Ο καθοριστικός της ρόλος συνίσταται στο ότι αυτή έχει καταστεί λειτουργικό κομμάτι στην καθημερινότητα του ατόμου, καθόσον υποκρύπτεται πίσω από κάθε βήμα του.

Αποτελεί γεγονός ότι καθημερινά, ο κόσμος μεταβάλλεται, εξελίσσεται και προχωράει, η επιστήμη κάνει αλματώδη πρόοδο, με την ρομποτική, τη νανοτεχνολογία, τη τεχνητή νοημοσύνη, τις έξυπνες συσκευές και τις αυτοματοποιημένες μηχανές, να εισβάλλουν στη ζωή μας, παρέχοντας νέες δυνατότητες τις οποίες πριν από λίγα μόνο χρόνια δεν μπορούσαμε καν να φανταστούμε. Άλλωστε, δεν είναι μακριά η στιγμή που η τεχνολογία της τεχνητής νοημοσύνης, όχι μόνο θα κάνει αισθητή την παρουσία της, αλλά θα φτάσει στο σημείο να διεκδικεί και εκείνη δικαιώματα σε επίπεδο ενωσιακής και συνταγματικής προστασίας.

Ως αποτέλεσμα τούτου, η τεχνολογία τρέχει και το δίκαιο οφείλει να τρέξει μαζί της, ειδάλλως δεν θα μπορούσε ποτέ να επιτευχθεί η αποτελεσματική προστασία όλων των δικαιωμάτων που διακυβεύονται με την τρομακτική εξέλιξή της. Για το λόγο αυτό, ανά τα χρόνια έχουν δημιουργηθεί νέοι κλάδοι Δικαίου, όπως πχ το Δίκαιο της Πληροφορικής, το Δίκαιο του Διαστήματος, το Δίκαιο του Διαδικτύου, το Δίκαιο του ηλεκτρονικού εγκλήματος, οι οποίοι συντροφεύουν, συμπληρώνουν, αναμορφώνουν και εκσυγχρονίζουν κάποιους από τους βασικότερους νομοθετικούς πυλώνες, όπως το Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, το Ποινικό Δίκαιο κ.α. για τους οποίους κρίνεται επιτακτική ανάγκη να προσαρμοσθούν στα νέα δεδομένα της τεχνολογικής πραγματικότητας. Ωστόσο, η εξελικτική αυτή πορεία του Δικαίου δημιουργεί όχι μόνο νέα δικαιώματα και ελευθερίες, για τα οποία ο νομοθέτης πρέπει να μεριμνήσει, να κατοχυρώσει και να προστατέψει, αλλά και σημαντικούς κινδύνους, τους οποίους οφείλει να εντοπίσει, να μελετήσει και να περιορίσει, αν όχι αν εξαλείψει.

Υπό το πρίσμα αυτό, σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο, δεν μπορεί να δοθεί μια μοναδική και σταθερή απάντηση στο τιθέμενο με την παρούσα εργασία ερώτημα, για το ποιο από τα δύο αγαθά χρήζει περαιτέρω προστασίας. Όπως αποδείχθηκε και με στην ανωτέρω απόπειρα πρακτικής προσέγγισης του ζητήματος, η απάντηση βρίσκεται στην ad hoc στάθμιση της εκάστοτε περίπτωσης. Αποτελεί γεγονός αλάστε, ότι ορισμένες από τις λύσεις που έχουν ήδη δοθεί σε προκύψουσες προβληματικές, με τον καιρό αποτέλεσαν ή θα αποτελέσουν προσωρινές, απαρχαιωμένες και αναποτελεσματικές έναντι των μελλοντικών συνθηκών, οι οποίες φυσικά θα υποκινούνται και θα διαμορφώνονται από τις εκάστοτε τεχνολογικές εξελίξεις. Ως γνωστόν, η τεχνολογία θα προχωράει πάντοτε πιο γρήγορα από το δίκαιο και πάντα θα βρίσκονται νέα τεχνολογικά μέσα και νέοι τρόποι

διακίνησης και διάδοσης των πληροφοριών στον ψηφιακό χώρο. Υπό το δεδομένο αυτό, ο κόσμος του δίκαιου θα πρέπει να βρίσκεται πάντοτε σε εγρήγορση για να αναπροσαρμόζεται σε νέες συνθήκες και να αντιμετωπίζει τυχόν νέες προβληματικές και συγκρούσεις.

Για την επίλυση τέτοιων συγκρούσεων, σκοπός του ενωσιακού και εθνικού νομοθέτη θα πρέπει να είναι η εξεύρεση ενός σημείου ισορροπίας, στο οποίο τα δύο έννομα αγαθά θα συνυπάρχουν χωρίς προστριβές, εντάσεις και διχογνωμίες σχετικά με το ποιο θα επικρατήσει. Υπό το πρίσμα αυτό, θεσπίστηκε και η κοινοτική οδηγία GDPR, για την αποτελεσματικότερη και αυστηρότερη προστασία των εκάστοτε φορέων των προσωπικών δεδομένων, δοθέντος ότι αυτά πλέον κυκλοφορούν ανεξέλεγκτα και μπορούν να γίνουν προσιτά από τον καθένα.

Ωστόσο, όπως συνάγεται από την παρούσα εργασία, δε περίπτωση ύπαρξης τέτοιας συγκρούσεως, το κοινό συστατικό ανά τους αιώνες είναι η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, η οποία μπορεί να τηρήσει τις απαραίτητες ισορροπίες, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αναγκαία αξιολογική στάθμιση των συγκρουόμενων ωφελειών και ζημιών που προέρχονται από την σύγκρουση των υπό κρίση έννομων αγαθών.

Όπως είναι φυσικό, υπό αυτά τα δεδομένα, οι κίνδυνοι προσβολής των ανωτέρω δικαιωμάτων, πολλαπλασιάζονται και ταυτόχρονα δημιουργούν γόνιμο έδαφος για δημιουργία τέτοιου είδους συγκρούσεων. Η διασυνοριακή ροή των δεδομένων, το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης όπως είναι το Facebook, Twitter, Instagram κτλ καθιστούν επιτακτική την ανάγκη διακρατικής συνεργασίας με θέσπιση και υπογραφή διεθνών συμβάσεων, που θα παρέχουν ένα maximum προστασίας στους χρήστες του διαδικτύου.

12. Δελούκα-Ιγγλέση, Κ., μ μ , 2015, 2η εκδ. Αθήνα – μ Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Αντ. Ν. Σάκκουλα.
13. Καλλινίκου Διονυσία, μ , , 2010, ΧΡΙΑΔ 2011/641 -Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Βιβλιοθήκες, 2007, σ. 130.
14. Ιγγλεζάκης Ιωάννης, μ μ μ
15. Ιγγλεζάκης Ιωάννης, (*I n t e r n e t*) , μ , ΕπισκεΕΔ Γ/2002
16. Ιγγλεζάκης Ιωάννης, μ (μ , 2018, Εκδόσεις/Πειραιώς) Books.
17. Ιγγλεζάκης Ιωάννης, (*I n t e r n e t*) , μ , ΕπισκεΕΔ Γ/2002 Σελ. 679επ.
18. Καλλινίκου Διονυσία, μ 2000, Εκδόσεις: Αντ. Ν. Σάκκουλα.
19. ", μ 2001 *I n t e r n e t*
20. δ' " " ό " , " μ *C o m m o n s* , *G r e a t i s* 2007
21. Καλλινίκου Διονυσία, μ , 2010.
22. Καμπούρης, Α., 2015, μ μ, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Διαπανεπιστημιακό Προγράμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Τεχνο –οικονομικά συστήματα», ΕΜΠ-Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
23. Γιάννης Κ. Καράκωστας. ,2000, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλας.
24. Κοτσίρης Λάμπρος, μ , 1995, Γ έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη
25. Κοτσίρης, Λάμπρος, μ , 1999, 3^ηέκδ. Σάκκουλας Θεσσαλονίκη.

26. **Κοτσίρης Λάμπρος**, , 2001, Αθήνα: Κομοτηνή.
27. **Κοτσίρης - Σταματούδη, μ** , 2009, Εκδ. Σάκκουλας.
28. **Κοτσίρης Λάμπρος**, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Κοινοτικό Κεκτημένο, 2012, Εκδ. Σάκκουλας.
29. **Μούσχουρα Πετρούλα**, Διπλωματική Εργασία. με θέμα: «
 , μΔημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Τμήμα Νομικής), Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τομέας Δικαίου των Επιχειρήσεων και Εργασιακού Δικαίου, Κομοτηνή 2014 μ
30. **Β. Μπαντή- Μαρκούτη**, μ
 Σειρά μελετών Αστικού Δικαίου, 2012, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
31. **Α. Σερενίδης**, μ
32. - " , μ &
 μ Εκδόσεις Σάκκουλα
33. **Κ. Χατζηκώστας**, μ 2005, Εκδόσεις Σάκκουλα.
34. **Φαρσεδάκης Ι., Σατλάνης Χρ.**, μ
 , 2014, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
35. **Χρυσόγονος Κώστας**, μ , 2002, Εκδόσεις Σάκκουλα. μ
36. **Weatherall**, An End to Private Communications in Copyright? The Expansion of Rights to Communicate Works to the Public: Part 1, EIPR

B. ΝΟΜΟΙ-ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ-ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

1. **ΣΥΝΤΑΓΜΑ 1975/1986/2001**
2. **ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ**
3. **ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ**

4. Νόμος 4629/2019(ΦΕΚ Α 137 2019)Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις.

5. Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016.

6. Νόμος 2121/1993: Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα, μαζί με τις τροποποιήσεις του ν. 4481/2017.

7. Νόμος 2472/1997 (ΦΕΚ Α' 50/10.4.1997), Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με ενσωματωμένες τις τροποποιήσεις.

8. Νόμος 3471/2006(ΦΕΚ Α' 133/28-06-2006) Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997.

9. Νόμος 4070/2012 (ΦΕΚ Α' 82/10-04-2012) Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις.

10. Οδηγία 2016/680/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση :<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680>

11. Οδηγία 2016/681/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <https://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/2ba036c2-11bd-11e6-ba9a-01aa75ed71a1/language-el>

12. Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. L 281 της 23/11/1995. Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:el:HTML>

13. **Οδηγία 1/2005 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα** για την ασφαλή καταστροφή των δεδομένων. Διαθέσιμη στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://www.dpa.gr/>

Γ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. **Υπ' αριθμ. 4/2008** απόφαση της ΑΠΔΠΧ.
2. **Υπ' αριθμ. 11/2018** απόφαση της ΑΠΠΔ- Προβολή σε ρεπορτάζ δελτίου ειδήσεων της εικόνας προσώπου που δεν σχετίζεται με το προβαλλόμενο γεγονός. Αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ.
3. **Υπ' αριθμ. 73/2013** απόφαση της ΑΠΠΔ- Δημοσίευση φωτογραφίας χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων σε δημοσίευμα σχετικό με ορκωμοσία.
4. **Υπ' αριθμ. 140/2012** απόφαση της ΑΠΠΔ -Παράνομη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ.
5. **Αποφ. Rainer** της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2011 Eva-Maria Rainer v. Standrad Verlags GmbH, υπόθεση C-145/10.
6. **ΑΠΔ Γνωμοδότηση 30/2002 και σε ΔιΜΕΕ 2004** σ. 126 με σημείωση Π.Κοριατοπούλου -Αγγέλη
7. **Υπ' αριθμ. 5845/2005 ΠΠΑ.**
8. **Υπ' αριθμ. 2695/2017 ΕΦΑΘ**

Δ. ΔΙΑΔΥΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. Διαδικτυακό άρθρο από τη σελίδα της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, με τίτλο «Τα προσωπικά σου δεδομένα είναι πολύτιμα»
https://www.dpa.gr/pls/portal/docs/PAGE/APDPX/NEWSMAIN/PUBLICATIONS/ENTYPO_GENERAL_FINAL_LOW_PAGES_0.PDF
2. Διαδικτυακό άρθρο του BBC, με τίτλο «New netrules set to make cookies crumble» το οποίο δημοσιεύθηκε 8-3-2011, <https://www.bbc.com/news/technology-12668552>
3. Άρθρο της ENISA (Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών). (<https://www.enisa.europa.eu/media/enisa-in-greek/>)

4. Διαδικτυακό άρθρο από τη σελίδα [economistas. gr](http://www.economistas.gr):
https://www.economistas.gr/diethni/10705_allazei-o-nomos-gia-ta-pneumatika-dikaiomata-sto-diadiktyo
5. <https://spacezilotes.wordpress.com/2018/07/27/6-2/>
6. <http://www.fundinguniverse.com/company-histories/napster-inc-history/>
7. <http://www.personal.psu.edu/faculty/c/a/caw43/ENGL420/Napster.doc>
8. Διαδικτυακό άρθρο: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/990433>, about an article from IEEE, “Proceedings First International Conference on Peer-to-Peer Computing”, published in 2001
9. <http://nestor.teipel.gr/> και <https://spacezilotes.wordpress.com/2018/07/27/6-2/>
10. Διαδικτυακό άρθρο του έτους 2018
<https://spacezilotes.wordpress.com/2019/08/16/%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1-7/>
11. Διαδικτυακό άρθρο του έτους 2018, ο.π.,
<https://spacezilotes.wordpress.com/2019/08/16/%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1-7/>